

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

โดย

นายทศพร ผลทวีบุญกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

โดย

นายทศพร ผลทวีบุญกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE PARTICIPATION OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION
IN THE EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER THE
OFFICE OF EDUCATIONAL SERVICE AREAS NAKHON PATHOM AREA 1**

By

Tosaporn Pholtaweenukoon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Education Foundation

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2008

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ” เสนอโดย นายทศพร ผลทวิณกุล เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. อาจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา
2. อาจารย์ ดร.นงนุช โรจนเลิศ

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. ลุย วีระนาวิน)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ บุญทิพย์ สุริยวงศ์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. นรินทร์ สังข์รักษา)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. นงนุช โรจนเลิศ)
...../...../.....

47260222 : MAJOR : DEVELOPMENT EDUCATION

KEY WORDS : THE PARTICIPATION IN THE EDUCATIONAL ADMINISTRATION /
THE BASIC EDUCATION COMMISSION

TOSAPORN PHOLTAWEENUKON : THE PARTICIPATION OF THE BASIC
EDUCATION COMMISSION IN THE EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER
THE OFFICE OF EDUCATIONAL SERVICE AREAS NAKHON PATHOM AREA 1. THESIS
ADVISORS : NARIN SUNGRUGSA, Ed.D. AND NONGNUCH ROTJANALERT, Ed.D. 199 pp.

The purpose of this research is to study the degree of the participation in the educational administration, to compare the participation in the educational administration regarding the category of sex, age, occupation, level of education and the basic education commission types, and to investigate problems, obstacles and suggestions for the basic education commission to participate in the educational administration of schools under the Office of Educational Service Area Nakhon Pathom area 1. There are 4 main parts were obviously discussed, decision-making, implementation, benefits and evaluation. The subjects of this study were the basic education commission in the educational administration of schools under the Office of Educational Service Area Nakhon Pathom area 1 working in 2006 academic year which included the representatives of the parents, the teachers, the community organizations, the local government organizations, the alumnis, the qualifiers, the monks and or other religious representatives, the directors and the 288 principals from 36 schools from Multi-stage Random Sampling. The research instruments were questionnaires, designed by the researcher, and focus group discussion. Data was analyzed by SPSS/FW program. The statistical devices used were frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D), t-test, One-way ANOVA and content analysis.

The findings showed that the overall degree of the participation of the basic education in the educational administration of schools under the Office of Educational Service Area Nakhon Pathom area 1 was high. Furthermore, the result of each aspect was also considered high. The mean score was ranked from high to low as follows, the participation in the benefits, in the implementation, in the evaluation and in the decision-making respectively. In terms of sex, there was no significant difference between male and female of the basic education commission in the participation in the educational administration. It was found that there was significant difference at the level of .05, which categorized by the age, the occupation, the level of education and the types of the basic education commission. The major problems of the participation in educational administration of the basic education commission are time constraint, hesitation of stating opinions and insufficient budget.

Department of Education Foundation Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2008

Student's signature .....

Thesis Advisors' signature 1. .... 2. ....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ได้ดำเนินการจัดทำจนสำเร็จลง
ได้ด้วยดี การศึกษาค้นคว้า การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการเขียนรายงานเสร็จ
สมบูรณ์ได้เพราะได้รับคำแนะนำ ความช่วยเหลือ ตลอดจนการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของ
วิทยานิพนธ์ จากอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณอาจารย์และ
ผู้เกี่ยวข้องทุกท่านด้วยความซาบซึ้งในน้ำใจ ดังนี้

อาจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา และ อาจารย์ ดร. นงนุช โรจนเลิศ อาจารย์ผู้ควบคุม
วิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้การดูแล ให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น และคำแนะนำตลอดจนการตรวจแก้ไข
ข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์จนถูกต้องสมบูรณ์ อาจารย์ ดร. ลุง วิระนาวิน ประธานกรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ บุญทิพย์ สุริยวงศ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นและแก้ไขเพิ่มเติม
จนวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ถูกต้องที่สุด อาจารย์ประทีป ตรีปัญญา อาจารย์ สุรัชย์ พิภพนาม
อาจารย์มณฑา ลำเจียกหนู ช่วยตรวจเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียน
คณะกรรมการสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามซึ่งเป็น
ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลำพญาที่ช่วยประสานงานกับผู้แทนกรรมการ
สถานศึกษา ที่ให้ความอนุเคราะห์ เอื้อเฟื้อสถานที่ในการดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม พร้อมด้วยผู้แทน
กรรมการสถานศึกษาทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือ ในการร่วมสนทนากลุ่มทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์
อย่างยิ่งต่อการวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนสถาบันการศึกษา
หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นเจ้าของวิทยานิพนธ์ หนังสือ เอกสาร ตำราเรียนต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในงาน
วิทยานิพนธ์ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ วินัย ผลทวีบุญกุล คุณแม่ สุวรรณ ผลทวีบุญกุล ที่ให้ความ
ช่วยเหลือ สนับสนุนในทุกๆด้าน และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณ คุณ วิลัยพร ผลทวีบุญกุล
ค.ช.ฉัฐพัฒน์ ผลทวีบุญกุล ที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมาจนได้พบความสำเร็จในวันนี้

วิทยานิพนธ์นี้หากมีโอกาสเผยแพร่ไปสู่สาธารณชน หน่วยงาน สถาบันการศึกษาและส่วน
ราชการต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้วิจัยขอมอบความดีอันนี้ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน
การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
สมมติฐานของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	12
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	13
ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	15
ความสำคัญของการมีส่วนร่วม.....	17
ประเภทของการมีส่วนร่วม.....	19
ลักษณะของการมีส่วนร่วม.....	21
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม.....	25
ปัญหาของการมีส่วนร่วม.....	28
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา.....	30
การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามทัศนะของนักวิชาการ.....	30
แนวทางเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	34

แนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	35
หลักการและจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	39
แนวคิดการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม.....	41
ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา.....	42
บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา.....	47
บทบาทชุมชนกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544.....	48
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	49
ความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	49
การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	50
ความเป็นมาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	51
อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	52
บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	52
การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษากับการจัดการศึกษา.....	54
รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	54
ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	57
บทบาทของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนในต่างประเทศ.....	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	62
งานวิจัยในประเทศ.....	62
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	69
กรอบแนวคิดของกรวิจัย.....	72
วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
ระเบียบวิธีวิจัย.....	73
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	73
ตัวแปรที่ศึกษา.....	76
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	76
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	79

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
	ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	81
	ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1.....	84
	ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1.....	92
	ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ.....	116
	ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม.....	124
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	130
	สรุปผลการวิจัย.....	131
	อภิปรายผล.....	137
	กรอบมโนทัศน์เชิงทฤษฎีที่ได้จากการวิจัย.....	146
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย.....	148
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	149
	บรรณานุกรม.....	150
	ภาคผนวก.....	158
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	159
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ต่าง ๆ	161
	ภาคผนวก ค รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย รายชื่อผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม.....	168
	ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	171
	ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC).	188
	ภาคผนวก ฉ ภาพการสนทนากลุ่ม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านลำพญา.....	194
	ประวัติผู้วิจัย.....	199

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามทัศนะ ของนักวิชาการ.....	31
2	แสดงจำนวน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐมเขต 1 เป็นรายอำเภอ.....	74
3	แสดงรายชื่อ โรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างได้ในแต่ละอำเภอ.....	75
4	จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม.....	82
5	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 โดยภาพรวม.....	85
6	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) ของการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ.....	85
7	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) ของการมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน.....	87
8	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D)ของการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์.....	89
9	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) ของการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล.....	90
10	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 จำแนกตามเพศ.....	92

ตารางที่		หน้า
11	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 จำแนกตามอายุ.....	93
12	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 โดยภาพรวม เมื่อจำแนกตามอายุ.....	94
13	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เมื่อจำแนกตามอายุ.....	94
14	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เมื่อจำแนกตามอายุ.....	95
15	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เมื่อ จำแนกตามอายุ.....	95
16	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 จำแนกตามอาชีพ.....	96
17	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 โดยภาพรวม เมื่อจำแนกตามอาชีพ.....	97
18	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เมื่อจำแนกตามอาชีพ.....	98

ตารางที่		หน้า
19	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เมื่อจำแนกตามอาชีพ.....	99
20	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เมื่อจำแนกตามอาชีพ.....	100
21	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เมื่อจำแนกตามอาชีพ.....	101
22	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา.....	102
23	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 โดยภาพรวม เมื่อจำแนกตาม ระดับการศึกษา.....	103
24	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา.....	104
25	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา.....	105

ตารางที่		หน้า
26	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา.....	106
27	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา.....	107
28	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 จำแนกตามประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน.....	108
29	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 โดยภาพรวม เมื่อจำแนกตามประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน.....	109
30	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเมื่อจำแนกตามประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน.....	111
31	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเมื่อจำแนกตามประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน.....	113

ตารางที่		หน้า
32	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เมื่อจำแนกตามประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียน.....	114
33	เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เมื่อจำแนกตามประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียน.....	115
34	ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	117
35	ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	119

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ เพราะในโลกปัจจุบันและอนาคตจะเป็นโลกแห่งการเรียนรู้ที่มีการแข่งขันสูง หากประเทศใดไม่มีการพัฒนาหรืออยู่กับที่ก็จะเจริญก้าวหน้าไม่ทันประเทศที่มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมีคุณภาพและมีความสมดุลทุกด้านนั้น “คน” เป็นปัจจัยหลัก ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพของคนก็คือการศึกษา การจัดการศึกษาจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ สังคมทุกวันนี้และในอนาคตเป็นสังคมความรู้ โดยที่การเรียนรู้ ความรู้ และนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและสร้างสภาพการณ์ เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพและขีดความสามารถของคนส่วนใหญ่ในประเทศ โดยยึดหลักการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด และตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตน และชุมชนท้องถิ่น การสนับสนุนให้สังคมทุกส่วน และทุกระดับได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติเช่นนี้จะทำให้เกิดพลังชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็งอันเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนตลอดไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 3-4)

ระบบการจัดการศึกษาของประเทศไทยเท่าที่ผ่านมา นั้น สังคมต้องการความเชื่อมั่นในระบบการจัดการศึกษา เพราะผลผลิตจากการจัดการศึกษาไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่รับผลจากการศึกษาไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษาว่าจะให้ผลการจัดการศึกษามีทิศทางไปในทางใด โดยเฉพาะชุมชน ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับหน่วยงานจัดการศึกษา คือ โรงเรียนมากที่สุด แต่ถือว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ผู้ปกครอง เมื่อส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนแล้ว ก็ถือว่าหมดภาระในเรื่องการเล่าเรียนของบุตรหลาน ในขณะที่เดียวกันบางครั้งโรงเรียนก็ขาดความคล่องตัวหรือขาดความเป็นอิสระในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพราะกิจกรรมและแนวทางการดำเนินงานส่วนใหญ่ถูกกำหนดจากส่วนกลางหรือจังหวัดแล้วส่งไปยังโรงเรียนถือปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้งานหรือ

กิจกรรมบางอย่างจึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนหรือชุมชน แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ การบริหารงานลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษาหลาย ๆ กรณี เช่น งบประมาณ เวลา บุคลากร เป็นต้น นอกจากนี้ นโยบายที่ดีและมีคุณค่าในบางเรื่องจึงต้องถูกยกเลิกไปอย่างน่าเสียดาย รวมไปถึงการขาดการประสานงานในระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนกันในเรื่อง หรือใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่าในบางโอกาส จากเหตุผลดังกล่าวจึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษาขึ้น ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาเคยมีการปฏิรูปการศึกษามาแล้วแต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะปฏิรูปจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคแล้วให้ส่วนภูมิภาคเป็นผู้ปฏิบัติ ทำให้เกิดความล้มเหลวในการเปลี่ยนแปลงในระยะหลังๆ เกิดมีแนวความคิดตรงกันหลายกระแสว่า หากต้องการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จต้องเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มต้นจากส่วนภูมิภาค เข้าสู่ส่วนกลางโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐในการออกกฎหมายสนับสนุนและเอื้อต่อการดำเนินงาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543 : 1-2)

เมื่อพิจารณาบทพจนถึงการจัดการศึกษาในอดีตแล้วพบว่า มีข้อบกพร่องสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน คือ การรวมอำนาจการบริหารสถานศึกษาขาดอิสระในการจัดการ การผูกขาดการศึกษาเอาไว้ที่โรงเรียน การไม่มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา สาเหตุสำคัญเหล่านี้ทำให้ประเทศไทยต้องทำการปฏิรูปการศึกษา (วิเชียร เกตุสิงห์ 2543 : บรรยาย) ซึ่งคำกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับที่ เกษม วัฒนชัย (2545 : 18) ได้กล่าวว่าปัญหาการศึกษาไทยในปัจจุบัน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก กรรมการโรงเรียนไม่มาร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและขาดเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน และนอกจากนี้เมื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาในการบริหารและการจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่ปรากฏอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการในแนวลึกแล้ว สามารถสรุปประเด็นความจำเป็นที่ต้องเริ่มปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการในภาพรวม ได้แก่ ระบบบริหารปัจจุบันรวมศูนย์อำนาจไว้ในส่วนกลางมากเกินไป ทำให้เกิดความล่าช้า ด้วยประสิทธิภาพสิ้นเปลืองงบประมาณ และไม่สนองความต้องการของท้องถิ่น ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเหตุให้ในหลายเรื่องทั้งด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ไม่สนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงและไม่สามารถนำศักยภาพของชุมชนเข้ามาร่วมพัฒนาได้เท่าที่ควร ขาดความเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น ๆ (สุวัฒน์ เงินฉ่ำ 2542 : 30-31)

ดังนั้นทางภาครัฐจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นของการกระจายอำนาจทางการศึกษา และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ว่า ให้

ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการศึกษา และฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพโดยสนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความคล่องตัว เปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นเข้ามา มีบทบาท ในการจัดการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2540 : 25) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ก็ได้กล่าวถึงแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาให้สังคมทุกสังคมมีส่วนร่วม ให้สถานศึกษามีความคล่องตัว และสามารถตัดสินใจดำเนินการในขอบเขตรับผิดชอบ โดยมีประชาชน ชุมชน องค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2540 : 86) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม ในด้านการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า สนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันทางศาสนา มีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อสร้างทางเลือกที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพและความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมายได้อย่างหลากหลายเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2545 : 66) ซึ่งสอดคล้องกับในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ยังคงเน้นการให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และชุมชน ท้องถิ่น ดังข้อความที่ปรากฏในกรอบการดำเนินงานของนโยบายเพื่อดำเนินการข้อ 3 ข้อย่อย 2 ว่า ส่งเสริมบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันวัฒนธรรม และสถาบันสังคมอื่น ให้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการเสริมสร้าง ศิลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยรวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 17)

ในขณะเดียวกันแนวคิดของนักการศึกษา และจากผลการวิจัยก็มีความสอดคล้องกันในประเด็นที่จะให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาดังที่ ประเวศ วะสี (2544 : 8) ได้เสนอหลักในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในประเด็นทั้งหลายที่กล่าวมาคือ หลักการที่ให้คนทั้งมวลเพื่อการศึกษา (All for Education) คือ หมายความว่าการศึกษาไม่ได้เป็นเรื่องของโรงเรียนและครูเท่านั้น แต่สรรพกำลังทั้งมวลในสังคมต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการศึกษา เช่น ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ สื่อ กองทัพ สถาบันทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับ อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามวิทย์พงศ์ (2540 : 86) ที่กล่าวว่า ต้องมีการเปลี่ยนโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการของโรงเรียนจากแนวตั้งมาเป็นแนวราบให้มากขึ้น ให้ผู้บริหารระดับอำเภอและโรงเรียนมีอำนาจในการบริหารการศึกษาของท้องถิ่น ชุมชนได้มากขึ้น และผู้บริหารการศึกษาเปิดโอกาสให้ครูในทุกระดับ ได้มีส่วนร่วมริเริ่มการคิด การวางแผนและการบริหารการศึกษา

ได้มากขึ้น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจและเข้าใจ และในขณะเดียวกันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 152) ก็กล่าวว่า การศึกษาจะสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับว่าชุมชนนั้นเห็นคุณค่าของการศึกษาหรือไม่ ที่ใดที่การศึกษามีค่ามากและเป็นที่ยอมรับของชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนภาระหน้าที่ และเป้าหมายของโรงเรียน ฉะนั้นเราจึงต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนในท้องถิ่น มีบทบาทมากขึ้นและจากการสรุปผล การศึกษาโรงเรียนดีมีคุณภาพนั้นข้อหนึ่งต้องระบุว่า โรงเรียนดีมีคุณภาพเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามีส่วนร่วม โรงเรียนเปิดให้มีภาคีในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน โรงเรียนสรรหาวิธีการต่าง ๆ ในการสื่อสารและร่วมมือกับชุมชนเพื่อสรรสร้างคุณภาพโรงเรียน เชื้อเชิญชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยเชิญประชุมหรือเชิญเป็นกรรมการในการตัดสินใจในการดำเนินงานของโรงเรียน เชิญเป็นวิทยากรของโรงเรียนรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ จากชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชน ได้แสดงบทบาทในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้มีบทบาทในการร่วมให้การศึกษาแก่นักเรียนในทุกรูปแบบ (สงบ ประเสริฐพันธ์ 2543 : 85-86)

การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในขณะที่วงการการศึกษาไทยกำลังมีการปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา โดยมีมุ่งปรับเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและจัดการของรัฐเพื่อให้เกิดการจัดการศึกษามีอิสระและเสรีมากขึ้น ปรับเปลี่ยนการตัดสินใจจากกรมในส่วนกลางเป็นการตัดสินใจในพื้นที่ของสังคม ตั้งแต่ประชาชน ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน ธุรกิจเอกชน องค์กรภาครัฐมีส่วนร่วมและรับผิดชอบการจัดการศึกษา อย่างเต็มศักยภาพ มีรูปแบบการจัดการที่หลากหลายมีคุณภาพ และสร้างความเป็นธรรมแก่คนในสังคมมากขึ้น สามารถสนองตอบความต้องการของ บุคคล สังคม และประเทศชาติได้อย่างรวดเร็วตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2540 : 58)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ถือเป็นกฎหมายสูงสุดของการปกครองประเทศได้บัญญัตินโยบายหลักของชาติในด้านสังคมและการเมือง เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ และให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของประเทศเป็นอย่างมาก ได้กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไว้ที่สำคัญ ได้แก่ มาตรา 43 กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ จะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน และมาตรา 81 กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ ปรับปรุงสถานศึกษา

ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมส่งเสริมความรู้ปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2541 : 14-15)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ได้บัญญัติหลักสำคัญการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (6) กระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมจากบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน มาตรา 27 ให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทยความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งวิธีการสนับสนุนให้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและงานบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงและ มาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของการศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนที่มีความรอบรู้ ความชำนาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษา ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นคณะกรรมการ และเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 25)

ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ จึงเกิดขึ้นเพื่อทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาไทย นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างแท้จริง เป็นการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบและรอบด้าน

โดยเฉพาะการปฏิรูปแนวความคิดจากเดิมที่เคยอยู่ แต่ในระบบโรงเรียนอย่างเดียว มาเป็นการศึกษาที่อยู่กับชุมชน อยู่กับสังคมเป็นสำคัญ ชุมชนจะมีบทบาทมากขึ้นในการบริหารจัดการศึกษาในท้องถิ่น ตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาจนถึงสถานศึกษา และได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างความรู้ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ตามหลักการและเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาไทยมุ่งเน้นให้จัดการศึกษา เพื่อคนทั้งหมด (Education for All) และให้สังคมทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) รวมทั้งจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาทั้งหมด (Education for All Problems) ตลอดจนหลักการของการตรวจสอบและถ่วงดุลทางการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ และมีมาตรฐานสากลทุกระดับการศึกษา

สาระสำคัญตามนัยกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้น นำมาสู่ความคิดกำหนดเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษารูปแบบใหม่ คือ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) หรือการบริหารโดยยึดโรงเรียนเป็นศูนย์ โดยมีหลักการบริหารมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสีย (Participation) ในรูปของคณะกรรมการ เป็นการบริหารจัดการตามความต้องการและจำเป็นของสถานศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ และร่วมประเมิน โดยมุ่งหวังเพื่อเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพของสถานศึกษา และจะส่งผลให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการสร้างผลผลิต คือ ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และเป็นการเสริมสร้างพลัง (Empowerment) ให้โรงเรียน ชุมชน และสังคมร่วมมือกันจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การจัดการศึกษาโดยให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหาร และจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจดำเนินการโดยคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริม สนับสนุนกิจการของ

สถานศึกษา จัดทำสารของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษายุคใหม่ความจำเป็นที่ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากชุมชนจะรู้ว่า เขาและลูกหลานเขาต้องการอะไรจากระบบการศึกษาและการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกมีอำนาจ และมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การดำเนินงานด้านการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อให้ประโยชน์ทางการศึกษา แม้จะมีนโยบายส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการกำหนดไว้ในแผนต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาพบว่า นโยบายดังกล่าวยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้ การบริหารจัดการศึกษาที่ผ่านมา รัฐยังคงเป็นผู้ที่ผูกขาดการจากระบบการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษาขาดอำนาจในการตัดสินใจ ชุมชนและท้องถิ่นไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในท้องถิ่นของตน ทำให้การศึกษาไม่เป็นหนึ่งเดียวกับชุมชน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน โดยคำนึงว่าการจัดการศึกษาของชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการจัดการศึกษาของท้องถิ่นมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ถึงแม้กระทรวงศึกษาธิการ มีการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พร้อมได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 แต่กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการบริหารและการจัดการศึกษา ยังเข้าใจว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของครู โดยเฉพาะผู้ปกครองและชุมชนไม่เกี่ยวข้อง เพราะต้องทำมาหาเลี้ยงชีพจึงไม่มีเวลาเข้ามาช่วยดูแลกำหนดนโยบายและร่วมตัดสินใจ (รุ่ง แก้วแดง 2546 : 195) ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ ยังไม่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนเกรงว่ากรรมการสถานศึกษาจะมีอำนาจคอยสั่งการและตรวจสอบการทำงานของตนเอง เคยชินกับวัฒนธรรมแบบสั่งการและการที่ตนเป็นใหญ่ที่สุดในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนบางคนมีทัศนคติที่คับแคบและไม่เปิดใจยอมรับการทำงาน

ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษา มีหน้าที่เพียงแต่การหาเงินทุน การบริจาคตर्फยี่สิบสนับสนุนนโยบายของรัฐ มากกว่าจะเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาแก่โรงเรียน จากสภาพปัญหาดังกล่าว แม้ว่าจะมีกฎหมายทางการศึกษา และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการกระตุ้น และผลักดันให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น หากแต่ภาพลักษณ์ในเชิงลบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ประชาชนขาดความกระตือรือร้นที่จะเสนอตัวเป็นกรรมการหรือเข้ามาช่วยเหลืองานในด้านต่าง ๆ กับทางโรงเรียน (วีรนุช ปิณฑวนิช 2546 : 17-22)

จากปัญหาและความจำเป็นดังกล่าวนี้ ทำให้รัฐบาลปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งจะเห็นว่าการบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการศึกษา เพื่อให้การบริหาร และจัดการศึกษาของโรงเรียนประสบผลสัมฤทธิ์สูงสุดโดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ทำให้การบริหารจัดการของโรงเรียนต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการมีส่วนร่วมสนับสนุนเป็นการกำกับติดตาม และร่วมจัดการศึกษา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้นหากว่าโรงเรียนได้ทราบลักษณะ และระดับการเข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็จะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะที่ศึกษาในสาขาวิชาพัฒนศึกษา จึงเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ เพราะ การมีส่วนร่วมนั้นเป็นหลักสำคัญของการพัฒนาที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงและยั่งยืน ซึ่งการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรมเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถพื้นฐาน ที่ช่วยให้การดำรงชีวิตในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข เป็นการถ่ายทอดวิทยาการและเทคโนโลยีให้กับคนในสังคมเพื่อสร้างสรรค์ พัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียม และแข่งขันกับนานาอารยประเทศได้ การจัดการศึกษาจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งในปัจจุบันสังคมโลกได้ก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมความรู้ ซึ่งคนในสังคมจำเป็นต้องเรียนรู้ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ มีความสามารถในการปรับตัว ก้าวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และมีความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติได้ โดยยึดหลักการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาของชาติให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และทำให้การศึกษาได้พัฒนาคนในชาติอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงมีความ

สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 เป็นกลุ่มประชากรที่จะทำการศึกษา โดยมุ่งหวังว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐาน ที่จะนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาและเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน เมื่อจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1

สมมติฐานของการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้าน เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่

ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 1,608 คน จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 142 โรงเรียน (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 2549)

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 288 คน จาก 36 โรงเรียน ซึ่งได้จาก วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage Random Sampling)

2.2 จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต1 จำนวน 8 คน การเลือกกลุ่มสนทนาโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

3.1 ตัวแปรต้น คือ ลักษณะส่วนบุคคลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ใน 4 ด้าน ดังนี้

3.2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3.2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3.2.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

3.2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงขอกำหนดความหมายของศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หมายถึง การที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน มีพฤติกรรมเข้าร่วมกระทำ/ปฏิบัติในการร่วมมือ ร่วมกิจกรรมอันเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง คณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการแต่งตั้งพิจารณาอนุกรรมการ ร่างนโยบาย กำหนดแผนพัฒนาการศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การพิจารณาเห็นชอบสาระหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำ รวมทั้งกำหนดแนวทางระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง คณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะทำงาน สนับสนุน ประสานความร่วมมือ เสนอแนะแนวทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารเป็นตัวแทน เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ หมายถึง คณะกรรมการ ชุมชน และสถานศึกษาได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมได้รับคำชมเชย ยกย่องให้เกียรติ การยอมรับความรู้สึกรับเป็นเจ้าของสถานศึกษา และมีความภูมิใจในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง คณะกรรมการร่วมในการกำกับติดตาม แก้ปัญหา รับทราบ ให้ความเห็นชอบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1

3. ประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่ในการเป็นผู้แทนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ ได้แก่

3.1 ผู้แทนผู้ปกครอง หมายถึง ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครอง ตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น

3.2 ผู้แทนครู หมายถึง ผู้แทนของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอนหรือผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษานั้น

3.3 ผู้แทนองค์กรชุมชน หมายถึง ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรชุมชนหรือกลุ่มบุคคลในรูปอื่นที่ดำเนินการ เพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น

3.4 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ผู้แทนของเทศบาล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ

3.5 ผู้แทนศิษย์เก่า หมายถึง ผู้แทนสมาคม ชมรมศิษย์เก่า หรือบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น

3.6 ผู้ทรงคุณวุฒิหมายถึง ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่น ข้าราชการ บำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการทั้งในและนอกเขตบริการของสถานศึกษา

3.7 ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือ ผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ หมายถึง ผู้แทนของพระภิกษุสงฆ์ หรือ ผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นที่อยู่ในพื้นที่ ที่ทางราชการรับรอง (พุทธ คริสต์ อิสลาม พราหมณ์-ฮินดู และซิกข์)

3.8 ผู้อำนวยการสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา มีหน้าที่บริหารสถานศึกษานั้น และทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษานั้น

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับ และลักษณะการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

2. ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1

3. สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางในการปรับปรุง ส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย สารสำคัญโดยสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมและการบริหารนั้น มีมาตั้งแต่อดีตซึ่งจะเห็นได้จากการที่มนุษย์มารวมตัว เป็นกลุ่มก้อนเพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันทำเพื่อหาทางที่จะต่อสู้กับภัยธรรมชาติ การตั้งถิ่นฐาน ตลอดจนร่วมกันคิดที่จะพัฒนาการดำรงชีพของกลุ่มตนให้มีความเป็นอยู่ที่ปลอดภัย และอยู่ดี กินดีขึ้น ตามลำดับอย่างต่อเนื่องตลอดมา แสดงให้เห็นว่าการประกอบกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม หากมีการร่วมมือกันแล้ว ย่อมประสบความสำเร็จดังคำกล่าวที่ว่า หัวเดียวกระเทียมลีบ แสดงว่าหลายคนร่วมกันคิด ดีกว่าคิดคนเดียว ซึ่งในเรื่องดังกล่าว เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537 : 182) กล่าวว่าการกระทำ กิจกรรมอะไรก็ตาม หากทำตามลำพังแล้วก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ ดังจะเห็นได้จากการทำธุรกิจ ส่วนตัว อาจมีโอกาประสบความล้มเหลวได้ และพัฒนาได้ยาก ในทางตรงกันข้าม การทำในรูปของ ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือ ระบบสหกรณ์ก็ตาม โอกาสที่จะเจริญก้าวหน้านั้นมีสูง เพราะทำในรูปของ คณะกรรมการ ในรูปของกลุ่มคนสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมที่จะเจริญ ก้าวหน้าได้นั้น คนๆเดียวไม่สามารถจะทำกิจกรรมทุกอย่างได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดทางด้านชีววิทยา ทางด้านเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วม เป็นความเกี่ยวข้องในด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคล ที่มีต่อ

กิจกรรมของกลุ่มเป็นตัวกระตุ้นให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย เพราะการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย (Involvement) การช่วยเหลือ และการทำประโยชน์ (Contribution) และการรับผิดชอบ (Responsibility) ดังนั้น ประสิทธิภาพขององค์กรขึ้นอยู่กับการรวมพลังที่จะผลักดันให้ภารกิจบรรลุเป้าหมายเป็นที่ยอมรับกันว่า โรงเรียนมีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน - บ้าน - ชุมชน เป็นอย่างดี

ดังนั้นประชาชนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา เพราะการศึกษาที่ดีจะต้องจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทราบถึงความต้องการของท้องถิ่นได้ (เมตต์ เมตต์การุณจิต 2541 : 11-12)

อภิศักดิ์ ไฝทาคำ (2539 : 79-80) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีเงื่อนไขอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพมีส่วนร่วม (freedom to participate)
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (ability to participate)
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (willingness to participate)

นอกจากนี้มีเงื่อนไขดังกล่าว 3 ประการแล้ว ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่น ๆ ดังนี้

1. ประชาชนต้องไม่เสียเงินค่าใช้จ่าย ในการมีส่วนร่วมมากเกินเท่าที่เขาประเมินค่าผลตอบแทนที่จะได้รับ
2. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารการเรียนรู้เรื่องกันทั้ง 2 ฝ่าย
3. ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วม
4. ประชาชนต้องไม่รู้สึกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพทางสังคม หากจะมีส่วนร่วม

โอ๊คเลย์ (Oakley, อ้างถึงใน นดา คำรหัสเลิศ 2542 : 21) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกัน 3 ลักษณะคือ เป็นการให้การช่วยเหลือ เป็นการให้อำนาจ และเป็นงานขององค์กร โดยอ้างถึงความสำคัญของการให้อำนาจว่า เป็นความหมายของการมีส่วนร่วม การให้อำนาจเป็นการเพิ่มหรือพัฒนาทักษะหรือลดความสามารถในการบริหาร การมีส่วนร่วมจึงมีความสัมพันธ์กับการให้อำนาจองค์กร เป็นปัจจัยพื้นฐาน การให้อำนาจมักจะเป็นมาตรฐานสำคัญของการให้ความช่วยเหลือด้วย ดังนั้นการช่วยเหลือ การให้อำนาจ และงานขององค์กร จึงมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม กล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ การให้อำนาจ งานขององค์กร ซึ่งเป็นการกระทำร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนากลุ่มไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

1.2 ความหมายของการมีส่วนร่วม

คำว่า “การมีส่วนร่วม” หรือในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Participation” ได้มีนักการศึกษาหลาย ๆ คน ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ดังนี้

องค์การสหประชาชาติ (United Nation 1975 : 4, อ้างถึงใน อินทิรา มณีคุณ 2540 :13) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการกระทำและเกี่ยวกับมวลชนในระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นการกระทำโดยสมัครใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคมและการจัดสรรทรัพยากร

ยาเดอร์ (Yadar, อ้างถึงใน อินทิรา มณีคุณ 2540 : 14) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจ และสมัครใจไม่ถูกบังคับซึ่งกระบวนการความร่วมมือของประชาชนนั้นต้องประกอบด้วย

1. การเข้าร่วมในการตัดสินใจ ตกลงใจ
2. การเข้าร่วมในการดำเนินการวางแผนและโครงการพัฒนา
3. การเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ
4. การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์ในการพัฒนา

เมตต์ เมตต์การ์ณจิต (2541 : 16) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

สาคร คุณชื่น (2542 : 22) ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจและสมัครใจโดยไม่ถูกบังคับซึ่งกระบวนการความร่วมมือของประชาชนนั้นประกอบด้วย

1. การเข้าร่วมในการตัดสินใจ ตกลงใจ
2. การเข้าร่วมในการดำเนินการของแผนและโครงการพัฒนา
3. การเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการและแผนงานของการพัฒนา
4. การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

วิลเลียม เออร์วิน (Willam Erwin 1976 : 117, อ้างถึงใน ทิพย์วิภา เทชวิศาล 2543 : 21) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าเป็นกระบวนการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของชุมชนร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา

วันพร จันทร์เวโรจน์ (2543 : 19) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (participation) หมายถึงการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ส่งผลของ

การเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิด ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วยและอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff 1977 : 6,อ้างถึงใน แวน วิรุพห์เลิศ 2546 : 33) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในทัศนะการพัฒนาชนบทว่า การมีส่วนร่วมต้องประกอบด้วย การมีส่วนเกี่ยวข้องของประชาชน 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ จะทำ อะไร และทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ตัดสินใจในการให้ทรัพยากร สนับสนุนโครงการ 3) มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนา 4) มี ส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

ชำนาญ ปาณาวงษ์ (2543 : 7) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ว่าเป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรม ต่างๆ โดยความสมัครใจ ซึ่งอาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการ บริหาร และการดำเนินงานนั้นเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้แล้ว นำผลที่ได้มาประเมินร่วมกัน ซึ่ง ความพยายามนั้นอยู่นอกเหนือการควบคุมและกฎเกณฑ์ทางสังคม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของ กลุ่มเป็นหลัก โดยประสิทธิผลขององค์การขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การ นั้นในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิด สติปัญญา ก็คือ การ ให้มีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) ในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (Commitment) ต่อ ภารกิจและองค์การในที่สุด

สิรินทร์ทิพย์ เกสร (2545 : 14) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า คือ การที่บุคคลได้เข้ามามี ร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมเสียสละเวลา แรงงาน วัสดุอุปกรณ์และอื่น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจและอารมณ์ของบุคคล ดังนั้น การมีส่วนร่วมควรทำ ด้วยความสมัครใจ และตั้งอยู่บนพื้นฐานความเสมอภาคซึ่งการให้สมาชิก เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ อย่างแท้จริงจะทำให้บุคคล ชุมชน เกิดความรู้สึกว่าตนเองได้ลงทุน มีความผูกพันและอุทิศพลัง ทุกอย่างเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ

โดยสรุปแล้วการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลร่วมกันทำกิจกรรม โดยต้องอาศัยความรับผิดชอบ การตัดสินใจ ความผูกพัน ความร่วมมือในการสนับสนุน การปฏิบัติ ภารกิจของกิจกรรมนั้นตามขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมให้บรรลุตามเป้าหมายที่ วางไว้

1.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ทงศ์ศักดิ์ คุ่มไชนะ (2540 : 94) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอันชอบธรรมของทุกคน ที่เราเคารพ ให้การยอมรับ และยกย่องโดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกเกี่ยวกับการปรับปรุงชีวิตของเขา

2. การพัฒนาเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นจำนวนมาก เราจำเป็นต้องให้คนหมู่มากเหล่านี้ได้มีสิทธิมีเสียงในการแสดงออก

3. กลยุทธ์ทั้งหลายในการพัฒนา ที่ผ่านมายังไม่สามารถส่งผลถึงกลุ่มประชาชนผู้ด้อยโอกาสและยากจน และในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลให้กลุ่มคนที่ได้เปรียบ มีโอกาสมากขึ้นจึงจำเป็นต้องปรับปรุงกลยุทธ์ในการพัฒนาใหม่โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนมากขึ้น

4. ประสบการณ์ที่ผ่านมาได้พบว่า มีโครงการจำนวนไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จโดยอาศัยวิธีการมีส่วนร่วมในรูปแบบการรวมกลุ่ม และการจัดตั้งองค์กรประชาชน ในขณะที่เดียวกันมีตัวอย่างของโครงการที่ล้มเหลวเป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

5. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่ม หรือของกลุ่มอันเป็นผลมาจากเป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกแต่ละคนที่เข้าร่วม เพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของเขาและในขณะเดียวกันก็ใช้ประโยชน์ต่อส่วนร่วมด้วย การมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาชุมชน ยิ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าใด ยิ่งแสดงว่าประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากยิ่งขึ้น ประชาชนย่อมรู้ดีว่าตนเองกำลังต้องการอะไร มีปัญหาอะไร และอยากจะแก้ปัญหายังไร ถ้าให้โอกาสแก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ย่อมช่วยให้โครงการต่าง ๆ ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้ดีกว่า

ราโมส และเฟลทเซอร์ (Ramos and Fletcher 1982, อ้างถึงใน สาคร คุณชื่น 2542 : 25) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1. เป็นเครื่องชี้ว่า การตัดสินใจของรัฐบาลมาจากความต้องการของประชาชน
2. เพิ่มความรับผิดชอบและเพิ่มความสามารถในการตรวจสอบได้ของรัฐที่มีต่อประชาชน
3. ช่วยในการสร้างแผนต่าง ๆ ที่ดีกว่าเดิม
4. เพิ่มความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
5. สร้างการสนับสนุนให้แก่หน่วยวางแผน

ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต (2543 : 9) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมคือ PM (Participative Management) ว่ามีประโยชน์ดังนี้

1. การตัดสินใจที่ดีกว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ช่วยปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจในองค์การให้ดีขึ้น การแก้ปัญหาด้วยกลุ่มทำให้วิเคราะห์ปัญหา และการสร้างทางเลือกแก้ปัญหาได้ดีกว่า ความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการตัดสินใจมีมากขึ้น ความผูกพันของพนักงานต่อการปฏิบัติตามการตัดสินใจมีมากกว่า เพราะว่าพวกเขามีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจ ถ้าหากว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ไม่ทำให้การตัดสินใจดีขึ้นแล้ว การบริหารแบบมีส่วนร่วมคงจะไม่ถูกใช้อย่างแพร่หลายในองค์การต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้

2. ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วม ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น นี่คือผลติดตามมาจากการปรับปรุงการตัดสินใจให้ดีขึ้น การตัดสินใจที่ดีทำให้ประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้น พวกเขา่อมมีความผูกพันต่อผลของการตัดสินใจที่ต้องการบรรลุถึงมากขึ้น ความผูกพันนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้น

3. กำลังใจและความพอใจงานที่ทำมีมากขึ้น การตัดสินใจที่ดีและประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้น ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมทำให้กำลังใจและความพอใจงานที่ทำของพนักงานสูงขึ้น พนักงานส่วนใหญ่พบว่ากระบวนการการบริหารแบบมีส่วนร่วม สร้างความพอใจกับพวกเขามาก สิ่งเหล่านี้ทำให้พวกเขาพอใจงานที่ทำมากขึ้นเนื่องจากพวกเขามีความรู้สึกว่าพวกเขาเป็นส่วนสำคัญขององค์การ

4. การออกจากงาน การขาดงานและความเฉื่อยชาน้อยลง การบริหารแบบมีส่วนร่วม ช่วยลดความเฉื่อยชา การขาดงาน และการออกจากงานให้น้อยลง เนื่องจากพนักงานมีความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ ความผูกพันต่องาน และความพอใจงานที่ทำมีมากขึ้น พวกเขาจะรู้สึกห่างเหินกับอคติ และความไม่พอใจที่นำไปสู่ความเฉื่อยชา การออกจากงานและการขาดงานน้อยมาก ความเฉื่อยชา การออกจากงานและการขาดงานค่อนข้างมาก เป็นอาการโดยทั่วไปของความไม่พอใจของพนักงานอย่างหนึ่ง การลดความไม่พอใจด้วยการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้

5. การติดต่อสื่อสารและการยุติความขัดแย้งดีกว่า องค์การทุกแห่งต้องมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ดีต่อองค์การ ถ้าหากว่าความขัดแย้งถูกจัดการอย่างถูกต้อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้มีการติดต่อสื่อสารในการยุติความขัดแย้งอย่างเปิดเผยได้ ความขัดแย้งถูกยุติภายในกรอบของการมีส่วนร่วม

สัมฤทธิ์ กางเพ็ญ (2544 : 10) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำงานจะทำให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องกับงานหรือองค์การ ความรู้สึกผูกพันเกี่ยวข้องที่ว่านี้ หากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้ว จะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือสิ่งที่ตกลงใจร่วมกัน

จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมดังกล่าว จะเห็นว่าในการปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ถ้าให้ประชาชนหรือชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเป็นกลุ่มจะสนองตอบ หรือสอดคล้องกับความต้องการแท้จริง เพราะผู้ปฏิบัติจะรู้ปัญหา ความต้องการยอมนำไปสู่การปฏิบัติที่มีคุณภาพ การมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

1.4 ประเภทของการมีส่วนร่วม

การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วม โดยใช้มิติที่แตกต่างกันซึ่งเป็นแนวคิดของนักวิชาการสามารถจำแนกได้ 11 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1.4.1 จำแนกตามกิจกรรมในการมีส่วนร่วม จำแนกจากกิจกรรมในโครงการ ว่ากิจกรรมใดที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย แบ่งได้ 3 มิติ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ
- 3) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการ

1.4.2 จำแนกตามประเภทกิจกรรมหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วม สามารถแบ่งได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มงาน/โครงการ
- 2) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน
- 3) การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการตามโครงการ
- 4) การมีส่วนร่วมในขั้นการประเมินโครงการ

1.4.3 จำแนกตามระดับความสมัครใจในการเข้าร่วม สามารถแบ่งได้ตามความสมัครใจได้ 3 ระดับ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ
- 2) การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ
- 3) การมีส่วนร่วมโดยการบังคับ/เกณฑ์จากผู้มีอำนาจเหนือกว่า

1.4.4 จำแนกตามวิธีของการมีส่วนร่วม แบ่งได้ 2 วิธี ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมโดยตรง หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและ

กระบวนการพัฒนาด้วยตนเองเป็นหลัก

2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม หมายถึง การมีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทนหรือไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงอย่างแท้จริง

1.4.5 จำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม แบ่งได้ 3 ระดับ ดังนี้

- 1) ระดับการมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม
- 2) ระดับการมีส่วนร่วมในเพียงบางส่วน
- 3) ระดับการมีส่วนร่วมแท้จริงอย่างเต็มที่

1.4.6 จำแนกตามระดับความถี่ของการมีส่วนร่วม เป็นการพิจารณาจากจำนวนผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม และหรือจำนวนครั้งในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ

1.4.7 จำแนกตามประสิทธิผลของการมีส่วนร่วม แบ่งได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการได้อย่างชัดเจน

2) การมีส่วนร่วมไม่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม เข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการได้เพียงบางส่วนเท่านั้น

1.4.8 จำแนกตามพิสัยของกิจกรรม แบ่งได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมต่อเนื่อง หมายถึง การมีส่วนร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

2) การมีส่วนร่วมเป็นช่วง ๆ หมายถึง การมีส่วนร่วมกิจกรรมเป็นระยะ ๆ ไม่มีความต่อเนื่องกัน

1.4.9 จำแนกตามระดับขององค์กร แบ่งได้ 3 ระดับ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์กร
- 2) การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์กร
- 3) การมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์กร

1.4.10 จำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วม แบ่งได้ 4 ประเภท ดังนี้

- 1) ผู้ที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น
- 2) ผู้นำท้องถิ่น
- 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 4) คนต่างชาติ

1.4.11 จำแนกตามลักษณะการวางแผนแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

- 1) การวางแผนจากบนสู่ล่าง
- 2) การวางแผนจากล่างสู่บน (ชูชาติ พ่วงสมจิตร 2540 : 28-29)

1.5 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ลักษณะของการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของนักวิชาการ มีลักษณะแตกต่างกันหลายประการ ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์ลักษณะของการมีส่วนร่วม ตามลักษณะงานที่ศึกษา ดังนี้

กรรณิกา ชมดี (2542) แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 10 รูปแบบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการประชุม 2) การมีส่วนร่วมออกเงิน 3) การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ 4) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ 5) การมีส่วนร่วมสัมภพณ์ 6) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน 7) การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค 8) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม 9) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน 10) การมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็น 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนร่วมดำเนินงาน 2) การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน 3) การสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้มีส่วนร่วม 4) การสร้างกิจกรรม 5) การต่อรองเพื่อการดำเนินงาน 6) การร่วมดำเนินงาน 7) การร่วมในการประเมินผล 8) การร่วมในผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

พรนิกา โรจนวิลาวัลย์ (2544) ได้กำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผล

โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff 1980 : 213-235 , อ้างถึงใน แวน วิรุพห์เลิศ 2546 : 34-39) ได้ศึกษาวิจัยในโครงการที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนพร้อมได้เผยแพร่รายงานการศึกษาวิจัย ได้แบ่งโครงสร้างพื้นฐานของการมีส่วนร่วมซึ่งจำแนกได้ 3 มิติ (Dimension)

มิติที่ 1 มีส่วนร่วมในเรื่องอะไร (What participation are we concerned with?) หรือที่โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ เรียกว่า ประเภทหรือลักษณะของการมีส่วนร่วม (Kinds of participation) ทั้งนี้ นักวิชาการทั้งสองท่าน แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in decision - making)

กลุ่มที่ 2 การมีส่วนร่วมในดำเนินงาน (Participation in implementation)

กลุ่มที่ 3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Participation in benefits)

กลุ่มที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation)

มิติที่ 2 ใครที่เข้ามามีส่วนร่วม (Who participation are we concerned with?) ในส่วนนี้มีคำที่ใช้ในความหมายกว้างอีกคำคือ การมีส่วนร่วมของประชาชน (Popular participation) จะมีกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม แบ่งได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น (Local residents or local people)

กลุ่มที่ 2 ผู้นำท้องถิ่น (Local leaders)

กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ของรัฐ (Government personnel)

กลุ่มที่ 4 คนต่างชาติ (Foreign)

จากกลุ่มบุคคลทั้ง 4 กลุ่ม ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมย่อมมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน ส่วนส่งผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น อายุ เพศ สถานภาพของครอบครัว ระดับการศึกษา การแบ่งกลุ่มในสังคม (กลุ่มชนชาติ เผ่า เชื้อชาติ ศาสนาที่นับถือ ชั้นวรรณะ ภาษาที่ใช้ แหล่งกำเนิด) อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน ระยะทางที่พกกับที่ตั้งของโครงการที่มีส่วนร่วม สถานภาพ การถือครองที่ดิน และสถานภาพของการได้รับการจ้างงาน (ทั้งเต็มเวลาหรือไม่เต็มเวลา)

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นอย่างไร (How is participation occurring with in the project?) มีประเด็นที่ควรพิจารณา อยู่ 4 ประเด็น ได้แก่

1. พื้นฐานการมีส่วนร่วม จะพิจารณาเกี่ยวกับแรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่มาจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง แรงจูงใจที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมมาจากแหล่งที่ใดบ้าง

2. รูปแบบของการมีส่วนร่วม จะพิจารณาเกี่ยวกับรูปแบบขององค์การและการมีส่วนร่วม ทั้งทางตรงและทางอ้อม

3. ขอบเขตของการมีส่วนร่วม จะพิจารณาเกี่ยวกับระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วมและขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

4. ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วม จะพิจารณาเกี่ยวกับ การมอบอำนาจแก่บุคคล และการปฏิสัมพันธ์ในคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในแต่ละครั้ง

นอกจาก 3 มิติของการมีส่วนร่วมดังกล่าว โคเฮนและอัปฮอฟฟ์ ได้กล่าวถึงบริบทของการมีส่วนร่วม ที่เป็นตัวแปรสำคัญ แบ่งเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

1. คุณลักษณะของโครงการที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วม (Effects of project characteristics on participation) ได้แก่

1.1 ผลกระทบต่อการเข้าสู่โครงการ (Entry effects) เช่น

- ความซับซ้อนในการใช้เทคโนโลยี หากมีความซับซ้อนมากก็จะเป็นข้อจำกัดในการเข้าร่วมของคนบางคน

- ทรัพยากรที่ต้องการในโครงการ โดยโครงการเงินกู้ให้โอกาสแก่บุคคลที่มีที่ดินเท่านั้น มาค้ำประกันเงินกู้ แต่บุคคลที่ไม่มีที่ดินก็จะไม่สามารถจะกู้เงินได้

1.2 ผลกระทบในผลประโยชน์จากโครงการ (Benefits effects) เช่น

- โครงการชลประทาน สามารถแจกจ่ายน้ำให้แก่เกษตรกรได้อย่างรวดเร็ว เป็นรูปธรรม (Tangibility) จะประเมินผลได้ดีกว่าโครงการอื่น ๆ

- ความเป็นไปได้ในผลประโยชน์ (Probability) เมื่อแนะนำให้ประชาชนปลูกพืชพันธุ์ใหม่ แต่มีความเสี่ยงสูง (ผลประโยชน์สูง) ย่อมจะประเมินผลที่ยุ่ยากกว่าการให้ปลูกพืชพันธุ์เดิม แต่มีความเสี่ยงต่ำ (ผลประโยชน์ต่ำ)

- ผลประโยชน์ที่ได้รับทันที (Immediacy) โครงการอาหารที่ใช้วิธีการแจกอาหารเพิ่มขึ้น ย่อมจะประเมินผลได้ง่ายกว่า การแนะนำให้ปลูกพืชพันธุ์ใหม่

- การกระจายผลประโยชน์ (Distribution) การให้บริการคลินิกเคลื่อนที่แก่ประชาชน ย่อมจะประเมินผลได้ง่ายกว่าการให้บริการที่เป็นสากล

1.3 ผลกระทบจากการออกแบบโครงการ (Design effects) เช่น

- การเชื่อมโยงโครงการ (Programmed linkages) โครงการพัฒนาชนบทที่บูรณาการหลายโครงการจะประเมินได้ยู่ยากกว่าโครงการที่มีกิจกรรมวัตถุประสงค์เดียว

- ความยืดหยุ่นของโครงการ (Programmed flexibility) โครงการก่อสร้างถนนหากมีการวางแผนดี ย่อมจะประเมินได้ง่ายกว่าโครงการที่การยืดหยุ่นและคำนึงถึงความต้องการของท้องถิ่น เช่น ประเภทของถนน สถานที่ก่อสร้าง วิธีการดำเนินงาน เพื่อให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมโครงการ หากโครงการมีความยืดหยุ่นมากย่อมแสดงถึงการมีส่วนร่วมมาก

- ความสามารถในการเข้าถึงได้ในโครงการ (Administrative accessibility) การเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการปรับปรุงการศึกษาของชุมชน การตัดสินใจจากบุคคลหลายฝ่ายทั้งรัฐบาลกลางและชุมชน การประเมินผลย่อมมากกว่าโครงการที่มีผู้แทรกแซงที่น้อยกว่า กล่าวอีกนัยหนึ่งคือปริมาณการมีส่วนร่วมจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับโครงการบริหารโครงการ

- การเข้าครอบงำจากฝ่ายบริหารจัดการ (Administrative coverage) เมื่อทีมงานไม่เพียงพอ ทำให้การให้บริการแก่ประชาชน การติดต่อกับบุคคลเป็นไปอย่างจำกัด และการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นการปิดกั้นการเข้ามามีส่วนร่วมจากประชาชน

2. สภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วม (Task-environment)

ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยด้านสังคม (Social factors)

2.2 ปัจจัยด้านการเมือง (Political factors)

2.3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic factors)

2.4 ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural factors)

2.5 ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ (Historical factors)

2.6 ปัจจัยด้านกายภาพและชีวภาพ (Physical and biological factors)

จากกรอบที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมโคเฮนและอ็พซอฟฟ์ ได้แบ่งมิติออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ กิจกรรมการมีส่วนร่วม ได้ปฏิบัติอะไรบ้าง ใครเป็นผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติด้วยวิธีการอย่างไร นอกจากนี้ยังพิจารณาบริบทของการมีส่วนร่วม ได้แก่ คุณลักษณะของโครงการที่กระทบต่อการมีส่วนร่วมและสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรม นับว่าโคเฮนและอ็พซอฟฟ์ ได้กล่าวถึงแนวคิดในการมีส่วนร่วมไว้อย่างเป็นระบบและครอบคลุมเป็นอย่างมาก

นอกจากแนวคิดของโคเฮนและอ็พซอฟฟ์แล้ว ยังมีแนวคิดจากนักวิชาการคนอื่น ๆ ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

สภาพพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งสหประชาชาติ (1981 : 41-49 , อ้างถึงใน แวน วิรุฬห์เลิศ 2546 : 41) ได้รวบรวมลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ แบ่งได้ 3 ประการ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ เป็นการอาสาสมัครหรือรวมกลุ่มกันโดยอัตโนมัติ เพื่อแก้ปัญหาของกลุ่มหรือตนเอง ซึ่งไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกกลุ่ม

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ เป็นการเข้าร่วมด้วยความเห็นชอบหรือได้รับสนับสนุนจากรัฐ จะพบในประเทศที่กำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งถูกบังคับให้เข้าร่วมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ อยู่ภายใต้การดำเนินงานตามนโยบายโดยตรงจะเกิดผลเสีย จนในที่สุดไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

แมคคา (Macda 1982 : 8 , อ้างถึงใน แวน วิรุฬห์เลิศ 2546 : 41) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมเชิงแข่งขัน ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วยการริเริ่ม และติดตามในกระบวนการ กำหนดความต้องการ ร่วมกิจกรรม สนใจในผลจากการพัฒนา

2. การมีส่วนร่วมเชิงไม่แข่งขัน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจะไม่คำนึงถึงความสำคัญ นโยบาย ไม่มีความสนใจจากผลการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ

3. การมีส่วนร่วมแบบเฉื่อยชา ประชาชนมีส่วนร่วมเนื่องจากถูกบังคับ ภาวะจำยอมจากสภาพแวดล้อม บุคคล หรือธรรมชาติ การปฏิบัติงานของประชาชนจะเฉื่อยชา

จัวร์ตัน ภารา (2539 : 33) จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. ร่วมคิดวางแผน (Planning Participation) โดยมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ร่วมวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา

1.2 ร่วมจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

1.3 ร่วมคิดเสนอแนวทางแก้ปัญหา

1.4 ร่วมกำหนดความต้องการของชุมชน

1.5 ร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม

- 1.6 ร่วมเสนอโครงการ/แผนงาน/กิจกรรม
2. ร่วมดำเนินการ (Implementing Participation) ได้มีส่วนร่วมในเรื่องดำเนินการ ดังนี้
  - 2.1 ร่วมแรงในการดำเนินงาน
  - 2.2 ร่วมใจหรือการสนับสนุนให้กำลังใจ
  - 2.3 ร่วมสนับสนุนทรัพยากร
  - 2.4 ร่วมบริหารงาน เช่น ระดมทรัพยากร จัดสรรทรัพยากร แก้ปัญหา ประสานงาน
3. ร่วมประเมินผล (Evaluation Participation) โดยมีส่วนร่วมในเรื่องนี้ดังนี้
  - 3.1 ติดตามความก้าวหน้าความสำเร็จ
  - 3.2 สรุปผล
  - 3.3 รายงานผลการดำเนินงาน

จากที่กล่าวมาลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีขั้นตอนไม่แตกต่างกันโดยรวม หากจะแตกต่างกันในรายละเอียดส่วนย่อยและเป้าหมายของงานที่ปฏิบัติเป็นหลัก ส่วนแนวคิดที่ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการทั่วไปเป็นอย่างมาก เป็นแนวคิดของโคเฮนและอ็อสอฟฟ์ ซึ่งได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นอยู่ที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การริเริ่ม การวางแผน การตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบ ตลอดจนการร่วมประเมินผลมากน้อยเพียงไร และจะต้องมีองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เป็นสิ่งจูงใจให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้หลายท่าน ดังนี้

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : 171-177) ศึกษาพบว่าเงื่อนไขที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชน แบ่งได้เป็น 3 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขที่สนับสนุนเงื่อนไขเกี่ยวกับคณะครู และ เงื่อนไขเกี่ยวกับโรงเรียน

1. เงื่อนไขที่สนับสนุน แบ่งออกเป็น 3 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 เงื่อนไขเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ การที่มีการรวมกลุ่มกันเองในชุมชน การมีสถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์กลางของชุมชน ผู้นำทางศาสนาให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการศึกษา ผู้นำชุมชนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

กรณีที่ 2 เงื่อนไขเกี่ยวกับคณะครู ได้แก่ การมีครูที่เป็นคนในท้องถิ่น คณะครูให้ความสำคัญและไปร่วมงานที่เป็นกิจกรรมของชุมชน และของคนในชุมชน

กรณีที่ 3 เงื่อนไขเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมีศักยภาพในการจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ความโปร่งใสในการบริหารด้านงบประมาณและการเงิน การเปิดโอกาสให้บุคลากรในชุมชนและนอกชุมชนเข้ามาใช้บริการต่าง ๆ ของโรงเรียน เงื่อนไขเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ การมีคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหารโรงเรียน

2. เงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคนั้น แบ่งเป็น 3 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 เงื่อนไขเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ คนในชุมชนขาดความรู้เรื่องการค้าเนินงานของโรงเรียน โดยเฉพาะในเรื่องการเรียนการสอน ความไม่สนใจของคนในชุมชนเรื่องการจัดการเรียนการสอน

กรณีที่ 2 เงื่อนไขเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนไม่สามารถให้ความสนใจหรือให้ความสำคัญแก่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง

กรณีที่ 3 เงื่อนไขเกี่ยวกับระบบราชการ ได้แก่ การกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรจากส่วนกลาง การทำงานตามระบบราชการ

เสาวภา สุขาทิพย์ (2545 : 23-24) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนา ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านบุคคล บุคคลที่จะทำงานพัฒนาเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนต้องสร้างเงื่อนไขของบทบาทของตนให้พร้อมที่จะเข้าไปทำงาน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยต้องมีทัศนคติและจิตใจสำนึกต่อประชาชนอย่างเหมาะสม เช่น การยอมรับศักดิ์ศรีของประชาชนเท่าเทียมกับตน การมีความเชื่อและเคารพในตัวประชาชน การพร้อมที่จะเรียนรู้จากประชาชน และให้โอกาสแก่ประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมการพัฒนาและการส่งเสริมให้เหมาะสมในขณะเดียวกันควรให้โอกาสผู้นำชุมชนรวมไปถึงบุคคลที่มีความคิดริเริ่มในการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ให้มีบทบาทในการพัฒนาอย่างเต็มตามความสามารถ

2. ปัจจัยด้านการบริหาร เป็นผลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามระเบียบราชการหรือองค์กรพัฒนาเอกชน ควรนำมาใช้ให้มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติพอสมควร เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ค่อนข้างเป็นอิสระและไม่ผูกพันกับระเบียบราชการมากเกินไป

3. ปัจจัยด้านโครงสร้างชุมชน แบ่งออกเป็นหลายองค์ประกอบ ดังนี้

3.1 ลักษณะความสัมพันธ์ของชุมชน ชุมชนใดที่มีความสัมพันธ์ในชุมชนเป็นลักษณะปฐมภูมิ รู้จักกันเป็นญาติพี่น้อง การมีส่วนร่วมจะดีกว่าชุมชนที่มีประชาชนมาจากต่างแห่งและต่างวัฒนธรรมมาอยู่ด้วยกัน โดยมีฐานะความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันแบบทุติยภูมิ

3.2 โครงสร้างของประชาชน ชุมชนที่มีโครงสร้างวัยประชากรวัยแรงงานมาก การมีส่วนร่วมจะมีมากกว่าโครงสร้างชุมชนที่มีวัยแรงงานย้ายออกไปทำงานที่อื่น

3.3 วัฒนธรรมชุมชนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เช่น การมีคนในชุมชนที่มีความเห็นอกเห็นใจและการเห็นความสำคัญต่อการช่วยเหลือผู้อื่น จะทำให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมกันในชุมชนมากกว่าชุมชนที่ต่างคนต่างอยู่

3.4 ค่านิยมของชุมชน เช่น ค่านิยมการนับถือผู้อาวุโสหรือผู้นำชุมชน ทำให้ผู้นำชุมชนเป็นแกนนำที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้

3.5 คุณภาพของประชาชน ในชุมชนที่มีประชากรที่มีคุณภาพดี เช่น ฐานรายได้ดี การศึกษามีทัศนคติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความตื่นตัวในการพึ่งตนเอง จะเอื้ออำนวยให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของชุมชนมากกว่า

3.6 โครงสร้างของอำนาจ หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจของกลุ่มในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ซึ่งโดยมากมักมีฐานะดี มีความรู้และประสบการณ์มากกว่าคนอื่น ถ้าผู้นำเห็นประโยชน์ในการมีส่วนร่วม ก็จะเป็นแกนนำในการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.7 ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ถ้าชุมชนตั้งถิ่นฐานมีลักษณะเป็นกลุ่มจะให้ประชาชนรู้จักกันและทำกิจกรรมร่วมกันมากกว่าชุมชน ที่ตั้งอยู่อย่างกระจัดกระจายยากต่อการรวมกลุ่ม

3.8 ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของชุมชน ชุมชนใดมีทรัพยากร สภาพแวดล้อมของชุมชนที่ดี เช่น เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตชลประทานหรือประชาชนมีการศึกษาดี มีรายได้จากการเกษตรสม่ำเสมอทุกปี จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและความต้องการชุมชนที่ขาดทรัพยากรและมีสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี

นิตยา กอบนิลพรรณ (2548 : 40-41) เสนอว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย ปัจจัยต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การปฏิบัติได้สอดคล้องตามความเชื่อพื้นฐาน โดยเลือกวิธีการปฏิบัติให้สอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

2. มาตรฐานคุณค่าการปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตน

3. เป้าหมายที่ต้องการส่งเสริม ปกป้อง และรักษา

4. ประสบการณ์ของตนหรือของกลุ่ม

5. ความคาดหวังโดยจะประพฤติดตามแบบที่ตนคาดหวัง หรือตามที่คาดหวังจากผู้อื่น

6. การบีบบังคับ โดยจะกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามที่ถูกบังคับให้กระทำเช่นนั้น

7. นิสัยและประเพณี จะกระทำตามอุปนิสัยที่ชอบกระทำ เมื่ออยู่ในสถานการณ์เช่นนั้น

8. โอกาสเข้ามามีส่วนร่วม ในรูปแบบการปฏิบัติตามโครงสร้างของสังคมที่เอื้ออำนวยให้ปฏิบัติได้

9. ความสามารถ โดยกระทำการต่างๆ ตามที่คิดว่าตนเองสามารถกระทำเช่นนั้น

10. การสนับสนุนการเริ่มปฏิบัติ โดยจะกระทำเมื่อคาดว่าจะได้รับการสนับสนุน

จากปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า ปัจจัยนั้นเป็นตัวกระตุ้นให้การมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้นอาจแบ่งเป็นปัจจัยทางด้านบุคคล ด้านการบริหาร และด้านโครงสร้างชุมชน

1.7 ปัญหาของการมีส่วนร่วม

การดำเนินกิจการใด ๆ ย่อมประสบอุปสรรคและปัญหาซึ่งเป็นเรื่องปกติในการดำเนินงาน ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล แต่ปัญหาของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้มีผู้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน ประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัย

1. กลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

2. กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความเสื่อมศรัทธา ความไม่ผูกพันกับชุมชน การไม่มีเวลาว่าง การขาดความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน และความขัดสนส่วนบุคคล

3. กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครูขาดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน บุคลากรฝ่ายบริหารไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนร่วม ผู้บริหารไม่อยู่บริหารโรงเรียน บุคคลที่ช่วยเหลือโรงเรียนทำงานโดยไม่ปรึกษาหารือ ไม่เร่งแก้ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชน ครุมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมต่อชาวบ้าน ประพฤติตนไม่เหมาะสม และกีดกันการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชน 2) วิธีปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ความเอาใจใส่ต่อนักเรียนน้อยลง โรงเรียนทำให้ประชาชนเดือดร้อน แต่งตั้งผู้มาทำงานกับชุมชนไม่เหมาะสม ไม่ตอบแทนชุมชน ไม่กำหนดบทบาทที่เหมาะสมให้แก่ผู้ที่มีส่วนร่วม 3) ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ความโดดเด่นด้านวิชาการของโรงเรียนลดลง และไม่มีผลงานที่ประสบความสำเร็จเสนอให้ชุมชนชื่นชม 4) ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ข่าวดังลบของโรงเรียน ความสัมพันธ์กับวัดไม่ดี การขาดบุคลากรที่จะเชื่อมโยงกับชุมชน และการขาดทีมงานที่ดี

ปัญหาในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง สภาพของชุมชนและตัวบุคคลในชุมชน และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

อุทัยวรรณ มรรคประเสริฐ (2543 : 92-93) ได้กล่าวถึง ปัญหาในการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการโรงเรียน จากผลการวิจัยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน กรรมการโรงเรียนไม่มี เวลาทำงานให้โรงเรียน

2. ด้านความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน กรรมการโรงเรียนมีข้อมูล ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ

3. ด้านการให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทาง และมีส่วนร่วมในการบริหาร และให้การ สนับสนุนการเงิน งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ต่าง ๆ กรรมการบางท่านขาดความกล้าที่จะเสนอแนะให้คำปรึกษา

4. การให้การสนับสนุนด้านวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรม เสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งในและนอกโรงเรียน กรรมการโรงเรียนขาดการมีส่วนร่วมในการแสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

5. ด้านการรับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียนภาคละ 1 ครั้ง กรรมการมีการประชุมบ่อยครั้งทำให้ไม่มีเวลาปรึกษาหารือกัน

6. ด้านการประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐ และเอกชนการเสริมสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อพัฒนาโรงเรียน และให้มีการใช้บริการจากโรงเรียน ให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น กรรมการโรงเรียนขาดการ ประสานงานที่ดีระหว่างกรรมการโรงเรียน กับหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนเพื่อสนับสนุนการ พัฒนาโรงเรียนและการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน

นิตยา กอบนิลพรรณ (2548 : 41-42) ได้จำแนกอุปสรรคและปัญหาของการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. อุปสรรคที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นแหล่งของศูนย์รวมอำนาจ ไม่ว่าจะเป็น ด้านนโยบาย กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการวางแผน และการดำเนินงาน อนึ่งทัศนคติค่านิยม และทักษะของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เคยชินต่อการกระทำและติดต่อสื่อสารในคนกลุ่มเดียวกัน ใช้ภาษา เทคนิคของตนแล้วตีความว่าประชาชนต้องเข้าใจ การดำเนิน การประเมินผลโครงการเจ้าหน้าที่ องค์กรของรัฐมีฐานความคิดว่า ตัวโครงการหรือกิจกรรมต้องบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยไม่คำนึงถึง การพัฒนาในชุมชนและเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้เกี่ยวข้องแต่อย่างใด ส่วนการปรับเปลี่ยน โยภย้ายตำแหน่งและประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่องานพัฒนา ของเจ้าหน้าที่รัฐส่งผลกระทบ อย่างรุนแรงต่อชุมชนโดยตรง

2. อุปสรรคที่เกิดจากชุมชน เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมาชุมชนยังขาดความพร้อมและมีข้อบกพร่องในหลายประการ เช่น การขาดองค์กรท้องถิ่นที่เหมาะสม จึงขาดผู้อุทิศตนและเวลาแก่งานชุมชนอย่างเต็มที่ ขาดทักษะการทำงาน ขาดการติดต่อสื่อสารที่ดี ทำให้ประชาชนได้รับความรู้ไม่เพียงพอ ก่อให้เกิดปัญหาการสื่อความหมาย การทำความเข้าใจ การขอความคิดเห็นความคิดริเริ่มใหม่ ๆ อนึ่งความแตกต่างกันในกลุ่มชนและผลทางเศรษฐกิจในชุมชนก่อให้เกิดการแตกแยกทางความคิดค่อนข้างมากต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

3. อุปสรรคที่เกิดจากสังคม จะเกิดขึ้นในระดับความสัมพันธ์ของสังคมซึ่งพิจารณาได้ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเมือง ด้านกฎหมาย และด้านระบบข้าราชการ ซึ่งผลจากอุปสรรคทั้ง 3 ด้านจะส่งผลให้กิจกรรมมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของแผนกิจกรรมทางราชการ

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

2.1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามทัศนะของนักวิชาการ

นักวิชาการแต่ละท่านเสนอความเห็นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามทัศนะของนักวิชาการ

แหล่งที่มา	แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน
พิภพ รัชไชย : 2538 การศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชน	“การศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการที่ประชาชนสามารถกำหนดนโยบาย ปรัชญา และแนวทางการบริหารด้วยกลุ่มของตนเอง โดยแตกต่างกันไปตามแต่ละกลุ่ม แต่ก็มีจุดร่วมในระดับประเทศอยู่ในระดับหนึ่งได้”
ประเวศ วะสี : 2538 การศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชน	“สังคมทั้งมวลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กลายเป็นการศึกษาเพื่อคนทั้งมวล (Education for All) ชุมชนที่เข้มแข็งสามารถแก้ปัญหาได้ทุกชนิดชุมชนจะเข้มแข็งได้ต่อเมื่อมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต้องเสริมให้ชุมชนมีการเรียนรู้และให้ชุมชนเป็นทรัพยากรแห่งการเรียนรู้”
เสน่ห์ จามริก : 2538 การศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชน	“รูปแบบที่ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กระบวนการศึกษาต้องคิดถึงการสร้างกระบวนการความสัมพันธ์ของชีวิตครู นักเรียน พ่อ แม่ร่วมชีวิตอยู่ในประชาคมเดียวกัน”
ส. ศิวรักษ์ : 2538 การศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชน	“การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนเป็นเรื่องของท่าน ศิลและปัญญา ศิล หมายถึง วินัยที่ร่วมกันสร้างให้มีการเอาเปรียบกันน้อยที่สุด ในชุมชนและพยายามสร้างชุมชนให้เข้มแข็งให้ผู้ถูกเอาเปรียบจากภายนอกน้อยที่สุด”
ชูศักดิ์ อินทร์รักษ์ : 2539 การปฏิรูปการศึกษา	“การบริหารงานโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ โดยเชิญประชาชนเข้ามาร่วมเป็นกรรมการของโรงเรียนควรจัดตั้งเป็นสภาการศึกษา คณะกรรมการการศึกษา”
ประกอบ คุปรัตน์ : 2539 การปฏิรูปการศึกษาแบบต้องให้เสรีภาพ	“ประชาชนได้มีสิทธิมีส่วนเลือก และประชาชนต้องเข้าไปรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของบุตรหลานและตนเองมากขึ้น” “กระตุ้นให้หลาย ๆ หน่วยงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นชุมชนในท้องถิ่น วัด องค์การบริหารธุรกิจ ผู้ปกครองได้เข้ามาจัดการศึกษา” “ประชาชนต้องเข้าไปรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา เช่น การให้แต่ละโรงเรียนและสถานศึกษาได้มีวิชาบังคับเรียนแต่น้อย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจได้มาก มีเวลามากขึ้นจะได้เรียนในสิ่งที่ตนเองมีความสนใจและถนัด”

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แหล่งที่มา	แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน
เซ็น แก้วยศ : 2539 การปฏิรูปการศึกษาจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ	“ลักษณะการจัดโรงเรียนกำหนดให้โรงเรียนจัดตั้งสภาที่ปรึกษาของโรงเรียน โดยมีองค์กรประกอบที่มีผู้ปกครองและชุมชนรวมอยู่ด้วย” “ประชาชนต้องเข้าไปรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา เช่น การให้แต่ละโรงเรียนและสถานศึกษาได้มีวิชาบังคับเรียนแต่น้อย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจได้มาก มีเวลามากขึ้นจะได้เรียนในสิ่งที่ตนเองมีความสนใจและถนัด” “บทบาทหลัก คือ การจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนและดูแลติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานและรายงานผลลัพท์ต่อชุมชน” “การเรียนการสอนที่ต้องอาศัยองค์ประกอบทางสังคม และเทคโนโลยีของการให้การศึกษา ภารกิจการเรียนการสอนมอบหมายกลับคืนไปไว้ในมือของผู้ปกครองและชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการโรงเรียน ก็คือ การตรวจสอบความรับผิดชอบต่อ (Accountability) ของชุมชนว่าจัดการศึกษาได้ผลมากน้อยเพียงใด นั่นก็คือ สิทธิผูกติดมากับภารกิจที่มอบหมายให้กับชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้บุตรหลานของตนเอง”
ลีปนันท เกตุทัต : 2539 เป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2539 การศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์	“การจัดการศึกษาเป็นภารกิจร่วมกันของปวงชนทุกสถาบัน ทุกองค์การ เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน การศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์จะต้องเป็นเรื่องของคนหลายคน หลายสถาบันเข้ามาร่วมรับผิดชอบตั้งแต่ครอบครัว ชุมชนไปถึงสื่อมวลชน” “ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน” “หลักการของการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานมุ่งสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร”

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แหล่งที่มา	แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน
อำรุง จันทวานิช : 2539 การปฏิรูปหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมวิชาการ : 2543 การปฏิรูปการเรียนรู้	“ส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่าง โรงเรียน บ้าน และชุมชน” “การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมและมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนทราบ เกิดความตระหนักและความรับผิดชอบร่วมกันเพราะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) ดังนั้นปวงชนจึงต้องร่วมกันจัดการศึกษา (All for Education) เพื่อพัฒนาสังคม นอกจากนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนถือว่าเป็นผู้มีความเกี่ยวข้องต่อโรงเรียนมากที่สุด”

ที่มา : สิริทิพย์ เกสร, “บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี”(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏพระนคร, 2545), 19-20.

จากตารางที่ 1 แนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสรุปได้ว่าการจัดการศึกษานั้นควรมีองค์ประกอบที่เกิดจากความร่วมมือกันในหลายหน่วยงาน และบุคคลในหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบาย ปรัชญา และแนวทางในการบริหารจัดการที่เป็นลักษณะเฉพาะและตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริงของชุมชนหรือองค์กรนั้น ๆ ได้

2.2 แนวทางเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้มีแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาดังนี้

2.2.1 แนวทางจัดการศึกษา โรงเรียนและชุมชนมีการประสานความร่วมมือ ในการจัดกระบวนการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการการเรียนรู้ในชุมชน มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา

2.2.2 การบริหาร และ การจัดการศึกษา กำหนดให้องค์กรชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา 38) และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรา 40) ซึ่งจะรองรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากกระทรวงใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

2.2.3 ระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรท้องถิ่น กำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ระดมทรัพยากรและการลงทุนมาใช้จัดการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่น ให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและตามความจำเป็น

สำหรับแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งนักวิชาการหลายท่านให้แนวคิดที่น่าสนใจไว้ดังนี้

รุ่ง แก้วแดง (2543 : 38-39) ได้กล่าวถึงความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาว่า จะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพราะการศึกษาไม่ใช่หน้าที่เฉพาะของกระทรวงศึกษาธิการหรือโรงเรียนและครูฝ่ายเดียว การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน การให้ประชาชนมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญและเป็นจุดเน้นของความสำเร็จ การจัดการศึกษาในอดีตที่ผูกขาดการจัดการศึกษาไว้ที่โรงเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่เข้าใจว่าการศึกษาคือการไปโรงเรียนเท่านั้น จึงละเลยบทบาทของครอบครัว สถาบันศาสนา ชุมชน ฯลฯ ในเรื่องการจัดการศึกษา หลักสูตรการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของชุมชน เพราะประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการบริหารและการจัดการเรียนการสอน

อุทัย บุญประเสริฐ (2539 : 183-187) ได้กล่าวว่า การศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างเหมาะสม รวดเร็ว ต้องให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการตนเอง

ปรับกระบวนการบริหารจัดการไปสู่แบบที่ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วม (Participation Administration) และผู้บริหารต้องพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และจะต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมด้วย หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร การตัดสินใจ และร่วมการจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น สำหรับการบริหารจัดการโดยชุมชนเป็นหลัก หรือการควบคุมโดยชุมชน เป็นการคืนอำนาจการบริหารจัดการสถานศึกษาให้แก่ชุมชนและเพิ่มความรับผิดชอบต่อจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนและผู้ปกครอง จะทำให้ผู้รับบริการการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษามากที่สุด หลักสูตรของโรงเรียนจะสามารถสนองความต้องการและค่านิยมของผู้ปกครอง ตอบสนองชุมชนและท้องถิ่น

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมในข้างต้น สรุปได้ว่า ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากการจัดการศึกษาที่ดีต้องเป็นการจัดการศึกษาเพื่อชุมชน รวมทั้งต้องเป็นการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาให้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดการศึกษาให้มากขึ้น โดยมี ส่วนในแนวกรร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมประโยชน์ และร่วม ประเมินผลในด้านต่าง ๆ และโรงเรียนต้องคำนึงด้วยว่า หลักสูตรที่ดี คือหลักสูตรที่ต้องเอาชุมชน กับโรงเรียนเข้ามาประสานสัมพันธ์กันให้ได้ ชุมชนต้องมีบทบาท มีภาระหน้าที่พัฒนาและจัดการ เรียนการสอน รวมทั้งพัฒนากิจกรรมการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการและ เงื่อนไขของชุมชน จัดการเรียนการสอนโดยให้สนใจในระบบการเรียนรู้ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นให้ มากขึ้น เพื่อทำความเข้าใจและนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในชุมชนต่อไป

2.3 แนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดเจตนารมณ์ให้การศึกษาเป็น เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนไทย คุ้มครองสิทธิ และสร้างความเสมอภาค ให้โอกาสคนไทย ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยระบุในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 8 (2) กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการ จัดการศึกษา

ต้องมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในท้องถิ่น ต้องมีหน้าที่จัดทำหลักสูตรศึกษาตามสภาพปัญหาของแต่ละชุมชนและสังคม โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาร่วมประสานจัดทำด้วย เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในมาตรา 27 ยังได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

และในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการต้องกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางประกอบด้วย กรอบหลักสูตรเกี่ยวกับสาระ (Strands) และมาตรฐานการเรียนรู้ของ 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เพื่อเป็นกรอบความคิด ให้สถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทาง ในการจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษาให้ครอบคลุมเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และแนวคิดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป (เอกรินทร์ สีมหาศาล 2545 : 17-18)

แผนภูมิที่ 1 กรอบความคิดในการพัฒนาคนของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้าน	ความรู้	ทักษะ	ค่านิยม (ความจริง ความดี ความงาม)
วิชาการ	ความรู้เกี่ยวกับ ศาสตร์สาขาต่าง ๆ	ทักษะตามธรรมชาติ วิชา	ความสำคัญ/คุณค่า/ ประโยชน์ของศาสตร์ต่าง ๆ
มนุษยศาสตร์ (ชีวิต)	ความรู้เกี่ยวกับ ชีวิต	ทักษะชีวิต	คุณค่าของชีวิต/ ความสำคัญของชีวิต
สังคมศาสตร์ (สังคม)	ความรู้เกี่ยวกับ สังคม	ทักษะทางสังคม	คุณค่าของสังคม
วิชางาน	ความรู้เกี่ยวกับ งาน	ทักษะการทำงาน	ค่านิยมในการทำงาน คุณค่าของงาน/อาชีพ จรรยาบรรณในการทำงาน

ที่มา : เอกรินทร์ สีมหาศาล, กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : แนวคิดสู่ปฏิบัติ (กรุงเทพฯ: บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด, 2545), 18.

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กำหนดในหลักสูตร พ.ศ. 2544

ช่วงชั้น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา	
	ช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1-3)	ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-6)	ช่วงชั้นที่ 3 (ม. 1-3)	ช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4-6)
	← การศึกษาภาคบังคับ →			
	← การศึกษาขั้นพื้นฐาน →			
กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม				
ภาษาไทย	●	●	●	●
คณิตศาสตร์	●	●	●	●
วิทยาศาสตร์	●	●	●	●
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	●	●	●	●
สุขศึกษาและพลศึกษา	♠	♠	♠	♠
ศิลปะ	♠	♠	♠	♠
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	♠	♠	♠	♠
ภาษาต่างประเทศ	♠	♠	♠	♠
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	◆	◆	◆	◆
เวลาเรียน	ประมาณปีละ 800 – 1,000 ชม.	ประมาณปีละ 800 – 1,000 ชม.	ประมาณปีละ 1,000 – 1,200 ชม.	ไม่น้อยกว่าปีละ 1,200 ชม.

หมายเหตุ

- สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลัก เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้และการแก้ปัญหา
- ♠ สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์และศักยภาพพื้นฐานในการคิดและการทำงาน
- ◆ กิจกรรมที่เริ่มสร้างการเรียนรู้นอกจากสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มและการพัฒนาตนเองตามศักยภาพ
(ทั้งนี้ สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้ตามสภาพกลุ่มเป้าหมาย สำหรับการศึกษานอกระบบ สามารถจัดเวลาเรียนและช่วงชั้นได้ตามระดับการศึกษา)

ที่มา : เอกรินทร์ สัมมาศาล, กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : แนวคิดสู่ปฏิบัติ (กรุงเทพฯ: บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด, 2545), 19.

ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา และการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จะต้องมีการจัดทำระบบการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษานั้นๆ ด้วยเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันจะเป็นการสร้างความมั่นใจได้ว่า สถานศึกษาได้จัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่จะสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข ช่วยกันจรรโลงสร้างสรรคสังคมไทยให้มีสันติภาพ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคง สามารถร่วมมือและแข่งขันกับประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี (เอกรินทร์ สีมหาศาล 2545 : 20)

2.4 หลักการและจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นตามมาตรา 27, 28 โดยแบ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งนับเป็นหลักสูตรปัจจุบันเพราะได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 มีหลักการและจุดหมายสำคัญดังนี้

2.4.1 หลักการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

- 1) เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- 2) เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
- 4) เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
- 5) เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.4.2 จุดหมายของการจัดการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
- 2) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
- 3) มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิดวิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4) มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
- 5) รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
- 6) มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
- 7) เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทยภูมิใจในความเป็นไทยเป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 8) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- 9) รักประเทศชาติและท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

หลักการและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวเป็นวิสัยทัศน์ของรัฐที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างคน สร้างงาน เพื่อช่วยกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการสร้างชาติให้มั่นคงได้อย่างยั่งยืน เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างชาติ ปรับโครงสร้างและระบบการศึกษา ยึดหลักการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเสมอภาค ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างคน บูรณาการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้และเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างงาน สร้างเยาวชนให้มีความรู้คู่กับการทำงาน

กระทรวงศึกษาธิการโดยอาศัยอำนาจตามความในบทเฉพาะกาล มาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงเห็นสมควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีเอกภาพ ด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติกล่าวคือ เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี สารการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น แบ่งเป็นช่วงชั้นละ 3 ปี โดยจัดทำเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปี หรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณสมบัติอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงการจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย (เอกรินทร์ สัมมาศานต์ 2545 : 81-84)

2.5 แนวคิดการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

การศึกษาเป็นเรื่องของคนทุกคน ดังนั้นประชาชนทั้งชาติจะต้องเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งหากพิจารณาโครงสร้างหน้าที่ของการศึกษาตามทฤษฎีระบบสังคม (Social System Theory) ที่ได้กล่าวถึงการรักษาสภาพขององค์การให้คงอยู่และสามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ทั่วทั้งองค์กรจะต้องสามารถแก้ปัญหาพื้นฐานในระบบสังคมตามหน้าที่ 4 ประการ คือ ความสนใจในการปรับตัว (Adaptation) ความสามารถทำให้บรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) ความสามารถในการรักษาระเบียบแบบแผน (Latency) จากแนวคิดนี้เอง หากโรงเรียนประถมศึกษาเป็นองค์กรทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสังคม จึงต้องมีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับสังคม แนวคิดของพาร์สัน (Parsons 1953) มองว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมที่ต้องทำหน้าที่สำคัญ 4 ประการ กล่าวคือต้องปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสังคม โดยทำหน้าที่ปลูกฝังนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้พันธกิจหน้าที่ และบทบาทของตน เมื่อต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่และทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นที่ไปตามโครงสร้างบทบาท (Role Structure) ตามโครงสร้างและหน้าที่ตามส่วนต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับระบบภายนอก นักเรียนจะถูกถ่ายทอดความรู้ ความคิด ในลักษณะเดียวกัน เพื่อสร้างบูรณาการ และเมื่อกระทำสิ่งใด ๆ ก็จะถูกควบคุมโดยกฎระเบียบแบบแผนต่าง ๆ (Latency) ของโรงเรียนและสังคม

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2539 : 148-153) นักรัฐศาสตร์ไทยได้กล่าวถึงกระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) องค์การจัดการศึกษาในโลกปัจจุบันและอนาคตว่า ต้องเน้นกระบวนกรมากกว่าโครงสร้าง ระบบการศึกษาใหม่ต้องมีความหลากหลายไม่จึงตั้ง ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย

เป็นระบบพหุภาคีเพื่อการจัดการศึกษาแบบองค์รวม โดยมีเป้าหมายร่วมกัน 2 ด้านคือ การสร้างสมรรถนะแก่พลเมือง และการสร้างสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวย โดยมีการจัดการแบบเครือข่ายที่เน้นการมีส่วนร่วม กระบวนการจัดการแบบองค์รวมในทฤษฎีของชยอนันต์ สมุทวณิช ก็คือ กระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องประสบการเรียนรู้ในระบบกับการมีส่วนร่วมทางการพัฒนาแบบองค์รวมให้ได้ทุกระดับ กระบวนการจัดการศึกษาแบบองค์รวมถือว่าข้าราชการเป็นส่วนหนึ่งมีส่วนนำของการจัดการศึกษา และภาครัฐมีใช้ส่วนที่มีบทบาทนำหรือบทบาทหลักแต่เพียงฝ่ายเดียวในการจัดการศึกษาทุก ๆ ด้านหรือทุกระดับ กระบวนการจัดการแบบองค์รวม ประกอบด้วยข้อพิจารณาร่วมกัน 3 ด้านพร้อม ๆ กัน คือ

- 1) ด้านชุมชน (โครงสร้างและลักษณะพิเศษของชุมชน)
- 2) ด้านภารกิจและสัดส่วนการมีอำนาจในการตัดสินใจและดำเนินการของภาครัฐ

ภาคเอกชน และภาคประชาชน

3) กระบวนการมีส่วนร่วม รวมกลุ่มจัดระบบแบบพันธมิตร และเครือข่ายเพื่อร่วมดำเนินการในการใช้ทรัพยากรทั้งบุคคล อุปกรณ์ และประสบการณ์ร่วมกัน

รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์ (2539 : 175) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของสังคมทั้งมวลในการจัดการศึกษาเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งเพราะความจำกัดด้านทรัพยากรของรัฐบาลที่ดี ความรู้ประสิทธิภาพของระบบราชการที่ดี ทำให้การผูกขาดในการจัดการศึกษาของรัฐบาลไม่เป็นผลดีต่อใครในสังคมโดยส่วนร่วม สมควรที่จะระดมสรรพกำลังของคนในชาติมาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาของสังคม การดึงชุมชน สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม

สรุปได้ว่า แนวความคิดการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ เป็นการคำนึงถึงความต้องการของประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นโดยเป้าหมายของสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ต้องสอดคล้อง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งโรงเรียนจะมีหน้าที่เตรียมคนให้สมบูรณ์ สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดทั้งสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้อีกด้วย

2.6 ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ชุมชนของไทยในอดีต ส่วนมากจะเป็นชุมชนหมู่บ้านเกษตรกรรมขนาดเล็ก แต่มีความเป็นปึกแผ่น ใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แต่ปัจจุบันสังคมและชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถตามหลักวิชามากขึ้น จำเป็นที่การจัดการศึกษา

ต้องให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทได้ร่วมปฏิบัติในทุกด้าน ฉะนั้นในโรงเรียนซึ่งเป็นพื้นฐานที่จัดการศึกษาให้กับเยาวชนจึงควรมีแนวทางในการจัดการศึกษา ดังนี้

2.6.1 โรงเรียนแต่ละแห่งมีปรัชญาและจุดมุ่งหมายแตกต่างกันไม่มากก็น้อย ปรัชญาและจุดมุ่งหมายเป็นสิ่งสำคัญของโรงเรียน ในอันที่โรงเรียนจะต้องร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางและทิศทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้น ๆ การกำหนดปรัชญาและจุดมุ่งหมายของโรงเรียนจะต้องทำความเข้าใจจาก ปรัชญาและจุดหมายของการศึกษาทั่วไป ปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการศึกษาชาติ ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

โรงเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่อย่างพอเพียงจึงสามารถกำหนดปรัชญาและจุดมุ่งหมายของโรงเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนสอดคล้องกับปรัชญาจุดหมายการศึกษาของชาติ และความต้องการของชุมชน ชุมชนจึงมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียนเป็นอย่างมาก

2.6.2 ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียน ในการที่โรงเรียนจะพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนคือชุมชนน้อย ๆ ชุมชนหนึ่งที่จะต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับชุมชนใหญ่ในระดับท้องถิ่นและสังคมของชาติ

การจัดหลักสูตรของโรงเรียน ซึ่งหมายถึงมวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามของผู้เรียนนั้นนอกเหนือจากการทำความเข้าใจแล้วโรงเรียนจะต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ ซึ่งกำหนดเป็นแผนรวมของชาติ ในการจัดมวลกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้เรียนในระดับต่าง ๆ แล้วนำผลการศึกษาพิจารณาข้างต้น มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต และความต้องการของชุมชนนั้น ๆ

ชุมชนหรือสังคมแต่ละแห่งมีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาแล้วข้างต้น หลักสูตรของโรงเรียนจึงต้องพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

โรงเรียนเป็นผู้นำสังคม เป็นผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนและสังคมขึ้นเพื่อให้ชุมชนและสังคมพัฒนาไปตามลำดับและไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ฉะนั้นหลักสูตรของโรงเรียนนอกเหนือจากพัฒนาผู้เรียนโดยรอบด้านแล้ว ก็คือ แผนที่จะกำหนดขึ้น (Planned change) เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมด้วยส่วนหนึ่งนั่นเอง ฉะนั้นการที่โรงเรียนจะต้องศึกษาทำความเข้าใจชุมชนให้ดีขึ้น เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน

2.6.3 ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียน ในการที่โรงเรียนจะพัฒนาคนอันเป็นส่วนสำคัญของชุมชน ชุมชนแต่ละแห่งประกอบด้วยองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ มากมายทำ

หน้าที่ต่าง ๆ ประสานสัมพันธ์กัน เพื่อให้การทำงานตามหน้าที่ต่าง ๆ ของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนนั้นจะได้เจริญก้าวหน้าไปด้วยดี

บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนต้องประกอบอาชีพ ทำหน้าที่รับผิดชอบในองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ตามบทบาทและสถานภาพของคน

ชุมชนจึงมีบทบาทและความสำคัญในการที่จะให้มีโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ระดับต่าง ๆ และสาขาวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะวิชาที่มุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะอย่างเพื่อออกไปประกอบอาชีพตามความรู้ ความชำนาญในสาขาวิชานั้น ๆ ถ้าโรงเรียนพัฒนาคนไม่ตรงตามความต้องการหรือเกินความต้องการของชุมชนในสาขานั้น ๆ บุคคลนั้นก็ไม่สามารถประกอบอาชีพ หรือดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุข และก็เช่นเดียวกัน ถ้าชุมชนขาดบุคคลที่จะมาทำหน้าที่และภารกิจของชุมชน โดยที่โรงเรียนหรือสถานศึกษามีได้พัฒนาคนตามที่ชุมชนต้องการ ดำเนินงานตามหน้าที่ของชุมชนต้องประสบอุปสรรค ชุมชนนั้นก็จะไม่เจริญก้าวหน้าไปตามที่ควร นอกจากจะหาบุคคลที่อื่นมาแทน

2.6.4 ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียน ในการที่โรงเรียนจะพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น

ในการให้การศึกษาอบรม โรงเรียนจะต้องพิจารณาปัญหาความต้องการของชุมชนและในเวลาเดียวกัน ชุมชนจะต้องยอมรับในความสำคัญของโรงเรียน ให้ความร่วมมือและสัมพันธ์กับโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง

ชุมชนแต่ละแห่งมีปัญหาในเรื่องการดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันไป ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน โรงเรียนมีส่วนสำคัญในการที่จะแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ โดยใช้กระบวนการของการให้การศึกษาอบรม ปัญหาในด้านคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น

1) ปัญหาเรื่องการทำงานและการประกอบอาชีพมีอุปสรรคอะไร ควรจะแก้ปัญหายังไร จะหาโอกาสทางด้านอื่นจะได้หรือไม่เพียงใด พร้อมทั้งพิจารณาถึงนิสัยในการทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน

2) ปัญหาเรื่องรายได้รายจ่าย โรงเรียนจะอย่างไรในการที่จะปรับปรุงส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการหารายได้เพิ่มเติม รู้จักใช้จ่ายในสิ่งมีประโยชน์ไม่หลงเชื่อการโฆษณา รู้จักพิจารณาตัดสินใจเลือกซื้อสิ่งของเครื่องอุปโภค บริโภค รู้จักประหยัดและออมทรัพย์ เป็นต้น

3) ปัญหาเรื่องสุขอนามัยและการบริโภค ชุมชนมีปัญหอนามัยอย่างไร มีสุขนิสัยอย่างไร เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยประชาชนปฏิบัติอย่างไร โรงเรียนจะต้องพิจารณาตลอดถึงการเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อหาทางปรับปรุงส่งเสริมให้ดีขึ้น โดยวิธีให้การศึกษาอบรม

4) ปัญหาเรื่องการดำรงชีวิตอย่างประชาธิปไตย ประชาชนเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยหรือไม่ เพียงใด ใช้ประชาธิปไตยให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไร ประชาชนรู้จักการรวมกลุ่ม การทำงานร่วมกันอย่างประชาธิปไตย การอบรมบุตรหลาน ผู้เกี่ยวข้อง และการประสานสัมพันธ์ติดต่อกับผู้อื่นอย่างประชาธิปไตยหรือไม่ เพียงใด ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการปกครองท้องถิ่นและประเทศเพียงใด

5) ปัญหาการใช้ทรัพยากร ประชาชนใช้ทรัพยากรเป็นอย่างไร ทำอย่างไร จึงจะให้ประชาชนใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด รู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ทำลายทรัพยากร ให้เสียและสิ้นเปลืองไปโดยได้รับประโยชน์ไม่คุ้มค่า หรือเป็นผลเสียแก่ส่วนรวม

โรงเรียนเป็นผู้นำในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน เป็นผู้นำชุมชนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน โรงเรียนจึงต้องพิจารณาเพื่อจัดสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้เหมาะสมสอดคล้องกับชุมชน ให้ชุมชนเข้าใจและมองเห็นความสำคัญพร้อมที่จะนำไปเป็นแบบอย่างในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพต่าง ๆ ในชุมชนให้ดีขึ้น

2.6.5 ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อ โรงเรียนในฐานะที่ชุมชนเป็นแหล่งปฏิบัติชีวิตที่แท้จริงของนักเรียน

การเรียนรู้ชีวิตของนักเรียนในห้องเรียนหรือโรงเรียน เป็นการเรียนรู้ในขอบเขตจำกัด ในช่วงหนึ่งของการศึกษาในโรงเรียนเท่านั้น แต่ชีวิตในชุมชนอันกว้างใหญ่และสลับซับซ้อนนั้น เป็นชีวิตที่ผู้เรียนจะต้องเผชิญตลอดไป การจัดการเรียนการสอนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนจะต้องสัมพันธ์สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชน เพื่อนักเรียนจะได้นำผลการเรียนรู้จากโรงเรียน ไปใช้ในชุมชนได้ การเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนจึงไม่ควรให้นักเรียนทำจำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น โรงเรียนจะต้องนำนักเรียนออกสู่ชุมชนบ้าง ศึกษาชุมชนในแง่มุมต่าง ๆ เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมในการที่จะเรียนรู้ตามวัยและความสามารถ

2.6.6 ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อ โรงเรียน ในการที่โรงเรียนจะใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชนให้มีประโยชน์ ชุมชนแต่ละแห่ง มีทรัพยากรต่าง ๆ มากมายทั้งทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ และ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ โรงเรียนจะต้องพิจารณานำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการศึกษา

2.6.7 ชุมชนมีบทบาทและสำคัญต่อ โรงเรียนที่จะพัฒนาชุมชนต่อเนื่องกันเพื่อชีวิตที่ดีของผู้เรียนแต่ละชุมชน

โรงเรียนไม่เพียงแต่พัฒนาคน แต่ต้องพัฒนาชุมชนและสังคมควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพื่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นไปอย่างราบรื่น มีสมดุลในชีวิต ได้กล่าวแล้วข้างต้นว่าบุคคลใช้ชีวิตในชุมชนตลอดไป ถ้าให้การศึกษาในโรงเรียนแตกต่างจากชีวิตจริงในชุมชนมาก ผู้เรียนก็ไม่

สามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้ นอกจากนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตจริงไม่ได้ผลแล้ว ผู้สำเร็จการศึกษาออกไปยังไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขได้ เนื่องจากกระสวนชีวิตของตนไม่สอดคล้องกับกระสวนชีวิตของคนทั่วไปในชุมชน ผู้เรียนจะกลายเป็นคนแปลกหน้า เข้ากับคนอื่นและการดำเนินชีวิตในชุมชนไม่ได้

2.6.8 ชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อโรงเรียนในการที่โรงเรียนจะอนุรักษ์และถ่ายทอด วัฒนธรรม โรงเรียนจะต้องเข้าใจว่าชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ส่วนมากเป็นชนชั้นไหน มีพื้นฐาน วัฒนธรรมและระเบียบแบบแผนประเพณีต่าง ๆ เป็นอย่างไร วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ใน ชุมชนนั้นแตกต่างจากประเพณีวัฒนธรรมของส่วนอื่น ๆ และส่วนรวมอย่างไร สิ่งที่แตกต่างกันนั้น มีประโยชน์หรือไม่เพียงใด ควรส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขอย่างไร อะไรที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีค่า ควรแก่การอนุรักษ์เพื่อเป็นมรดกตกทอดไปสู่รุ่นต่อไป โรงเรียนต้องนำมาพิจารณา เพื่อหาวิธีการในการปรับปรุงส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนต่อไป

2.6.9 ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการควบคุม และสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียนเป็น สถาบันของชุมชน มีหน้าที่สำคัญทางการศึกษา ผู้ที่เข้าศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน ก็คือสมาชิก ที่มีคุณภาพของชุมชน โรงเรียนก็สนองความต้องการของชุมชน

ความสำคัญของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน โรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งของชุมชน ซึ่งเกิดจาก ความต้องการหรือความจำเป็นของชุมชน ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องคล้อยตามชุมชนเมื่อชุมชนเปลี่ยนแปลง ไปโรงเรียนก็เปลี่ยนไป แต่ในขณะเดียวกัน โรงเรียนก็ต้องเป็นผู้นำชุมชนด้วยในฐานะที่โรงเรียน เป็นผู้เตรียมสมาชิกของชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่เกิดขึ้น ฉะนั้น โรงเรียนกับชุมชนจึงมีความสัมพันธ์กันโดย

- ชุมชนส่งสมาชิกให้มาโรงเรียน
- โรงเรียนให้ความรู้ ฝึกฝน อบรม และส่งกลับไปชุมชน
- บุคลากรในโรงเรียน อันประกอบด้วย ผู้บริหาร นักเรียน คนงาน ภารโรง เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน อาศัยอยู่ในชุมชนและปฏิบัติงานเพื่อชุมชน
- บุคคลในชุมชน ได้แก่ สมาชิกของชุมชนซึ่งมีหน้าที่ทำงานกับรัฐบาล และทำงานส่วนตัวรวม ทั้งที่ทำงานให้กับเอกชนต่างๆ ต่างก็มีหน้าที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันใน ชุมชน เช่น การให้บริการ การให้คำแนะนำปรึกษา การให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนของ ตัวเองให้มีความเจริญก้าวหน้า (สาย์ณห์ วิจิตรโชติ 2547 : 18-25)

2.7 บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถาบันของชุมชนเพื่ออบรมสั่งสอนให้แก่บุตรธิดาของชุมชนนั้น ๆ เมื่อเด็กจบออกมาต้องใช้ชีวิตมาอยู่ในชุมชนนั่นเอง ด้วยเหตุนี้ ชุมชนจึงสมควรมีสิทธิมีส่วนร่วมที่รับรู้ และมีส่วนได้ส่วนเสียจากผลผลิตของโรงเรียน จึงเป็นหน้าที่ของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน ตามบทบาทที่มีข้อผูกพันระหว่างชุมชนกับโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 :15-16) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ 2) กำหนดนโยบายเป้าหมายในการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา 3) การประชาสัมพันธ์ สนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสร้างความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และ 4) การตรวจสอบการจัดการศึกษา เป็นการตรวจสอบจากผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ในเรื่องการวัดผลการปฏิบัติ การพัฒนาตนเองของครูและนักเรียน การปรับปรุงบรรยากาศ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบริการและการปฏิบัติงานของโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 5-29) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนไว้ว่า 1) การสำรวจความต้องการ คือ สำรวจข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของโรงเรียน วิเคราะห์สภาพของโรงเรียน โดยการซักถาม สังเกตสัมภาษณ์ 2) การกำหนดมาตรฐานของโรงเรียน โดยยึดมาตรฐาน สปช. มาตรฐานตามที่คณะรัฐมนตรีประกาศ และมาตรฐานที่เกิดจากความต้องการของชุมชน 3) การวางแผนการพัฒนา คือ การวางแผนการพัฒนาโรงเรียน ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของโรงเรียนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปี 4) กิจกรรมการปฏิบัติคือแนวทางการปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 5) การประเมินผล คือ การประเมินแนวทางการปฏิบัติด้านต่างๆ ของการบริหารจัดการโรงเรียน โดยเน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 6) การสรุปผลการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การนำผลการประเมินมาใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดจากการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีและแผนยุทธศาสตร์

เพื่อให้การบริหารจัดการโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริงนั้น ชุมชนและโรงเรียนควรทบทวนกระบวนการทำงานร่วมกัน

ผลที่ได้จากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 30-32) ได้กล่าวไว้ว่า 1) ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับความถนัดความสนใจและความสามารถของตนเอง ได้เรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ มีความสุขในการ

เรียนรู้และรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ครูมีความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์ในการจัดการเรียน การสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข ผู้สอนก็มีความสุขและเรียนรู้ให้พัฒนา เป็นครูอาชีพ 3) ผู้ปกครองรู้และเข้าใจความถนัด ความสนใจ ความสามารถและศักยภาพใน การศึกษา เรียนรู้ของผู้เรียน มีความเข้าใจบทบาทของคนในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของ ผู้เรียน ตลอดจนมีความสุขที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา การศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียน 4) ผู้บริหารได้ พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนเป็นโรงเรียนที่แท้จริง ไม่ใช่โรงเรียน และได้ใช้กระบวนการบริหารที่นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วม 5) ชุมชนและสังคม ส่วนรวมได้พลเมืองที่มีคุณภาพ ศักยภาพ และมีสำนึกรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ และ 6) องค์กรอื่น ๆ ได้มีส่วนช่วยประเทศในการพัฒนาบุคคลที่จะเป็นพลเมืองที่ดีมี คุณภาพและศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาประเทศต่อไป

2.8 บทบาทชุมชนกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2544

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ นั้น ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ทุกฝ่ายจะต้องมีความรู้ความเข้าใจรวมทั้งทราบบทบาท ภารกิจ หน้าที่ ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดย มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

บทบาทของผู้ปกครอง ได้แก่ กำหนดแผนการเรียนรู้ของผู้ปกครองร่วมกับครูและ ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตร และกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา หรือ ธรรมนูญสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ จัด บรรยากาศในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ อบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่ ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการ เรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสม และความจำเป็น ร่วมมือกับครูและผู้เกี่ยวข้องประสานงาน ป้องกัน และแก้ไขปัญหากเกี่ยวกับ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน ปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี นำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการ เรียนรู้ของผู้เรียน และในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และจัดให้บุตรธิดาหรือ บุคคลที่อยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

บทบาทของประชาชน ได้แก่ มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตร และ แผนพัฒนาการศึกษา หรือธรรมนูญของสถานศึกษา สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาในด้านการ จัดการเรียนรู้และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น มีส่วนร่วมในการ

ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาของชุมชนอย่างแท้จริง

บทบาทของชุมชน ได้แก่ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาหรือธรรมนูญของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการของสังคมและชุมชน เป็นศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จากสถานการณ์จริง ให้การสนับสนุน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สนับสนุนส่งเสริมให้การบริหารด้านวิชาการของสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนสรรหาวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น (กรมวิชาการ 2545 : 50-55)

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคือตัวแทนของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้น ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2543

3.1 ความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ผู้ที่ได้รับเลือกจากชุมชนให้เป็นตัวแทนในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในการปฏิรูปการศึกษาที่ยึดการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐานคณะกรรมการคือผู้ที่มีหน้าที่ในการบริหารโรงเรียน

ชัยพจน์ รักราม (2544 : 13-16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่า การบริหาร และการจัดการเรียนการสอนคงต้องร่วมด้วยช่วยกัน ตั้งแต่ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะได้มาร่วมคิดวางแผนร่วมกัน โดยกำหนดนโยบายบริหารจัดการเอง เสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการของโรงเรียนในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษา โดยในการเลือกคณะกรรมการบริหารการศึกษาที่เหมาะสม เป็น

ผู้มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ประสบการณ์ที่สามารถให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพตามนโยบายของรัฐ และความต้องการของชุมชนต่อไป

นอกจากนี้หลักการจัดการปฏิรูปการศึกษาของทุกประเทศ คือ พยายามกระจายอำนาจ จากส่วนกลาง/เขตพื้นที่ลงสู่สถานศึกษาให้มากที่สุด พร้อม ๆ กับการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ รวมถึงกำกับติดตาม ดูแล เพื่อช่วยให้โรงเรียนมีคุณภาพดีขึ้น คือ คณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ครู ผู้บริหารโรงเรียน และบางแห่งมีตัวแทนของนักเรียนร่วมด้วย และจากผลการศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) โดยองค์การคณะกรรมการโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครอง ชุมชนมีความพึงพอใจ ในการจัดการศึกษามากขึ้น เนื่องจากได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ครู-อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีขวัญและกำลังใจดีขึ้น มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบต่องานมากขึ้น และยังพบอีกว่า ไม่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนลดลง ผลดีที่เกิดขึ้นชัดเจน คือ อัตราการออกกลางคันของนักเรียนลดลงและอัตราการเรียนต่อของนักเรียนในชุมชนสูงขึ้น (รุ่งเรือง สุขาภิรมย์ 2544:12-13)

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการกระจายอำนาจทางการศึกษา การให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในลักษณะนี้เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน และจะทำให้รู้สึกว่ามีส่วนในการเป็นเจ้าของโรงเรียน

3.2 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในสถานศึกษา ให้ก้าวหน้า และประสบความสำเร็จ ได้ประการหนึ่งคือ โรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา ระเบียบ และกฎกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยิ่งในสภาพปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือว่าเป็นองค์คณะบุคคลที่มีความพร้อม ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากกว่าหน่วยงานอื่น ๆ หากได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล กำกับ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาอย่างเต็มที่ ผู้ที่จะได้รับประโยชน์แท้จริงคือ บุตรหลานและประชาชนทุกคน นั่นเอง การจัดการศึกษาในอดีต มีกลุ่มบุคคลที่มีความพร้อมและเต็มใจ เสียสละในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพตามความคาดหวัง จึงเป็นที่มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (แวน วิรุฬห์เลิศ 2546 :21)

3.3 ความเป็นมาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในอดีตจนถึง พ.ศ. 2428 ศูนย์การศึกษาอยู่ในชุมชน มีบ้าน วัด ร่วมกันจัดการศึกษา ไม่มีกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน แต่เป็นเพียงการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาที่มีระบบมีระเบียบปฏิบัติหน้าที่แน่นอนมากขึ้น และใน พ.ศ. 2452 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตำบล ประกอบด้วยกรรมการ 3 คน คือ กำนันหรือหัวหน้าตำบล 1 คน เจ้าธิการวัดซึ่งเป็นเจ้าคณะหมวดในตำบล 1 รูป แพทย์ประจำตำบล 1 คน มีหน้าที่จัดตั้งโรงเรียน ทำนุบำรุง หาเด็กเข้าเรียน และจัดหาครูมาสอนในโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นว่า “โรงเรียนประชาบาล” ดำรงอยู่ได้โดยอาศัยเงินทุนของประชาชน

พ.ศ. 2525 ได้มีการประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2525 มีสาระสำคัญที่กำหนดแนวทาง จำนวน คุณสมบัติ วาระการพ้นตำแหน่งรวม และกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน

พ.ศ. 2539 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ขึ้นมาเนื่องจากมีข้อมูลจากผลการวิจัยมากมายยืนยันว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา ยังไม่เกิดผลสำเร็จเท่าที่ควรทั้งความพร้อมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ความพึงพอใจในผลงานของตนเอง การให้คำปรึกษาแนะนำแก่โรงเรียน ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียน ประกอบกับมีกระแสความต้องการ ให้คณะกรรมการประจำโรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้มากขึ้น

พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 เพื่อให้เกิดการดำเนินงานเป็นรูปธรรม หลังจากคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน และมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการ ผลการดำเนินการมากมายและผลวิจัยที่น่าสนใจ คือ การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนในส่วนที่เป็นโครงสร้างของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิบัติไปตามระเบียบที่กำหนด แต่การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียน ยังเน้นด้านการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนมากกว่าการกำหนดนโยบายและการร่วมพัฒนาการเรียนการสอน จากผลการวิจัยดังกล่าว พร้อมกับ มีการประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของชุมชน การกระจายอำนาจ รวมทั้งการพัฒนาองค์กรชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งพาตนเอง สามารถจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนได้ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ จึงประกาศใช้ระเบียบ

กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน โดยคำนึงว่าการจัดการศึกษาของชุมชนกำหนดให้ผู้หญิงสามารถเข้ามามีบทบาทในการเป็นกรรมการสถานศึกษา ทำให้ผู้หญิงได้มีโอกาสมากขึ้นในการทำงานเพื่อชุมชนและโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการจัดการศึกษาของท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แวน วิรุฬห์เลิศ 2546 : 21-22)

3.4 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รวมทั้งอำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลที่จะเกิดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สรุปอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดังนี้

3.4.1 กำกับการดำเนินกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น

3.4.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

3.4.3 มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ และบุคลากรทางการศึกษา กำหนด

3.4.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.5 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.5.1 ด้านวิชาการ ได้แก่

1) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น

2) ให้ข้อเสนอแนะ และส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมกระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3) รับผิดชอบต่อและให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดระบบ การดำเนินการตามระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.5.2 ด้านงบประมาณ ได้แก่

1) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดตั้ง และการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา

2) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษาหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับเรื่องนี้ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

3.5.3 ด้านการบริหารงานบุคคล ได้แก่ ปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.5.4 ด้านการบริหารทั่วไป ได้แก่

1) ให้ความเห็น เสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2) รับผิดชอบต่อและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น และรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

3) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้จ่าย และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

4) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

5) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และ ให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความ

เข้มแข็งในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชนและท้องถิ่น

6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาตามที่กฎหมายระเบียบประกาศ ฯลฯ กำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในกรณีที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาไม่สอดคล้องหรือไม่ปฏิบัติตาม กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ หลักเกณฑ์ นโยบาย ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอความเห็นดังกล่าวให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับทราบ เพื่อพิจารณาสั่งการให้สถานศึกษาปฏิบัติให้เป็นตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ฯลฯ ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547 : 10-16)

3.6 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษากับการจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษากับการจัดการศึกษาในชุมชน หมายถึง การที่คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยการร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การร่วมดำเนินการ โดยการสนับสนุนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา การร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินการร่วมเสนอแนะให้ข้อคิดเห็นในการปรับปรุงติดตามผลการดำเนินงาน การตรวจสอบการทำงานของโรงเรียน และร่วมรับผลของการจัดการศึกษาในชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการประกัน โอกาสทางการศึกษา ประกันคุณภาพการศึกษา ประกันประสิทธิภาพและประกันความปลอดภัยของนักเรียนและปฏิรูปการศึกษาที่เป็นนโยบายสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3.7 รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 40 และมาตรา 58 ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละสถานศึกษา ระดมทรัพยากรจากบุคคล และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยร่วมกันกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา การจัดทำธรรมนูญโรงเรียนร่วมติดตามประเมินผล และรับผลของการจัดการศึกษาในชุมชน ดังมีรูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกได้ 5 รูปแบบ ดังนี้

3.7.1 การปฏิบัติตามข้อกำหนดของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ในการจะเลือกบุคคลในชุมชน เพื่อให้เข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษา จะต้องถือปฏิบัติตามข้อกำหนดของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2543 สถานศึกษายังพิจารณาเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติที่โดดเด่นในชุมชน มีความรู้ความสามารถ กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นคนรุ่นใหม่ที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษา ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี และการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำกับ และติดตามผลการดำเนินงานตามแผน ของสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็กดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เสนอแนวทางและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา วิทยากรภายนอก ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านรวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และของชาติ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ให้เห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษาก่อนเสนอสาธารณชนแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินงานให้สำเร็จรวมทั้งปฏิบัติการอื่น ตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด ถึงแม้ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะไม่ได้เข้ามาดูแลในการจัดการเรียนรู้โดยตรงแต่ก็ถือว่ามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวนี้ มากที่สุด

3.7.2 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ มีจำนวนมากและข้อจำกัดในทรัพยากรต่าง ๆ สถานศึกษาจึงต้องอาศัยความร่วมมือ ความช่วยเหลือ จากบุคคลทั้งในและนอกชุมชนค่อนข้างมาก ทำให้ผู้นำชุมชนโดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องมีส่วนร่วมและระดมทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาตลอดเวลาและมีลักษณะของการมีส่วนร่วมระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ดังนี้

1) แหล่งทรัพยากรทางบุคคล ประกอบด้วย คหบดีในท้องถิ่น ญาติของข้าราชการระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เจ้าอาวาส ลูกศิษย์เจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน ศิษย์เก่า องค์กรการกุศล และบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชน

2) วิธีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สถานศึกษาจะใช้วิธีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาหลากหลายวิธี ด้วยการขอบริจาคจากแหล่งทรัพยากรทั้งในและนอกชุมชน

เช่น การทอดผ้าป่าการศึกษา การทอดกฐิน การทำบุญในวาระต่าง ๆ กับโรงเรียน การจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา และการขอบริจาคในรูปสิ่งของและเครื่องใช้ต่าง ๆ

3) กระบวนการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษากระบวนการที่ใช้ในการระดมทรัพยากรอย่างเป็นขั้นตอน ได้แก่ การสรรหาแหล่งทรัพยากร การหาผู้เชื่อมโยงระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษากับแหล่งทรัพยากร การประสานงานระหว่างชุมชน สถานศึกษากับแหล่งทรัพยากร การต่อรองและการบริจาค การดำเนินงานตามโครงการที่วางไว้และการตอบแทนแหล่งทรัพยากร

3.7.3 การปฏิบัติงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อบต.) องค์การท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชนและมีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานศึกษา คือ องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนและกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามความต้องการของชุมชนได้ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล ส่งเสริมการศึกษาในชุมชน สามารถตั้งงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนการศึกษา เช่น เงินอุดหนุนเด็กที่อยู่ในเขตตำบล สื่อและวัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน อาหารกลางวัน และอาหารกลางวันของนักเรียน นอกจากนี้มีกรรมการจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางคน ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบล เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาในรูปแบบขององค์กรอยู่ในระดับน้อย แต่จะเข้ามาส่วนร่วมฐานะของการเป็น ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นฐานะเฉพาะตัวและการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาอาคารสถานที่และบริเวณต่าง ๆ ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานกับองค์กรท้องถิ่น เนื่องจากบุคคลที่เป็นสมาชิกบริหาร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนกลุ่มเดียวกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น รูปแบบของการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชนจะมีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและกิจกรรม การพิจารณาตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องและติดต่อเพื่อขอความร่วมมือ การวางแผนงานและมอบหมายงาน การทำหนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการประชุมกันเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและปัญหา การร่วมกันในการดำเนินงาน การประเมินผลงาน และร่วมรับผลการดำเนินงาน

3.7.4 การร่วมกันจัดตั้งกองทุนการศึกษา การตั้งกองทุนการศึกษาจะตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือของบุคคลในชุมชน เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาครูและสถานศึกษารวมทั้งช่วยเหลือครู ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา โดยการนำเงินบริจาคมาตั้งเป็นกองทุนแล้วนำดอกเบี้ยและเงินปันผลมาเป็นทุนการศึกษาสำหรับนักเรียน ในการมอบทุนการศึกษา

สถานศึกษาจะต้องแสดงความโปร่งใส ในการจัดการกับเงินบริจาคส่วนนี้ โดยการแสดงหลักฐานการใช้จ่ายเงินแก่ผู้บริจาคเป็นระยะๆ และตอบแทนผู้บริจาคด้วยการมอบเกียรติบัตร เพื่อยกย่องชมเชยในความเสียสละในงานประจำปีของสถานศึกษา การนำเงินกองทุนไปใช้ทุกครั้ง จะต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก่อน

3.7.5 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สถานศึกษาจะมอบหมายให้คณะครูที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน มีความคุ้นเคย กับบุคคลในชุมชนพอสมควรเป็นผู้ทำหน้าที่นี้ โดยการเป็นผู้แทนของโรงเรียนไปร่วมงานของชุมชน และประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษา จะสร้างความสัมพันธ์โดยอาศัยผู้นำชุมชนที่มีวัยใกล้เคียงกับผู้บริหารสถานศึกษา และครูเป็นผู้เชื่อมโยงให้ผู้บริหารสถานศึกษากับคนในชุมชนให้รู้จักกันยิ่งขึ้น นอกจากนี้ มีการออกจตุลสารรายเดือนของโรงเรียน เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ ผู้นำชุมชน ประชาชนรู้สึกพึงพอใจ หากคณะครูสามารถเข้ากับชาวบ้านได้ดีมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543 : 74-90)

3.8 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายในสถานศึกษา แบ่งได้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนเริ่มดำเนินงาน ผู้บริหารโรงเรียนและประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเป็นผู้ดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่ต้องการร่วมกันคิดที่จะดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ยังไม่มียังไม่มีข้อมูลเพียงพอหรือยังไม่แน่ใจว่าจะดำเนินการอย่างไร

ขั้นที่ 2 สร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ในช่วงแรกผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชนโดยเริ่มจากการติดต่อ พบปะ พูดคุย กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคนในชุมชนที่มีวัยใกล้เคียงกันก่อน หลังจากนั้นจึงทำการคุ้นเคยกับคนในชุมชนทั่วๆ ไป อาศัยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนวัยเดียวกันในชุมชนให้เป็นผู้เชื่อมโยงความสัมพันธ์กันจากการเป็นคนรู้จักกัน จนมีความใกล้ชิดกันเป็นเพื่อนร่วมงานที่สนิทสนมกันมากที่สุด การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะแทรกตนเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกระทำตนโดยการปฏิบัติให้ชุมชนยอมรับ เช่น ไปร่วมงานในชุมชนอย่างสม่ำเสมอใช้เวลาว่างเข้าสังคมกับชุมชนแสดงความสามารถของตนเองให้คนในชุมชนเห็น และยอมรับด้วยการร่วมทำงานในสิ่งที่ชุมชนมอบหมายให้สำเร็จ ส่วนคณะครูก็ต้องแสดงความรู้ ความสามารถให้ประชาชนได้เห็นจนเกิดการยอมรับในที่สุด

ขั้นที่ 3 สร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม กลุ่มของผู้มีส่วนร่วมมีหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มคณะครู กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มวิทยากรภายนอก ฯลฯ แต่ละกลุ่มจะไม่มีบทบาทเด่นชัด แต่จะมีบทบาทที่โดดเด่นที่ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นมา กลุ่มบุคคลที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมนี้เป็นกลุ่มที่ไม่มีบทบาทตายตัว การกำหนดบทบาทให้มีส่วนร่วมแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ชุมชนหรือสถานศึกษาจัดขึ้น

ขั้นที่ 4 ร่วมสร้างกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ผู้ที่เข้ามาร่วมกันคิด ร่วมวางแผน เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่า และเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม เข้ามาเป็นผู้ร่วมคิดร่วมการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันหลายฝ่าย ตั้งแต่การริเริ่มคิด เริ่มดำเนินงาน ทำให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นเจ้าของเป็นหุ้นส่วน ทำให้มีความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรมร่วมกันต่อไป

ขั้นที่ 5 ร่วมต่อรองเพื่อการดำเนินการ ขั้นตอนนี้จะสอดแทรกอยู่ในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ในการจัดกิจกรรมหรือดำเนินงานของชุมชน และสถานศึกษาทุกขั้นตอน เป็นไปในรูปของการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นเพื่อวางแผนการดำเนินงาน บางครั้งก็เป็นขั้นตอนของความพยายามที่จะให้ความคิดเห็นของตนเองถูกเลือกนำมาใช้ โดยเฉพาะในส่วนของรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา มีการต่อรองในการขอรับบริจาคและจำนวนเงินที่จะบริจาค หรือการสร้างความชอบธรรมในการดำเนินกิจกรรมว่าได้มีการต่อรองเพื่อให้เกิดความยินยอม ตามความต้องการของแต่ละกลุ่ม ที่มาร่วมกิจกรรมจะเกิดการยอมรับร่วมกันได้

ขั้นที่ 6 ร่วมกันดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่แสดงถึงบทบาทของผู้มีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจน บางครั้งแสดงถึงแบบแผนการมีส่วนร่วมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และลักษณะของการมีส่วนร่วมดำเนินการจะมีความแตกต่างกัน ดังนี้

6.1 ร่วมดำเนินงานในระดับน้อย ได้แก่ กลุ่มปกครอง และกลุ่มประชาชนทั่วไป เป็นกลุ่มที่มาร่วมงาน หรือสนับสนุนตามที่ได้รับการเชิญชวนหรือการร้องขอจากผู้นำชุมชน และทางโรงเรียนมากกว่าจะเริ่มงาน หรือเสนอตัวเข้าร่วม ลักษณะของการร่วมงานร่วมมีส่วนร่วมสนับสนุน ร่วมแสดงความคิดเห็น บทบาทในการมีส่วนร่วมจะอยู่ในระดับน้อย จะไม่มีอำนาจที่จะตัดสินใจ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือดำเนินงานได้

6.2 ร่วมดำเนินงานในระดับมาก ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มคณะครู กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มผู้บริจาคทรัพยากรให้แก่สถานศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรม บริจาคทรัพยากรและสิ่งของ บทบาทในการมีส่วนร่วมอยู่

ในระดับมาก ร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างมั่นใจ มีอำนาจในการตัดสินใจ เพื่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาพอสมควร

6.3 ร่วมดำเนินงานในระดับมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ เจ้าอาวาส ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ลักษณะของการมีส่วนร่วมริเริ่มงาน ร่วมสนับสนุน ร่วมดำเนินงาน ติดตามงาน บทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในชุมชนจะอยู่ในระดับมากที่สุดร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างแน่นจริงจัง มีอำนาจในการตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือดำเนินงานบางอย่างได้

ขั้นที่ 7 ร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานหลังจากมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ผู้มีส่วนร่วมดำเนินงาน จะประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่อง ลักษณะของการประเมินผล จะใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนร่วมจากกลุ่มต่าง ๆ ประชาชนใช้มากที่สุด คือ ประเมินผลจากจำนวนผู้มาร่วมงาน

ขั้นที่ 8 ร่วมกันรับผลจากการดำเนินงาน ผลจากการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของชุมชน ส่วนมากเป็นประโยชน์ในทางด้านจิตใจมากกว่าจะเป็นสิ่งของตอบแทน ที่เป็นผลทางด้านวัตถุสิ่งของจากสถานศึกษา และชุมชน ผลจากการมีส่วนร่วม ที่สถานศึกษานำมาใช้ในการแสดงความขอบคุณต่อคนในชุมชนเป็นประจำ เป็นความรู้สึกด้านจิตใจ คือ การแสดงความคุ้นเคย การทักทาย การเยี่ยมเยียน หรือการรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์ การมอบเกียรติบัตร การประกาศคุณความดี การตั้งชื่ออาคารเรียนตามชื่อของผู้ที่บริจาครายใหญ่ การมีส่วนร่วมในงานพิธีต่าง ๆ ทำให้เกิดมีเครือข่ายของการมีส่วนร่วมมากขึ้น และมีจำนวนผู้เต็มใจ เข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543 : 91-95)

3.9 บทบาทของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนในต่างประเทศ

ในประเทศนิวซีแลนด์ (New Zealand) คณะกรรมการบริหารโรงเรียน (Board of Trustees) คณะกรรมการที่ได้รับการสรรหา และแต่งตั้งจากชุมชน ผู้ปกครอง อาจารย์ใหญ่ ครูและนักเรียน (เฉพาะระดับมัธยมศึกษา จะมีผู้แทนที่มาจากนักเรียนด้วย) เพื่อทำหน้าที่รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการมาปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายทางการศึกษาของชาติ หลักสูตร ธรรมเนียมของโรงเรียน ตลอดจนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของชุมชน โดยยึดหลักการบริหารแบบการใช้คุณค่าร่วมกัน (A Community of Share Values) และที่ตัดสินใจโดยองค์คณะบุคคล

3.9.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

- 1) ผู้แทนชุมชน 3-7 คน (แล้วแต่ขนาดของโรงเรียน)
- 2) อาจารย์ใหญ่ (ผู้บริหารโรงเรียน) 1 คน
- 3) ผู้แทนครู 1 คน
- 4) นักเรียน 1 คน (เฉพาะระดับมัธยมศึกษา)

3.9.2 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนมี 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านหลักสูตร มีหน้าที่อำนาจการให้มีหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางของชาติว่าด้วยการศึกษา ดังนี้

(1) พัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ของเด็กโดยยึดหลักการ สาขาการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับเด็ก ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

(2) ติดตามพัฒนาการของเด็กโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์

(3) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการเรียนรู้และสัมฤทธิ์ผลของเด็ก

(4) พัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์เพื่อสนองความต้องการเรียนรู้ของเด็ก และเพื่อจัดปัญหาอุปสรรคที่บัง

(5) ประเมินสัมฤทธิ์ผลของเด็กรวมทั้งการเก็บรักษาประวัติและรายงาน ความก้าวหน้าของเด็ก

2) ด้านการจ้างงานและการบริหารบุคลากร

(1) คณะกรรมการบริหารโรงเรียน (Board of Trustees) เป็นผู้จ้างอาจารย์ใหญ่ และอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ว่าจ้างครูและบุคลากรของโรงเรียนอีกชั้นหนึ่ง

(2) พัฒนา และติดตามการปฏิบัติงานของโรงเรียน ตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนดในการเพิ่มพูนศักยภาพการทำงานของบุคลากร การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนการตระหนักในความต้องการของเด็ก

(3) เป็นนายจ้างที่ดีตามกฎหมายการศึกษา (State Sector Act 1988) และปฏิบัติตามเงื่อนไขการจ้างงานทั้งต่อผู้สอนผู้สนับสนุนการสอน

3) ด้านการเงินและทรัพย์สิน

(1) จัดสรรงบประมาณการบริหารโรงเรียนตามลำดับความสำคัญที่กำหนดไว้ในธรรมนูญของโรงเรียน (School charter)

(2) ควบคุม ติดตามการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนและการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบันตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย The Public Finance Act 1989 และ The Education Act 1989

4) ดำเนินงานด้านอื่น ๆ ได้แก่

- (1) ปฏิบัติตามนโยบายของชาติว่าด้วยการศึกษา (Nation Education Guidelines)
- (2) รักษาระบบการประเมินตนเอง
- (3) ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยเวลาการปฏิบัติงานการรักษาเวลาเรียน และช่วงปีการศึกษาของนักเรียน
- (4) ให้ประกันความปลอดภัยนักเรียนและบุคลากรต่างๆ ในโรงเรียน

ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น กระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงาน ปลัดกระทรวงจะสั่งการไปยังโรงเรียนโดยตรงซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาหรืออาจารย์ใหญ่ (Principal) ที่ได้รับการมอบอำนาจจากคณะกรรมการบริหาร โรงเรียน เป็นผู้บริหารงานทั้งในเรื่องของการ บริหารบุคลากร หลักสูตร แผนงาน และการเงินภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการบริหาร โรงเรียน ดังเช่น โรงเรียน Pukete School, Cambridge High School และ Cambridge East Primary School (เป็นโรงเรียนในเมือง Hamilton) เป็นต้น โดยจะมีการประชุมคณะกรรมการบริหาร โรงเรียน เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อพิจารณาผลการดำเนินงานของโรงเรียนและปรับพัฒนางานให้เป็นที่ ไปตามกฎหมายและธรรมเนียมของโรงเรียน (School Charter) หลักสูตรที่กำหนดในแต่ละระดับ ตลอดจนปัญหาและความต้องการของชุมชนทางการศึกษา (พิณสุดา สิริรังศรี 2540 : 46-48)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการจัดตั้ง “สภาโรงเรียนท้องถิ่น” ให้มีอำนาจในการบริหาร ตัดสินใจในระดับพื้นที่ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของลอสแอนเจลิสนั้นใช้การตัดสินใจ ของสภาระดับโรงเรียนเป็นหลักเหมือนกับแผนยุทธศาสตร์ของชิคาโกและเดคาแนตี้ ของมลรัฐ ฟลอริดา มีการทำสัญญา “มอบอำนาจให้กับสภาโรงเรียน (ท้องถิ่น)” อำนาจการตัดสินใจที่ถ่ายโอน ให้สภาโรงเรียนแบ่งเป็น 6 ประเภท ด้วยกันคือ

1. การจัดตารางสอน
2. การพัฒนาโครงการพิเศษที่เกี่ยวกับปัญหาจำเพาะ
3. การบริหารบุคลากร
4. การวางแบบหรือปรับหลักสูตร
5. การจัดสรรงบประมาณโรงเรียนใหม่ และ
6. การบริหารสถานศึกษาและการกำหนดบทบาทใหม่

เมื่อโรงเรียนโดยสภาของโรงเรียนมีอำนาจในการบริหารจัดการเอง ทำให้โรงเรียนมี ความคิดริเริ่มในด้านการจัดการหลายอย่างเช่น การบริหารบุคคลหรือการกำหนดการปฏิบัติงาน ยุทธศาสตร์การสอนเด็กหลายอายุในวิชาสังคมศึกษาและการสอนเป็นทีมแบบหลายวิชา การเปลี่ยน การสอนเด็กอนุบาลจากครึ่งวันเป็นเต็มวัน การเพิ่มงบประมาณการสอนภาษา การเปลี่ยนวิธี

การสอนใหม่เป็นแบบบูรณาการการสอนตามหัวข้อเรื่องหรือรับผิดชอบของครู การบริหารโรงเรียนด้วยคณะกรรมการครู โดยไม่มีครูใหญ่ การวางแผนงบประมาณ ตลอดจนการจัดการและจัดสรรงบประมาณในปัจจุบันตกเป็นหน้าที่ของสภาโรงเรียน (กมล สุคประเสริฐ และ สุนทร สนั่นทัชชัย 2540 : 5-6)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษา ประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา จาก การวิจัยพบว่า คณะ กรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวางแผนการจัดสรรทรัพยากร การประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ประกอบด้วย

1. คุณลักษณะของผู้บริหารด้านความเป็นผู้นำ ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ เชื่อสัตย์ และเป็นบุคคลในท้องถิ่น โดยกำเนิด
2. คุณลักษณะของครู ได้แก่ ความประพฤติ ความสามารถ เอาใจใส่ต่อนักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ และความเสียสละ
3. การปฏิบัติของโรงเรียนต่อกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน ได้แก่ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน และความเสียสละ
4. การปฏิบัติงานของครู ได้แก่ การเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอน ความสามัคคี
5. ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ชื่อเสียงของโรงเรียน ระบบการบริหาร และการบริหารเงินที่โปร่งใส

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : 184) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนและโรงเรียนมีส่วนร่วมกันในการจัดการศึกษาที่ค่อนข้างชัดเจน แต่บางกิจกรรมกระบวนการมีส่วนร่วมมีน้อยและไม่ชัดเจนในส่วนของการมีส่วนร่วมชัดเจน คือ รูปแบบของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่สำคัญ คือรูปแบบการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษาในพื้นที่ที่ศึกษา การดำเนินการเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการคัดเลือกบุคคลในชุมชนเข้ามาเป็น คณะกรรมการสถานศึกษา นอกจากจะปฏิบัติตามข้อกำหนดของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ

โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 แล้วโรงเรียนยังพิจารณาโดยเลือกจากบุคคลที่มีความโดดเด่น ในชุมชนรวมทั้งมีความรู้พอสมควร กล้าแสดงความคิดเห็นเป็นคนรุ่นใหม่ ในด้านการกำหนด นโยบายของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูจะเป็นผู้กำหนดนโยบายของโรงเรียน แล้วนำมาเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการโรงเรียน บทบาทของคณะกรรมการคือการมีส่วนร่วมในการ สนับสนุน เสริมสร้าง ช่วยเหลือ ตัดสินใจเลือกดำเนินการในการจัดทำแผน และโครงการของ โรงเรียนมีวิธีการในการจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยให้คณะกรรมการที่เป็นครูร่วมกันเขียนแผนพัฒนา โรงเรียนประจำปี โดยก่อนที่จะเขียนรายละเอียดของแผนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูที่เป็นกรรมการจะจัดทำร่างของแผนมาเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งหมด พิจารณาก่อนว่า จะเพิ่มหรือตัดส่วนใดบ้างเมื่อตกลงกันแล้วครูจึงไปทำต้นฉบับร่าง แล้วนำเสนอคณะกรรมการให้ ความเห็นชอบ

เฉลิม นิลแก้ว (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ โรงเรียนในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอฝาง จังหวัด เชียงใหม่ จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนโดยทั่วไป พบว่า กรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่เคยปฏิบัติในด้านการเผยแพร่ข่าวสาร การรายงานความก้าวหน้าของ โรงเรียนให้ประชาชนได้รับทราบ การขอความร่วมมือจากประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน การติดต่อประสานงานกับชุมชนให้เข้ามาช่วยเหลือนักเรียน และเคยชี้แจงทำความเข้าใจในการจัด การศึกษาของโรงเรียนแก่ประชาชนอย่างชัดเจน แต่ก็มีกรรมการโรงเรียนจำนวนมากที่เคยชี้แจงแต่ ไม่ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมมากในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนโดยตรง พบว่า กรรมการส่วนใหญ่มีส่วนร่วมมากในด้านการ วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ การจัดทำแผนพัฒนาและแผนการใช้เงินของโรงเรียน การจัดซื้อ จัดจ้างการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้ของชุมชน แต่ตัวแทนชุมชนที่เป็นคณะกรรมการ โรงเรียน จะมีส่วนร่วมน้อย ในด้านการจัดทำแผนพัฒนาแผนการใช้เงินของโรงเรียน การจัดซื้อ จัดจ้าง และการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้ของชุมชน นอกจากนี้ กรรมการโรงเรียนยังมี ส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แนวทางการพัฒนาโรงเรียน การให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการประจำปี การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินและงบประมาณของโรงเรียน การจัดหา วิทยากรให้เข้ามาช่วยสอนนักเรียน และการแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อช่วยงานของโรงเรียน ส่วน ในด้านที่กรรมการโรงเรียนโดยเฉพาะตัวแทนชุมชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมมาก ได้แก่ การ จัดหาวิทยากรเข้ามาช่วยสอนนักเรียนและชุมชน ตลอดถึงการช่วยเหลือด้านการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ ก็มีส่วนให้ความช่วยเหลือน้อย

สาคร คุณชื่น (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม จากการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนและผู้แทนครูมีความรู้ความเข้าใจ ความคิดริเริ่มการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย 2) คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการวางแผน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีเพียงแต่แนวคิดที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น

2. ด้านการดำเนินงาน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่น นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย

3. ด้านการนิเทศติดตามผล ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษา อยู่ในระดับน้อย

สมชิต ชันขวา (2544 : 70-71) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น จากการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ มีส่วนร่วมจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนและชั้นเรียน มีส่วนร่วมส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาใช้ประโยชน์จากโรงเรียน ร่วมพัฒนาโรงเรียน มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนต่อชุมชน ติดตาม รายงานและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน

ปราโมทย์ กิ่งแก้ว (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต จากการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้แทนครู เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสูงกว่าผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ

สำราญ หาญประเสริฐ (2544 : 89) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียง จังหวัดขอนแก่น จากการวิจัยพบว่า 1) คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมจัดการศึกษา อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้าน แต่ในด้านที่มีส่วนร่วมมาก คือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับ ชุมชน และด้านที่มีส่วนร่วมน้อย คือ การให้ความเห็นชอบใน

การจัดทำสาระหลักสูตรท้องถิ่น กรรมการสถานศึกษา จากผู้แทนชุมชนมีส่วนร่วมน้อยทุกด้าน ส่วนกรรมการที่เป็นผู้แทนครูและผู้บริหารโรงเรียน มีส่วนร่วมมากทุกด้าน 2) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นปัญหาระดับปานกลางทุกด้าน ปัญหาสำคัญเกิดจากคณะกรรมการ สถานศึกษายังไม่รู้หน้าที่ดีพอและขาดความรู้ ประสบการณ์ในการจัดการศึกษารองลงมาเกิดจากผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญกับกรรมการสถานศึกษา และการคัดเลือกคนเป็นกรรมการสถานศึกษายังไม่ได้คนที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดการศึกษามีการประชุมคณะกรรมการเพื่อการทำงานในหน้าที่น้อยมาก 3) คณะกรรมการสถานศึกษาต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะความต้องการเด็กได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงทุกคนและมีคุณภาพได้มาตรฐาน กรรมการจากชุมชน จากครู และผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการมากเช่นเดียวกันและได้เสนอแนะว่าโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาให้มากขึ้น ควรจัดให้มีระบบพัฒนาศักยภาพของกรรมการสถานศึกษา ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และควรเปิดโอกาสให้กรรมการสถานศึกษา เข้ามาร่วมปฏิบัติหน้าที่ในทุกด้านอย่างจริงจังต่อเนื่อง ควรปรับปรุงรูปแบบวิธีการคัดเลือกกรรมการสถานศึกษาให้สามารถดึงคนดีคนเก่งเข้าสู่ระบบ

กาญจนา สกุลพอง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนสำโรงวิทยาคาร อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี จากการวิจัยพบว่า คณะกรรมการโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานของโรงเรียน และเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง มีบทบาทในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ได้แก่ เพศ อายุ การเข้าร่วมประชุม ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการศึกษาได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพรายได้ต่อเดือน ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของโรงเรียนและการเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น จากการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือการรับทราบความก้าวหน้าของโรงเรียน การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ การประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนคือ 1) ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 2) คุณลักษณะของผู้บริหารและครูผู้สอน 3) พฤติกรรมของครู 4) การปฏิบัติหน้าที่ต่อคณะกรรมการโรงเรียน และ 5) ผลงานโรงเรียนเป็นที่ยอมรับ

รณศ ปานอุทัย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนแตกต่างกัน จาก การวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติการตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพสูง และโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนต่ำโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพสูง และโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนต่ำ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันแต่ในรายด้านมีด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชนระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรภาครัฐ และเอกชนเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และองค์ประกอบย่อย ด้านการกำกับติดตามการดำเนินการตามแผนของโรงเรียน รวมทั้งการส่งเสริมใช้วิทยาการภายนอกภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้กับนักเรียน โดยจัดหาและเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นวิทยาการภายนอกที่ต่างกัน

สุทธิวัฒน์ เททะสังข์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม จากการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกกลุ่ม ได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานตามบทบาทและหน้าที่อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ 1) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง 2) ให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา และ 3) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากต้นสังกัด นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ศาสตราจารย์ ชินโน (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตเทศบาลที่ 4 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ จากการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ 1) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน 2) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง 3) ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากต้นสังกัด 4) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีและ 5) แต่งตั้งที่ปรึกษาหรืออนุกรรมการเพื่อการปฏิบัติงาน

ชูชาติ บุญสม (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา อำเภอวิเศษชัยชาญ จากการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อชาติบ้านเมือง เป็นภารกิจที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน ซึ่งต้องคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา คุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวิเศษชัยชาญ ได้ดำเนินการตามหลักการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ต้องกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด ลดบทบาทการบังคับบัญชา ให้นำหน่วยปฏิบัติมีอิสระเพียงพอในการบริหารจัดการ
2. ต้องเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งบริหารโดยองค์คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 บุคคลที่ประกอบด้วย ผู้แทนครู ประชาชน ผู้ปกครอง ผู้นำองค์กรท้องถิ่น และชุมชนนั้นๆ
3. ต้องสนองตอบต่อความต้องการของสังคม และตอบคำถามของประชาชนได้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ทั้งคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพของการบริหาร

สุภมาศ การะเกตุและคณะ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก จากการวิจัยพบว่า 1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้านคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนการศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านบริหารและการจัดการ ด้านวิชาการ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเมื่อจำแนกตามประเภทของคณะกรรมการ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนครู มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสูงสุดทั้งในภาพรวมและรายด้าน ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยที่สุดทั้งในโดยรวมและรายด้าน 3) ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยจำแนกตามประเภทของคณะกรรมการ โดยรวมด้านการบริหารและการจัดการ ด้านการสนับสนุนการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านวิชาการไม่แตกต่าง 4) ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านคณะกรรมการ และด้านโรงเรียน ปัจจัยที่สนับสนุนด้านคณะกรรมการ ได้แก่ การเป็นคนในชุมชน การมีเวลาว่าง การเป็นศิษย์เก่า ผลตอบแทน ส่วนในด้านโรงเรียน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การปฏิบัติของผู้บริหาร และคณะครู ปัจจัยที่เป็น

อุปสรรค ด้านคณะกรรมการ ได้แก่ การไม่รับรู้บทบาทหน้าที่ การไม่มีเวลาว่าง ไม่ได้เป็นคนในท้องถิ่น สถานภาพไม่เอื้อ ส่วนในด้านโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนจัดประชุมบ่อย ผู้บริหารและคณะกรรมการไม่ให้ความสำคัญสัมพันธ์กับชุมชน

แวน วิรุฬห์เลิศ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง มาตรฐานการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน และด้านการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา และการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้แทนทุกกลุ่มทั้งโดยภาพรวมและอีกสองรายด้าน คือ ด้านการตัดสินใจและด้านผลประโยชน์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับมาตรฐานการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้แทนทุกกลุ่มทั้งโดยภาพรวม และทุกรายด้านไม่แตกต่างกัน

สัชฌ์ วิจิตรโชติ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพ ปัญหา และแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จากการวิจัยพบว่า 1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีส่วนร่วมด้านการวางแผนมากที่สุด มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหาการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนมากที่สุด ด้านแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าคณะกรรมการควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนประจำปีของสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การเชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือวิทยากรภายนอกมาร่วมจัดการเรียนการสอน และควรศึกษาระเบียบ ให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาการศึกษา 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีระดับสภาพและปัญหา ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาด

โรงเรียน 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิชาติ กุลไทย (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในงานกิจกรรมด้านวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในงานกิจกรรมด้านวิชาการของ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามตัวแปร สถานภาพด้าน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และประเภทของการเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในงานกิจกรรมด้านวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า กรรมการสถานศึกษาที่มีวุฒิประถมศึกษา วุฒิมัธยมศึกษา วุฒิดุธยมศึกษา มีส่วนร่วมในกิจกรรมงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กรรมการสถานศึกษาประเภท ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีส่วนร่วมในกิจกรรมงานวิชาการโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

งานวิจัยในต่างประเทศ

บอยล์ (Boyle 1992 , อ้างถึงใน รุติมา แดงทอง 2547 : 79-80) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำหลักการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปใช้ในโรงเรียน Rhode Island ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปให้ ครูใหญ่ ครู และผู้ปกครอง มีบทบาทสำคัญในกระบวนการตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการศึกษา การศึกษาใช้การสัมภาษณ์คณะกรรมการโรงเรียน สศึกษานิเทศก์ ครูใหญ่ ครู และผู้ปกครอง และการศึกษากฎหมายทั่วไปของมลรัฐ Rhode Island ผลการศึกษาพบว่า มีปัจจัยทั้งหมด 6 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อการนำหลักการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ 1) ขาดกรอบทางศัพท์คำนิยามที่ถูกต้อง และ ปฏิบัติได้เกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลระหว่างศึกษานิเทศก์กับประธานสมพันธ์ส่วนท้องถิ่น 3) คณะกรรมการโรงเรียน สศึกษานิเทศก์ ครูใหญ่ ยังหวงอำนาจหน้าที่ของตนเอง 4) ขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน 5) ภาษาในสัญญาที่เกี่ยวกับการเจรจาต่อรอง และ 6) กฎหมายของรัฐ

ร็อก (Rock 1996 , อ้างถึงใน รุติมา แดงทอง 2547 : 80) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนระหว่างคณะกรรมการโรงเรียนและชุมชนในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและความสามารถร่วมกันในการตัดสินใจการศึกษา พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนอาจเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตัดสินใจ โดยจัดหารูปแบบที่เข้ากันได้กับ ชุมชนเสนอรูปแบบการติดต่อสร้างความสัมพันธ์ในการตัดสินใจแบบช่วยเหลือกัน คณะกรรมการ โรงเรียนการช่วยเหลือในการตกลงใจหาวิธีการดำเนินการที่เป็นประโยชน์กับชุมชน มีการตกลง ตัดสินใจในผลลัพธ์ที่ขัดแย้งกัน

บอร์สนิฮัน (Brosnihan 1997) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการโรงเรียน บนความคาดหวังในการพัฒนาโรงเรียนตามทัศนะของครูประถมศึกษาใน มลรัฐแมสซาชูเซต พบว่า การมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมของครูนั้นไม่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานในการพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการโรงเรียน

ไรด์เอาท์ (Rideout 1997, อ้างถึงใน จูติมา แต่งทอง 2547 : 81) ได้ศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน(School-based management)ในนิวยอร์ก และลาบราดอร์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียทางการศึกษาเข้ามามีบทบาทร่วมในการจัด การศึกษาระดับท้องถิ่น โดยส่วนมากดำเนินการโดยการตั้งสภาโรงเรียน (School council) การ จัดทำข้อมูลใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ ครูใหญ่ และ ศิษยานิเทศก์ ในด้านงบประมาณหลักสูตร บุคลากร สภาโรงเรียน และปัญหาอุปสรรคในการ ดำเนินงาน ผลการศึกษาพบว่าผู้ปกครองไม่เคยเข้ามามีส่วนร่วมเลย ส่วนครู-อาจารย์มีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาเพียงเล็กน้อยและในขอบเขตจำกัด ส่วนผู้บริหารมีบทบาทมีส่วนร่วมมากที่สุดทั้ง ผู้ปกครอง และครู-อาจารย์ มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและร่วมมือในการ ดำเนินการจัดการศึกษา และต้องการให้สภาโรงเรียนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือในการดำเนินงาน ดังกล่าวและทั้งกลุ่ม ไม่มีความต้องการให้เกิดการปฏิรูปการจัดการศึกษาอย่างรุนแรง แต่ต้องการให้ มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีบทบาทในการจัด การศึกษามากยิ่งขึ้นตลอดจนต้องการให้มีการกระจายอำนาจในการส่งงบประมาณมายังโรงเรียน

เฟรดเดอริค ไมเคิล แมคคัลเลอร์ (Frederick Michael McCollor 1998, อ้างถึงใน จูติมา แต่งทอง 2547 : 82) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษากรณีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น3 โรงเรียน ในเขตเมือง (Case Studies of School-Based Management in Three Urban Middle Schools) ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการโรงเรียนทำหน้าที่เป็นองค์กรที่ ปรึกษามากกว่าเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจ มีความต้องการอบรมหรือพัฒนาให้ คณะกรรมการโรงเรียน ได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนมิได้ใช้อำนาจการบริหารดังแบบจำลองทางทฤษฎี โดยไม่ได้มีส่วนร่วม ตัดสินใจในเรื่องการปฏิบัติงาน การวางแผนปฏิบัติงานและควบคุมงบประมาณเท่าที่ควรจะเป็น

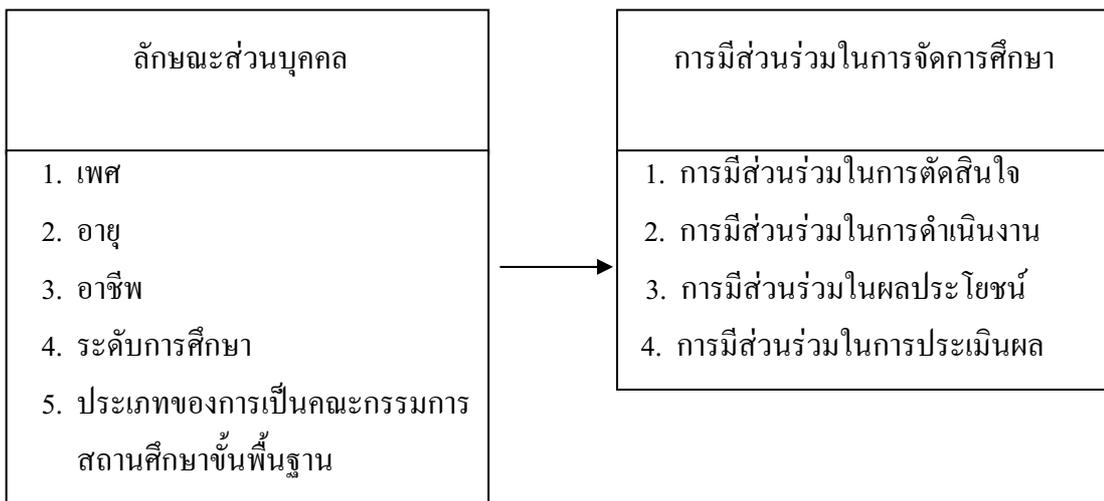
จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมและบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะช่วยให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ตรงกับความสำคัญ และความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ตลอดจนพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 ซึ่งมีเจตนารมณ์ต้องการเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีตัวแทนประกอบด้วย ตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุหรือองค์กรศาสนาอื่น ผู้ทรงคุณวุฒิ และมีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของโคเฮน และ อัฟฮอฟฟ์ ซึ่งได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วม ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การศึกษาแนวคิดดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 โดยนำแนวคิดของโคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff) กำหนดเป็นตัวแปรในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผู้วิจัยนำมาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรต้น(Independent variables)

ตัวแปรตาม(Dependent variables)

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) วิธีการดำเนินการวิจัยได้กำหนดสาระสำคัญไว้ในระเบียบวิธีวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 1,608 คน จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 142 โรงเรียน (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต1 2549)

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต1 ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 288 คน จาก 36 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต1 แบ่งเป็นรายอำเภอ จะแบ่งออกได้เป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอกำแพงแสน และอำเภอดอนตูม

ขั้นที่ 2 แบ่งอำเภอเป็น 3 ชั้นภูมิ แล้วจึงสุ่มโรงเรียนมาจาก 3 ชั้นภูมิ คือ อำเภอเมือง มี 59 โรงเรียน อำเภอกำแพงแสน มี 56 โรงเรียน และอำเภอดอนตูม มี 27 โรงเรียน สุ่มโรงเรียนแต่ละอำเภอด้วยวิธีจับฉลากหาชื่อโรงเรียน มาร้อยละ 25 อำเภอเมืองได้ 15 โรงเรียน อำเภอกำแพงแสนได้ 14 โรงเรียน และอำเภอดอนตูมได้ 7 โรงเรียน จะได้โรงเรียนจำนวนทั้งสิ้น 36 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 เมื่อได้จำนวนโรงเรียน และ รายชื่อโรงเรียนแล้วจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนแห่งละ 8 คนเป็นผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มผู้แทนผู้ปกครอง 1 คน ผู้แทนครู 1 คน ผู้แทนองค์กรชุมชน 1 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 คน ผู้แทนศิษย์เก่า 1 คน ผู้แทนพระภิกษุ และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คนและ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน จาก 36 โรงเรียน จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 288 คน

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต1เป็นรายอำเภอ

อำเภอ	เมืองนครปฐม	กำแพงแสน	ดอนตูม
จำนวนโรงเรียน	59	56	27

ตารางที่ 3 แสดงรายชื่อโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างได้ในแต่ละอำเภอ

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน		
	อำเภอเมืองนครปฐม	อำเภอกำแพงแสน	อำเภอดอนตูม
1	พระปฐมวิทยาลัย	กำแพงแสนวิทยา	คงทองวิทยา
2	อนุบาลนครปฐม	อนุบาลกำแพงแสน	วัดสามง่าม
3	วัดพระประโทนเจดีย์	วัดลาดหญ้าไทร	วัดลำเหย
4	สระกระเทียมวิทยาคม	วัดวังน้ำเขียว	บ้านหลวงวิทยา
5	ราชินีบูรณะ	วัดสองห้อง	วัดบ้านหลวง
6	วัดพระปฐมเจดีย์	วัดปลักไม้ลาย	วัดกงลาด
7	วัดไผ่ล้อม	วัดหนองปลาไหล	วัดตะโกสูง
8	บ้านลำพญา	มัธยมฐานบินกำแพงแสน	
9	วัดห้วยจรเข้วิทยาคม	ประถมฐานบินกำแพงแสน	
10	ศรีวิชัยวิทยา	สาละตึกวิทยา	
11	โพรงมะเดื่อวิทยาคม	วัดหนองศาลา	
12	สิรินธรราชวิทยาลัย	วัดนิคมธรรมวาราราม	
13	วัดลาดปลาเค้า	บ้านอ้อกระทิง	
14	วัดวังตะกู	วัดบ่อน้ำจืด	
15	วัดหนองเสือ		

2. จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต1 จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง 1 คน ผู้แทนครู 1 คน ผู้แทนองค์กรชุมชน 1 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 คน ผู้แทนศิษย์เก่า 1 คน ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์การศาสนาอื่นในพื้นที่ 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน และ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน การเลือกกลุ่มสนทนากลุ่มโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรต้น คือ ลักษณะส่วนบุคคลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ใน 4 ด้าน ดังนี้

- 2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- 2.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
- 2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) คือ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ที่สร้างตามแนวคิดของ โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของไลเคิร์ต (Likert's Rating Scale) จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา แนวทางในการแก้ปัญหา และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามแบบปลายเปิด

น้ำหนักคะแนนของแบบสอบถามในตอนี่ 2 มีความหมายในระดับการปฏิบัติดังนี้

ถ้าข้อความเป็นเชิงบวก

- ระดับ 5 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ถ้าข้อความเป็นเชิงนิเสธ

- ระดับ 1 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 2 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 4 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย
- ระดับ 5 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต1 จำนวน 8 คน เกี่ยวกับ
 แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วน
 ร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล นำ
 ประเด็นที่น่าสนใจมาสร้างประเด็นคำถามเพื่อนำไปใช้ในการสนทนากลุ่ม การเลือกกลุ่มสนทนา
 โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง 1 คน
 ผู้แทนครู 1 คน ผู้แทนองค์กรชุมชน 1 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 คน ผู้แทนศิษย์เก่า
 1 คน ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน และ
 ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน รวม 8 คน เข้าร่วมสนทนากลุ่มในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551
 เวลา 9.30-11.30 น. ณ ห้องวิชาการ โรงเรียนบ้านลำพญา อ.เมืองนครปฐม จ.นครปฐม

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการจากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่
 เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศโดยอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่เป็นผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เป็นผู้ให้
 คำแนะนำ และให้คำปรึกษา

ขั้นที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลผล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างในแบบสอบถาม และขอบเขตเนื้อหาในพฤติกรรมบ่งชี้ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมจัดสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาตามพฤติกรรมบ่งชี้ แล้วเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ พร้อมให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ช่วยประเมินว่าข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม สามารถวัดได้ตรงกับเนื้อหาที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์แล้วนำผลการพิจารณาคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ในแต่ละข้อมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยการพิจารณาในแต่ละข้อ คือ

วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ดังนี้

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสอบถาม

R หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

+1 หมายถึง ข้อคำถามนั้น มีความสอดคล้อง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจหรือตัดสินใจไม่ได้

-1 หมายถึง ข้อคำถามนั้น ไม่สอดคล้อง

ในการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในทุกข้อคำถามนั้น มีค่าเท่ากับ 1.00 หากข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 -1.00 จะคัดเลือกไว้ส่วน ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 จะพิจารณาปรับปรุงหรือไม่คัดเลือก

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างจากผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 8 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 32 คน

ขั้นที่ 5 รับแบบสอบถามที่ไปทดลองใช้ มาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha-Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น=0.9784

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 8 คน ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษารูปแบบ วิธีการ และลักษณะของการสนทนากลุ่มที่จะใช้ในการวิจัยโดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และเครื่องมือในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 2 นำประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิด มาสร้างประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับ แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไขประเด็นคำถาม

ขั้นที่ 3 นำประเด็นคำถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปใช้ในการสนทนากลุ่มผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถามผู้วิจัยดำเนินการ โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความร่วมมือไปยังผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

2. ขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์โดยเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้จำนวน 8 คน เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

2. ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่ม และเจ้าหน้าที่ทั่วไป เป็นผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลให้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

หน่วยวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบ ความสมบูรณ์ และความถูกต้อง แล้วจึงประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows และการวิเคราะห์ผลการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลใช้ ค่าความถี่ (f) และ ค่าร้อยละ (%)
2. การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทราบระดับการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลตาม แนวคิดของ เบสท์ (Best and Kahn 2006 : 329-335) ดังต่อไปนี้
  - ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 แสดงว่า การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อยที่สุด
  - ค่าเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 แสดงว่า การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย
  - ค่าเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 แสดงว่า การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง
  - ค่าเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 แสดงว่า การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก
  - ค่าเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 แสดงว่า การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด
3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะใช้วิธีการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffe' Method)
4. วิเคราะห์ปัญหา แนวทางการแก้ปัญหา และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
5. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 จำนวน 288 คน และผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป็นผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 จำนวน 8 คน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาฉบับสมบูรณ์ จำนวน 288 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ทำการวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค
และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน
ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทน
องค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ จำนวน 288 คน เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และ
ประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้ค่าความถี่ (f) และ ร้อยละ (%)
ผลปรากฏดังรายละเอียดตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	216	75.0
หญิง	72	25.0
รวม	288	100
อายุ		
21 - 30 ปี	4	1.4
31 - 40 ปี	27	9.4
41 - 50 ปี	110	38.2
51 - 60 ปี	118	41.0
61 ปีขึ้นไป	29	10.0
รวม	288	100.0
อาชีพ		
รับราชการ	119	41.3
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	0.7
ธุรกิจส่วนตัว	62	21.5
ค้าขาย	20	6.9
เกษตรกร	37	12.9
รับจ้างทั่วไป	6	2.1
อื่นๆ	42	14.6
รวม	288	100.0

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	32	11.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	30	10.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	34	11.8
อนุปริญญา / ปวส.	13	4.5
ปริญญาตรี	132	45.8
สูงกว่าปริญญาตรี	42	14.6
อื่น ๆ	5	1.8
รวม	288	100.0
ประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน		
ผู้แทนผู้ปกครอง	36	12.5
ผู้แทนศิษย์เก่า	36	12.5
ผู้แทนครู	36	12.5
ผู้ทรงคุณวุฒิ	36	12.5
ผู้แทนองค์กรชุมชน	36	12.5
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	36	12.5
ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	36	12.5
ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กร ศาสนาอื่นในพื้นที่	36	12.5
รวม	288	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตอบแบบสอบถามเป็น เพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเป็นเพศชาย จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 เป็นเพศหญิง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และมีอายุระหว่าง 51-60 ปี มากที่สุด จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 ส่วนอายุระหว่าง 21-30 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ในด้านอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับราชการ

มากที่สุดจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมา คือประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 ส่วนประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ในด้านระดับการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 รองลงมาคือ มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 ส่วนระดับการศึกษาอื่น ๆ มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 โดยเป็น ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ประเภทละ 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ในแต่ละประเภท

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐมเขต 1 ผู้วิจัยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) ผลปรากฏดังตารางที่ 5-9 ดังนี้

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	$\bar{X}$	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับที่
1.ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.64	.78	มาก	4
2.ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.76	.71	มาก	2
3.ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.98	.62	มาก	1
4.ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.74	.76	มาก	3
รวม	3.76	.69	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D=0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.98$, S.D=0.62) (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X}=3.76$, S.D=0.71) (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}=3.74$, S.D=0.76) และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}=3.64$, S.D=0.78)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
1. ศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผนและการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจากเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ	3.61	.86	มาก	
2. ศึกษานโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน	3.66	.85	มาก	
3. ศึกษาแนวทางการดำเนินการและกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน	3.66	.87	มาก	
4. มีส่วนร่วมพิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน	3.74	.87	มาก	3

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
5. มีส่วนร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำ	3.78	.95	มาก	1
6. มีส่วนร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน	3.75	.89	มาก	2
7. มีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการ ในการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน	3.52	.99	มาก	
8. มีส่วนร่วมพิจารณาเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน	3.47	.97	ปานกลาง	
9. มีส่วนร่วมพิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะกรรมการตามภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาตามความจำเป็นและความเหมาะสม	3.48	.95	ปานกลาง	
10. มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการระดมทรัพยากรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.68	.94	มาก	
รวม	3.64	.78	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64$, $S.D=0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ (1) มีส่วนร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำ ($\bar{X}=3.78$, $S.D=0.95$) (2) มีส่วนร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ($\bar{X}=3.75$, $S.D=0.89$) (3) มีส่วนร่วมพิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X}=3.74$, $S.D=0.87$) และพบว่ามี 2 ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ (1) มีส่วนร่วมพิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะกรรมการตามภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาตามความจำเป็นและความเหมาะสม ($\bar{X}=3.48$, $S.D=0.95$) (2) มีส่วนร่วมพิจารณาเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ($\bar{X}=3.47$, $S.D=0.97$)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
1. ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน	4.08	.79	มาก	2
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.05	.82	มาก	3
3. สนับสนุนการดำเนินการในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในชุมชนของเขตบริการของโรงเรียน	3.73	.93	มาก	
4. สนับสนุนช่วยเหลือเด็กหรือนักเรียนที่ขาดแคลน ที่มีความต้องการช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อให้สามารถได้เรียนจนจบหลักสูตร	3.87	.91	มาก	
5. สนับสนุนส่งเสริมเด็กหรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ	3.76	.88	มาก	
6. ศึกษาข้อมูลเด็กหรือนักเรียนที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษในท้องถิ่นเพื่อเสนอข้อมูลให้กับโรงเรียน	3.40	.92	ปานกลาง	
7. ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำเสนอให้โรงเรียนไว้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำสาระหลักสูตร	3.54	.89	มาก	
8. ส่งเสริมสนับสนุนให้มี เครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในลักษณะต่างๆ	3.70	.83	มาก	
9. มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนการศึกษา เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนพัฒนาครู และสถานศึกษา	3.66	.89	มาก	
10. สร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป และผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญในการศึกษา	3.98	.80	มาก	
11. ประสานกับประชาชนและองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน	3.68	.98	มาก	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
12. ประสานสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรภายนอกในฐานะตัวแทนของโรงเรียนให้ทราบความสำคัญของโรงเรียนและใช้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและเป็นแหล่งบริการชุมชน	3.71	.99	มาก	
13. ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นฐาน ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความรู้และความเป็นอยู่ของประชาชน	3.88	.84	มาก	
14. ส่งเสริมการใช้วิทยาการจากภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเช่นด้านวิชาชีพในท้องถิ่นมาให้ความรู้กับนักเรียน โดยจัดหาและเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร	3.58	.98	มาก	
15. สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ	4.09	.84	มาก	1
16. ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.90	.91	มาก	
17. มีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการบริหารและการจัดการในด้านงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไปของโรงเรียน	3.53	.97	มาก	
18. มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของโรงเรียน ในด้านงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไปของโรงเรียนเพื่อให้การบริหาร และการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	3.55	1.02	มาก	
19. ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการในภารกิจที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติตามงานที่ได้รับมอบหมายให้บังเกิดผลสำเร็จ	3.80	.86	มาก	
รวม	3.76	.71	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการ
ดำเนินงานโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$, S.D=0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ (1) สนับสนุนการจัด
กิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ($\bar{X}=4.09$, S.D=0.84)
(2) ให้การสนับสนุนการดำเนินการ ตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ($\bar{X}=4.08$, S.D=0.79) และ
(3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.05$, S.D=0.82) ส่วนระดับปานกลางมีจำนวนหนึ่งข้อ คือ ศึกษาข้อมูลเด็กหรือ
นักเรียนที่มีความพิการเด็กด้อยโอกาสและ เด็กที่มีความต้องการพิเศษในท้องถิ่นเพื่อเสนอข้อมูลให้กับ
โรงเรียน ($\bar{X}=3.40$, S.D=0.92)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
1. สถานศึกษาของท่านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจาก ชุมชน	4.16	.66	มาก	2
2. การมีส่วนร่วมของท่านทำให้โรงเรียนและชุมชนได้รับการพัฒนา และการจัดการศึกษาอย่างพร้อมมูล	3.85	.78	มาก	
3. การมีส่วนร่วมของท่านทำให้ท่านได้รับคำยกย่องชมเชยและ ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันกับสถานศึกษา	3.76	.81	มาก	
4. ท่านมีความภูมิใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ โรงเรียน	4.21	.75	มาก	1
5. การมีส่วนร่วมของท่านทำให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดี ขึ้น	3.95	.78	มาก	3
6. การมีส่วนร่วมของท่านทำให้เกิด ความสัมพันธ์ และ ความสามัคคี ที่ดี เพื่อลดความขัดแย้งภายในหมู่คณะ	3.88	.78	มาก	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
7. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทำให้ท่านมีความรู้สึกเสมือนเป็นเจ้าของสถานศึกษา	3.90	.79	มาก	
8. การมีส่วนร่วมของท่านทำให้เกิดเครือข่ายของการมีส่วนร่วมมากขึ้น และมีจำนวนผู้เต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนมากขึ้น	3.72	.78	มาก	
รวม	3.98	.62	มาก	

จากตารางที่ 8 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$, S.D=0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ (1) ท่านมีความภูมิใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X}=4.21$, S.D=0.75) (2) สถานศึกษาของท่านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากชุมชน ($\bar{X}=4.16$, S.D=0.66) และ (3) การมีส่วนร่วมของท่านทำให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ($\bar{X}=3.95$, S.D=0.78)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
1. มีส่วนร่วมกำกับ ติดตาม การดำเนินการตามแผนของโรงเรียน	3.59	.95	มาก	
2. มีส่วนร่วมรับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	3.77	.90	มาก	
3. มีส่วนร่วมติดตาม ดูแล ช่วยเหลือแก้ปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ	3.80	.85	มาก	3
4. มีส่วนร่วมในการสนับสนุน และ ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน รวมถึงสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆในชุมชนและท้องถิ่น	3.78	.77	มาก	

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
5. มีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของโรงเรียน	3.85	.89	มาก	1
6. มีส่วนร่วมเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน	3.65	.94	มาก	
7. มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพในการช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน	3.67	.83	มาก	
8. มีส่วนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามภารกิจที่หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนมอบหมาย	3.67	.87	มาก	
9. มีส่วนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น	3.81	.83	มาก	2
10. มีส่วนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนากิจการของสถานศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	3.81	.82	มาก	2
รวม	3.74	.76	มาก	

จากตารางที่ 9 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, $S.D=0.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ (1) มีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของโรงเรียน ($\bar{X}=3.85$, $S.D=0.89$) (2) มีส่วนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X}=3.81$, $S.D=0.83$) และ มีส่วนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนากิจการของสถานศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\bar{X}=3.81$, $S.D=0.82$) (3) มีส่วนร่วมติดตาม ดูแล ช่วยเหลือแก้ปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ($\bar{X}=3.80$, $S.D=0.85$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 จำแนกตาม เพศ ผู้วิจัยใช้วิธีการทดสอบค่าที (t-test) ส่วนการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะใช้วิธีการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' Method) ผลปรากฏดังตารางที่ 10-33 ดังนี้

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D	t	p - value
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ชาย	216	3.64	.79	.340	.734
	หญิง	72	3.61	.76		
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ชาย	216	3.78	.74	.602	.548
	หญิง	72	3.72	.65		
การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	ชาย	216	3.93	.62	.068	.946
	หญิง	72	3.92	.63		
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ชาย	216	3.75	.78	.282	.778
	หญิง	72	3.72	.70		
รวม	ชาย	216	3.77	.70	.412	.681
	หญิง	72	3.73	.65		

จากตารางที่ 10 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพศชาย กับ เพศหญิงโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพศชาย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพศหญิงมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	แหล่งแห่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	7.519	4	1.880	3.185	.014*
	ภายในกลุ่ม	167.040	283	.590		
	รวม	174.559	287			
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	4.370	4	1.092	2.182	.071
	ภายในกลุ่ม	141.663	283	.501		
	รวม	146.033	287			
การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	6.254	4	1.563	4.241	.002*
	ภายในกลุ่ม	104.314	283	.369		
	รวม	110.567	287			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	6.103	4	1.526	2.715	.030*
	ภายในกลุ่ม	159.019	283	.562		
	รวม	165.122	287			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	5.563	4	1.391	3.043	.018*
	ภายในกลุ่ม	129.353	283	.457		
	รวม	134.916	287			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุ 21-30ปี อายุ 31-40ปี อายุ 41-50ปี อายุ 51-60ปี และ อายุ 61ปีขึ้นไป โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบภายหลังด้วยการทดสอบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' Method) ผลการเปรียบเทียบปรากฏดังตารางที่ 12-15 ดังนี้

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบรายชื่อกู้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 โดยภาพรวม
เมื่อจำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	อายุ	21 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 ปีขึ้นไป
โดยภาพรวม	21 - 30 ปี	-				
	31 - 40 ปี	-.13	-			
	41 - 50 ปี	-.39	-.26	-		
	51 - 60 ปี	-.54	-.41*	-.15	-	
	61 ปีขึ้นไป	-.25	-.12	.15	.29*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 พบว่า โดยภาพรวมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุ 51-60 ปี กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุ 31-40 ปี และ อายุ 61 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบรายชื่อกู้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมี
ส่วนร่วมในการตัดสินใจ เมื่อจำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	อายุ	21 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 ปีขึ้นไป
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	21 - 30 ปี	-				
	31 - 40 ปี	-.20	-			
	41 - 50 ปี	-.46	-.27	-		
	51 - 60 ปี	-.64	-.44*	-.18	-	
	61 ปีขึ้นไป	-.26	-.07	.20	.38*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุ 51-60 ปี กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุ 31-40 ปี และ อายุ 61 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมี
ส่วนร่วมในผลประโยชน์ เมื่อจำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	อายุ	21 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 ปีขึ้นไป
การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	21 - 30 ปี	-				
	31 - 40 ปี	-.08	-			
	41 - 50 ปี	-.35	-.27*	-		
	51 - 60 ปี	-.54	-.46*	-.19*	-	
	61 ปีขึ้นไป	-.31	-.22	.04	.23	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุ 31-40 ปี กับ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุ 41-50ปี และ อายุ 51-60ปี มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน
ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุ 41-50 ปี กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุ 51-60 ปี มี
ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมี
ส่วนร่วมในการประเมินผล เมื่อจำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	อายุ	21 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 ปีขึ้นไป
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	21 - 30 ปี	-				
	31 - 40 ปี	-.18	-			
	41 - 50 ปี	-.47	-.29	-		
	51 - 60 ปี	-.59	-.40*	-.11	-	
	61 ปีขึ้นไป	-.25	-.06	.22	.34*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุ 51-60 ปี กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุ 31-40 ปี และ อายุ 61 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	แหล่งแห่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	68.275	6	11.379	30.085	.000*
	ภายในกลุ่ม	106.283	281	.378		
	รวม	174.559	287			
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	37.033	6	6.172	15.912	.000*
	ภายในกลุ่ม	109.000	281	.388		
	รวม	146.033	287			
การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	21.079	6	3.513	11.032	.000*
	ภายในกลุ่ม	89.488	281	.318		
	รวม	110.567	287			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	54.235	6	9.039	22.906	.000*
	ภายในกลุ่ม	110.887	281	.395		
	รวม	165.122	287			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	41.763	6	6.960	20.997	.000*
	ภายในกลุ่ม	93.153	281	.332		
	รวม	134.916	287			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 16 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพ รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว ก้าขาย

เกษตรกร รับจ้างทั่วไป และอาชีพอื่นๆ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบภายหลังด้วยการทดสอบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe' Method) ผลการเปรียบเทียบปรากฏดังตารางที่ 17-21 ดังนี้

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 โดยภาพรวมเมื่อจำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วม	อาชีพ	รับราชการ	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจส่วนตัว	ค้าขาย	เกษตรกร	รับจ้างทั่วไป	อื่นๆ
โดยภาพรวม	รับราชการ	-						
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	.66	-					
	ธุรกิจส่วนตัว	.64*	-.012	-				
	ค้าขาย	.49	-.16	-.15	-			
	เกษตรกร	.48*	-.18	-.17	-.01	-		
	รับจ้างทั่วไป	1.21*	.55	.57	.72	.73	-	
	อื่นๆ	.99*	.33	.35	.50	.51*	-.22	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 พบว่า โดยภาพรวมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพรับราชการ กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว เกษตรกร รับจ้างทั่วไป และอาชีพอื่นๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพเกษตรกร กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วม
 ในการตัดสินใจ เมื่อจำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วม	อาชีพ	รับ ราชการ	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจ ส่วนตัว	ค้าขาย	เกษตรกร	รับจ้าง ทั่วไป	อื่นๆ
การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	รับราชการ	-						
	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	.53	-					
	ธุรกิจส่วนตัว	.81*	.27	-				
	ค้าขาย	.73*	.20	-.07	-			
	เกษตรกร	.89*	.36	.09	.16	-		
	รับจ้างทั่วไป	1.50*	.97	.69	.77	.61	-	
	อื่นๆ	1.20*	.66	.39	.46	.31	-.30	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 18 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพรับราชการ
 กับ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย เกษตรกร รับจ้างทั่วไป
 และอาชีพอื่นๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วม
 ในการดำเนินงาน เมื่อจำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วม	อาชีพ	รับ ราชการ	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจ ส่วนตัว	ค้าขาย	เกษตรกร	รับจ้าง ทั่วไป	อื่น ๆ
การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน	รับราชการ	-						
	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	.69	-					
	ธุรกิจส่วนตัว	.58*	-.11	-				
	ค้าขาย	.43	-.26	-.15	-			
	เกษตรกร	.40	-.29	-.19	-.03	-		
	รับจ้างทั่วไป	1.10*	.41	.52	.67	.70	-	
	อื่นๆ	.96*	.27	.38	.53	.56*	-.14	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 19 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพรับราชการ
 กับ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว รับจ้างทั่วไป และอาชีพอื่นๆ
 มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05 และคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพเกษตรกร กับ อาชีพอื่นๆ มี
 ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วม
 ในผลประโยชน์ เมื่อจำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วม	อาชีพ	รับ ราชการ	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจ ส่วนตัว	ค้าขาย	เกษตรกร	รับจ้าง ทั่วไป	อื่น ๆ
การมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์	รับราชการ	-						
	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	.70	-					
	ธุรกิจส่วนตัว	.56*	-.14	-				
	ค้าขาย	.28	-.42	-.28	-			
	เกษตรกร	.17	-.53	-.40	-.11	-		
	รับจ้างทั่วไป	.91*	.21	.34	.63	.74	-	
	อื่นๆ	.58*	-.12	.01	.30	.41	-.33	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 20 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพรับราชการ
 กับ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว รับจ้างทั่วไป และอาชีพอื่นๆ
 มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วม
 ในการประเมินผล เมื่อจำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วม	อาชีพ	รับ ราชการ	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจ ส่วนตัว	ค้าขาย	เกษตรกร	รับจ้าง ทั่วไป	อื่น ๆ
การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล	รับราชการ	-						
	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	.68	-					
	ธุรกิจส่วนตัว	.66*	-.02	-				
	ค้าขาย	.54	-.15	-.13	-			
	เกษตรกร	.47*	-.22	-.20	-.07	-		
	รับจ้างทั่วไป	1.37*	.68	.70	.83	.90	-	
	อื่นๆ	1.17*	.49	.51*	.64*	.71*	-.19	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 21 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพรับราชการ กับ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว เกษตรกร รับจ้างทั่วไป และ อาชีพอื่นๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย และเกษตรกร กับ อาชีพอื่นๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	แหล่งแห่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	49.367	6	8.228	18.468	.000*
	ภายในกลุ่ม	125.192	281	.446		
	รวม	174.559	287			
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	27.908	6	4.651	11.065	.000*
	ภายในกลุ่ม	118.125	281	.420		
	รวม	146.033	287			
การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	14.901	6	2.483	7.295	.000*
	ภายในกลุ่ม	95.667	281	.340		
	รวม	110.567	287			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	36.590	6	6.098	13.332	.000*
	ภายในกลุ่ม	128.533	281	.457		
	รวม	165.122	287			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	30.715	6	5.119	13.805	.000*
	ภายในกลุ่ม	104.201	281	.371		
	รวม	134.916	287			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 22 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. อนุปริญญา/ปวส.ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี และระดับการศึกษาอื่นๆ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบภายหลังด้วยการทดสอบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method) ผลการเปรียบเทียบปรากฏดังตารางที่ 23-27 ดังนี้

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 โดยภาพรวม
เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วม	ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย / ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญา ตรี	อื่นๆ
โดยภาพรวม	ประถมศึกษา	-						
	มัธยมศึกษา ตอนต้น	-.22	-					
	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	-.16	.06	-				
	อนุปริญญา/ ปวส.	-.36	-.14	-.20	-			
	ปริญญาตรี	-.54*	-.32	-.38	-.18	-		
	สูงกว่าปริญญา ตรี	-1.16*	-.94*	-1.00*	-.80*	-.62*	-	
	อื่นๆ	.37	.59	.53	.73	.91	1.53*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 23 พบว่า โดยภาพรวมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และ สูงกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี และระดับการศึกษาอื่นๆ กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วม
ในการตัดสินใจ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วม	ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญา ตรี	อื่นๆ
การมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ	ประถมศึกษา	-						
	มัธยมศึกษา ตอนต้น	-.26	-					
	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	-.15	.11	-				
	อนุปริญญา / ปวส.	-.39	-.12	-.23	-			
	ปริญญาตรี	-.67*	-.41	-.52*	-.29	-		
	สูงกว่าปริญญา ตรี	-1.36*	-1.10*	-1.21*	-.97*	-.69*	-	
	อื่นๆ	.11	.37	.26	.49	.780	1.47*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 24 พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี และระดับการศึกษาอื่นๆ กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วม
 ในการดำเนินงาน เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วม	ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญา ตรี	อื่นๆ
การมีส่วนร่วมใน การดำเนินงาน	ประถมศึกษา	-						
	มัธยมศึกษา ตอนต้น	-.22	-					
	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	-.22	.01	-				
	อนุปริญญา / ปวส.	-.33	-.10	-.11	-			
	ปริญญาตรี	-.47*	-.25	-.26	-.15	-		
	สูงกว่าปริญญา ตรี	-1.04*	-.82*	-.82*	-.71	-.56*	-	
	อื่นๆ	.38	.60	.60	.71	.85	1.42*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 25 พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช. ปริญญาตรี และระดับการศึกษาอื่นๆ กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มี ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วม
ในผลประโยชน์ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วม	ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญา ตรี	อื่นๆ
การมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์	ประถมศึกษา	-						
	มัธยมศึกษา ตอนต้น	.70	-					
	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	.56*	-.14	-				
	อนุปริญญา / ปวส.	.28	-.42	-.28	-			
	ปริญญาตรี	.17	-.53	-.40	-.11	-		
	สูงกว่าปริญญา ตรี	.91*	.21	.34	.63	.74	-	
	อื่นๆ	.58*	-.12	.01	.30	.41	-.33	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 26 พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. สูงกว่าปริญญาตรี และระดับการศึกษาอื่นๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 27 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วม
 ในการประเมินผล เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วม	ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญา ตรี	อื่นๆ
การมีส่วนร่วมใน การประเมินผล	ประถมศึกษา	-						
	มัธยมศึกษา ตอนต้น	-.23	-					
	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	-.06	.17	-				
	อนุปริญญา / ปวส.	-.16	.07	-.10	-			
	ปริญญาตรี	-.27	-.04	-.21	-.11	-		
	สูงกว่าปริญญา ตรี	-.75*	-.53*	-.69*	-.60	-.48*	-	
	อื่นๆ	.19	.41	.25	.34	.45	.94	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 27 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และระดับการศึกษาปริญญาตรี กับ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 28 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 จำแนกตามประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	แหล่งแห่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	82.687	7	11.812	36.001	.000*
	ภายในกลุ่ม	91.872	280	.328		
	รวม	174.559	287			
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	48.933	7	6.990	20.158	.000*
	ภายในกลุ่ม	97.100	280	.347		
	รวม	146.033	287			
การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	22.078	7	3.154	9.980	.000*
	ภายในกลุ่ม	88.490	280	.316		
	รวม	110.567	287			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	67.856	7	9.694	27.905	.000*
	ภายในกลุ่ม	97.266	280	.347		
	รวม	165.122	287			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	52.320	7	7.474	25.338	.000*
	ภายในกลุ่ม	82.596	280	.295		
	รวม	134.916	287			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 28 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนประเภท ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบภายหลังด้วยการทดสอบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method) ผลการเปรียบเทียบปรากฏดังตารางที่ 29-33 ดังนี้

ตารางที่ 29 เปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 โดยภาพรวม เมื่อจำแนกตามประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน

การมีส่วนร่วม	ประเภทของคณะกรรมการ	ผู้แทนผู้ปกครอง	ผู้แทนศิษย์เก่า	ผู้แทนครู	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้แทนองค์กรชุมชน	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่
โดยภาพรวม	ผู้แทนผู้ปกครอง	-							
	ผู้แทนศิษย์เก่า	-.13	-						
	ผู้แทนครู	-.57*	-.44	-					
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	-.25	-.12	.32	-				
	ผู้แทนองค์กรชุมชน	-.24	-.11	.33	.01	-			
	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	-1.16*	-1.03*	-.60*	-.91*	-.93*	-		
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-.46	-.33	.11	-.21	-.22	.70*	-	
	ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่	.40	.53*	.96*	.64*	.63*	1.56*	.86*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 29 พบว่า โดยภาพรวมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประเภท ผู้แทนผู้ปกครอง กับ ผู้แทนครู มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้อำนวยการสถานศึกษา กับ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ กับ ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 30 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการ
 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เมื่อจำแนกตามประเภทของการเป็นคณะกรรมการ
 สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียน

การมีส่วนร่วม	ประเภทของ คณะกรรมการ	ผู้แทน ผู้ปกครอง	ผู้แทน ศิษย์เก่า	ผู้แทน ครู	ผู้ทรง คุณวุฒิ	ผู้แทน องค์กร ชุมชน	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	ผู้แทน องค์กร ปกครอง ส่วน ท้องถิ่น	ผู้แทน พระภิกษุ และหรือ ผู้แทน องค์กร ศาสนาอื่น ในพื้นที่
การมีส่วนร่วม	ผู้แทน ผู้ปกครอง	-							
การ ตัดสินใจ	ผู้แทนศิษย์เก่า	-.36	-						
	ผู้แทนครู	-.97*	-.61*	-					
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	-.37	-.01	.60*	-				
	ผู้แทนองค์กร ชุมชน	-.31	.04	.66*	.05	-			
	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	-1.58*	-1.23*	-.61*	-1.21*	-1.27*	-		
	ผู้แทนองค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่น	-.55*	-.19	.42	-.189	-.24	1.03*	-	
	ผู้แทน พระภิกษุและ หรือผู้แทน องค์กรศาสนา อื่นในพื้นที่	.26	.62*	1.23*	.63*	.58*	1.84*	.81*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 30 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนประเภท ผู้แทน ผู้ปกครอง กับ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้แทนครู กับ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้อำนวยการสถานศึกษา และ ผู้แทนพระภิกษุและ หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผู้อำนวยการสถานศึกษา กับ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ กับ ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 31 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการ
มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เมื่อจำแนกตามประเภทของการเป็นคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน

การมีส่วนร่วม	ประเภทของ คณะกรรมการ	ผู้แทน ผู้ปกครอง	ผู้แทน ศิษย์เก่า	ผู้แทน ครู	ผู้ทรง คุณวุฒิ	ผู้แทน องค์กร ชุมชน	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	ผู้แทน องค์กร ปกครอง ส่วน ท้องถิ่น	ผู้แทน พระภิกษุ และหรือ ผู้แทน องค์กร ศาสนาอื่น ในพื้นที่
การมีส่วนร่วม ในการ ดำเนินงาน	ผู้แทน ผู้ปกครอง	-							
	ผู้แทนศิษย์เก่า	-11	-						
	ผู้แทนครู	-44	-33	-					
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	-23	-13	.20	-				
	ผู้แทนองค์กร ชุมชน	-27	-17	.17	-.04	-			
	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	-1.10*	-1.00*	-.66*	-.87*	-.83*	-		
	ผู้แทนองค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่น	-.50	-.39	-.06	-.26	-.22	.61*	-	
	ผู้แทนพระภิกษุ และหรือผู้แทน องค์กรศาสนา อื่นในพื้นที่	.43	.53*	.87*	.66*	.70*	1.53*	.92*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 31 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนประเภท
ผู้อำนวยการสถานศึกษา กับ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กร
ชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นใน
พื้นที่ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ กับ ผู้แทนศิษย์เก่า

ผู้แทนครูผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 32 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เมื่อจำแนกตามประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน

การมีส่วนร่วม	ประเภทของคณะกรรมการ	ผู้แทนผู้ปกครอง	ผู้แทนศิษย์เก่า	ผู้แทนครู	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้แทนองค์กรชุมชน	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่
การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	ผู้แทนผู้ปกครอง	-							
	ผู้แทนศิษย์เก่า	.06	-						
	ผู้แทนครู	-.32	-.39	-					
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	-.06	-.12	.26	-				
	ผู้แทนองค์กรชุมชน	-.18	-.24	.15	-.12	-			
	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	-.72*	-.78*	-.40	-.66*	-.55*	-		
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-.27	-.33	.06	-.21	-.09	.45	-	
	ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่	.26	.19	.58*	.32	.43	.98*	.52*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 32 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนประเภทผู้อำนวยการสถานศึกษา กับ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน และผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมี

ส่วนร่วมในผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ กับ ผู้แทนครู และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 33 เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เมื่อจำแนกตามประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน

การมีส่วนร่วม	ประเภทของคณะกรรมการ	ผู้แทนผู้ปกครอง	ผู้แทนศิษย์เก่า	ผู้แทนครู	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้แทนองค์กรชุมชน	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ผู้แทนผู้ปกครอง	-							
	ผู้แทนศิษย์เก่า	-.12	-						
	ผู้แทนครู	-.61*	-.49	-					
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	-.31	-.20	.29	-				
	ผู้แทนองค์กรชุมชน	-.14	-.03	.46	.17	-			
	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	-1.22*	-1.10*	-.60*	-.90*	-1.07*	-		
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-.47	-.35	.14	-.15	-.32	.75*	-	
	ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่	.58*	.70*	1.19*	.89*	.73*	1.80*	1.05*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 33 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนประเภท ผู้แทน ผู้ปกครอง กับ ผู้แทนครู มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้อำนวยการสถานศึกษา กับ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทน ศิษย์เก่า ผู้แทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ผู้แทน พระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทน องค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ กับ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทน องค์กรชุมชน และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมี ส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

สภาพปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 34 ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

ประเด็น	รายละเอียด
1. ด้านความร่วมมือ	- คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาประชุมไม่ค่อยครบตามองค์ประชุม - คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าที่ควรในการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน เนื่องจากต้องทำงาน มีภารกิจมาก ไม่มีเวลาร่วมประชุมและไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา - ส่วนใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะสนองนโยบายเท่านั้น ไม่ได้คิดสิ่งใหม่ๆ เท่าไร ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะแนวทางต่าง ๆ ให้สถานศึกษา - ขาดความร่วมมือและประสานงานกัน ระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ด้านความรู้	- ระดับการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ไม่ค่อยสูง และขาดประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจในการทำงานด้านการศึกษาด้านการศึกษา - คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ไม่ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วัฒนธรรมเดิม ๆ ยังติดยึดอยู่ คือ การศึกษาเป็นเรื่องของโรงเรียน กลัวการขอปรึกษาจากโรงเรียน และไม่เข้าใจเกี่ยวกับระบบราชการ กฎ ระเบียบต่าง ๆ หรือบริบทของโรงเรียน - ขาดข้อมูลในการดำเนินงานของสถานศึกษา ทำให้ไม่สามารถเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์กับสถานศึกษา

ตารางที่ 31 (ต่อ)

ประเด็น	รายละเอียด
3. ด้านงบประมาณ	- ขาดแคลนงบประมาณ บุคลากร ทรัพยากร ภายในท้องถิ่นหรือชุมชน เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา และในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียน
4. ด้านบุคลากร	- ขาดแคลนบุคลากรและ บุคลากรที่มีความรู้สูงในชุมชนบางส่วน ยังไม่ตระหนักในความสำคัญของการเข้ามาเป็น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของชุมชนบ้านเกิดเท่าที่ควร
5. ด้านการประเมินผล	- ขาดการนิเทศติดตามผล ประเมินผล การดำเนินงานของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. ด้านการประชาสัมพันธ์	- ขาดการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และผู้ปกครอง เพื่อให้เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน - ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 35 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็น	รายละเอียด
1. ด้านความร่วมมือ	- คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน เมื่อทางโรงเรียนเรียกประชุม กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น และให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน - ควรมีการติดต่อประสานงานและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่ ทั้งการ ช่วยเหลือหาผู้บริจาค หรือหาแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ แก่ทางโรงเรียน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน - ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ มากกว่านี้ - เปลี่ยนทัศนคติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการเป็นผู้บริจาค มาเป็นผู้ที่จะต้องแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน - ให้การส่งเสริม สนับสนุน ระดมสรรพกำลัง และกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการ ดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน - ควรร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน - ผู้บริหาร และครู ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา
2. ด้านความรู้	- คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีส่วนร่วมในการประชุม อบรม สัมมนาการศึกษา หรือ ศึกษาดูงาน เกี่ยวกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ นโยบายการศึกษาระดับต่าง ๆ แนวทางหรือ ข้อความรู้ที่สำคัญ อันจำเป็นในการเสริมสร้างพัฒนาความรู้ด้าน การศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงตลอดจนนำไปสู่การพัฒนา การศึกษาร่วมกับสถานศึกษาและชุมชนต่อไป

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ประเด็น	รายละเอียด
2. ด้านความรู้ (ต่อ)	- สถานศึกษาควรเปิดเผยข้อมูลทุกด้าน ให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับทราบ เช่น นโยบายการจัดการศึกษา กระบวนการเรียนรู้เพื่อจัดการศึกษา และให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยหน่วยงานที่เป็นกลาง
3. ด้านงบประมาณ	- ในเรื่องงบประมาณควรให้ทางราชการจัดให้พอเพียงและทั่วถึง ไม่ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาบริจาค เพราะว่าจะไม่มีใครอยากเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ด้านบุคลากร	- การสรรหาบุคคลที่จะมาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะด้านพื้นฐานทางการศึกษา ความพร้อมในการทำงานร่วมกับสถานศึกษา และมีประสบการณ์การทำงานด้านการศึกษามากกว่าคนที่มีฐานะดี เข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ด้านบทบาท หน้าที่	- ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าใจบทบาท หน้าที่ และความสำคัญของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มาก - ผู้บริหาร โรงเรียนต้องเห็นความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้อง มีบทบาทมากกว่าที่จะให้ความเห็นชอบในเรื่องงบประมาณเพียงอย่างเดียว - ให้สถานศึกษากำหนดบทบาท หน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ ตัวแทนแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน - ในการทำงานด้านวิชาการ เรื่องการเรียนการสอนควรให้เป็นหน้าที่ของครู อาจารย์ ส่วนในด้านการสนับสนุน การร่วมมือ ควรให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ประเด็น	รายละเอียด
6. ด้านการปฏิบัติงาน	- ควรมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งเป็น 2 คณะ โดยคณะแรก เป็นคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา คณะที่ 2 เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาโรงเรียนจะได้มีทางเลือกที่ดีกว่าการมีคณะเดียว - คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรเห็นด้วยกับมติส่วนใหญ่ ในที่ประชุม โดย ไม่มีข้อแม้ และออกมติต่อกันแล้วปฏิบัติตามในทิศทางเดียวกัน - ควรมีการประสานงานกันให้มากขึ้น ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับทางโรงเรียน - จัดให้มีการประชุมปรึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้บ่อยครั้งขึ้น - ในการที่โรงเรียนมีปัญหาหรือต้องการความคิดเห็น อยากให้เรียกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา - ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย - ควรรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกันและมีความสามัคคีกัน ในการทำงาน - ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาเยี่ยมเยียนโรงเรียนในบางโอกาสโดยไม่เป็นทางการ นอกเหนือจากการเรียกประชุมตามวาระ เพื่อที่จะได้เข้าถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ อย่างแท้จริง และมีสัมพันธภาพอันดีแก่ครูและนักเรียนให้มากขึ้น
7. ด้านการประเมินผล	- ให้มีแผนการติดตาม นิเทศ ประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ประเด็น	รายละเอียด
8. ด้านการประชาสัมพันธ์	- จัดทำเอกสาร ประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนเข้าใจว่า นโยบายของโรงเรียนเป็น อย่างไรให้บ่อยครั้งและเข้าถึง - ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และผู้ปกครอง เพื่อให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกัน - ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น จัดประเพณีวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันพ่อ วันแม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น
9. อื่น ๆ	- ควรมีเงินตอบแทนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและค่าตอบแทนในการเข้าร่วมประชุม เช่น เมื่อมาประชุมก็มีเบี้ยเลี้ยงให้บ้าง

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. สร้างความตระหนักสำนึก รักชุมชนบ้านเกิดให้แก่ผู้คนในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ทุกด้าน ในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตนเอง เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเองและท้องถิ่นด้วย
2. ปลุกจิตสำนึกคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการระดมทรัพยากรภายนอกท้องถิ่น เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. เรื่องแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น อยากให้ทางโรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นบ้าง อย่างน้อยเด็กในท้องถิ่นที่เข้ามาเรียนจะได้ไม่ลืมประเพณีเก่า ๆ ของท้องถิ่น เพราะว่าเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ก็อยู่ในตำบลใกล้เคียง และในตำบลของเขาเอง
4. การจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ เข้ามามีบทบาท ภาระ หน้าที่ หรือมีส่วนร่วมช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่ และเต็มความสามารถ เช่น การเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการ การใช้สื่อวิทยุชุมชน ในการเผยแพร่ความรู้หรือจัดรายการเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียนอย่างน้อย 10 – 20 นาที
5. นอกจากพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กให้มากถ้าเด็กมีจิตใจที่ดีมีคุณธรรมเขาจะได้เป็นคนดีของสังคมพร้อมกับการเป็นผู้รู้ และเป็นอนาคตที่ดีของชาติสืบไป
6. โรงเรียนควรตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับชั้น
7. อยากให้มีการพัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษาอยู่ตลอดเวลาให้มีความก้าวหน้าเท่า ๆ กับสถานศึกษาอื่น ๆ เช่น หาข้อมูล ข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กหรือสถานศึกษามาใช้ได้ตรงกับสถานการณ์ปัจจุบัน
8. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องเสียสละ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
9. ส่งเสริมให้บุตรหลานที่อยู่ในชุมชนเข้าเรียนในโรงเรียนของท้องถิ่นให้มากขึ้น
10. โรงเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น ดนตรี กีฬา เป็นต้น
11. การเก็บเงินพิเศษจากนักเรียน ควรเก็บตามจริง และต้องชี้ให้เห็นประโยชน์กับเด็กจริง ๆ ในแต่ละรุ่นนั้น ๆ
12. จัดหาอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยให้แก่โรงเรียน

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านลำพญา จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง 1 คน ผู้แทนศิษย์เก่า 1 คน ผู้แทนครู 1 คน ผู้แทนองค์กรชุมชน 1 คน ผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่น 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ 1 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน มาเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ในหัวข้อเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 เพื่อสรุปแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 4 ด้าน คือ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะได้รับเชิญจากทางโรงเรียน เพื่อให้เข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยที่ไม่ได้มีการสมัครจะเป็นการพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และคณะครูในโรงเรียนว่าควรจะให้ใครเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน โดยจะพิจารณาเลือกคนที่มีความสนใจในด้านการศึกษา และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี สามารถที่จะจัดหา และสนับสนุนด้านงบประมาณแก่ทางโรงเรียนได้ รวมทั้งเป็นคนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ และรู้จักชอบพอกับผู้บริหาร ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่างก็มีความรู้สึกเต็มใจ ภูมิใจ และยินดีที่จะให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน รู้สึกว่าโรงเรียนให้ความสำคัญโดยอยากที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนซึ่งอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีส่วนร่วมมากในเรื่องของการให้การสนับสนุนการศึกษาในรูปของการบริจาคเงิน เครื่องมือ อุปกรณ์ทางการศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวก แรงงาน และจัดหางบประมาณให้กับทางโรงเรียน ส่วนบทบาททางด้านการบริหาร ด้านบุคลากร และด้านงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีส่วนร่วมน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บางคนไม่ถนัดในงานด้านวิชาการ และคิดว่าเป็นหน้าที่ของครู ซึ่งจะไม่ค่อยได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวปล่อยให้เป็นที่ของทางคณะครูที่จะเป็นคนดำเนินงาน

ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนและให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตร และแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน จากการสนทนากลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มให้แนวทางการมีส่วนร่วม คือ สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมเพื่อชี้แจง แนวนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับทราบ และมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบาย และนำความคิดเห็นจากส่วนรวมมาร่วมวางแผนในการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีส่วนร่วม ในการกำหนดแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ควรร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางการทำแผนปฏิบัติการประจำปีก่อนให้ความเห็นชอบ ดังคำกล่าวของ ผู้ทรงคุณวุฒิ กล่าวว่า “ทางโรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมเพื่อชี้แจงนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้คณะกรรมการได้รับทราบ และมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะต่างๆกับทางโรงเรียนได้” สอดคล้องกับคำกล่าวของ ผู้แทนผู้ปกครอง กล่าวว่า “ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน และนำความคิดเห็นของส่วนรวมจากการประชุมร่วมวางแผนในการทำงาน” และคำกล่าวของ ผู้แทนศิษย์เก่า กล่าวว่า “คณะกรรมการควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะแนวทางในการทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนเพื่อร่วมกันพิจารณาก่อนที่จะให้ความเห็นชอบ” สถานศึกษาควรจัดให้มีการพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อในการประชุมควรเป็นเรื่องที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในการจัดประชุมต้องมีงบประมาณสนับสนุนอย่างพอเพียง โดยกระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านความรู้เรื่องการวางแผนนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน โดยที่ทางโรงเรียนสามารถที่จะขอวิทยากรที่มีความรู้ในเรื่องนี้จาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาช่วยฝึกอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นต้องให้ความรู้เรื่องบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ชัดเจน จะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทด้วยความมั่นใจ และกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทาง ในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษามากยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวของ ผู้อำนวยการสถานศึกษา กล่าวว่า “สถานศึกษาในแต่ละแห่งควรที่จะจัดให้มีการพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้น เช่น โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อที่ให้ความรู้กับคณะกรรมการในเรื่องของการวางแผน การกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนพัฒนา

คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เป็นต้น” สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้แทนครู กล่าวว่า “ในการจัดประชุมต้องมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอโดยที่ทางกระทรวงศึกษาธิการควรเห็นความสำคัญ และให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดียิ่งขึ้น และทางโรงเรียนควรประสานความร่วมมือไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการขอวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญมาช่วยฝึกอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการของโรงเรียนด้วย” และคำกล่าวของผู้แทนองค์กรชุมชน กล่าวว่า “ควรให้ความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ชัดเจน ก็จะทำให้คณะกรรมการได้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนมากขึ้น สามารถทำงานด้วยความมั่นใจ และกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นให้แก่โรงเรียนมากขึ้นด้วย”

ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีเครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษา และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียน ให้คำปรึกษาเรื่องงบประมาณการเงิน แสวงหางบประมาณมาพัฒนาโรงเรียน วางแผนพัฒนาอาคารสถานที่ ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ประสานกับประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกันพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน สนับสนุนการพัฒนากิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน และมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในดำเนินงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไปของโรงเรียนเพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จากการสนทนากลุ่มผู้เข้าร่วม สนทนากลุ่มให้แนวทางในการมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ยอมรับว่าสถานศึกษาเป็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นของชุมชน ไม่ใช่เป็นของครู หรือบุคลากรในสถานศึกษาเท่านั้น ควรที่จะมีการรายงานผลการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองได้รับทราบในแต่ละปีการศึกษา และจัดให้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข การจัดการศึกษาที่จะนำไปให้สถานศึกษามีการพัฒนาที่ดีขึ้น มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้นโดยสถานศึกษาจะต้องจัดการศึกษาที่สนองความต้องการของชุมชน เช่น พัฒนาคุณภาพวิชาการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ทรงคุณวุฒิ กล่าวว่า “ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องพยายามสร้างความตระหนัก และความรู้สึกการเป็นเจ้าของสถานศึกษาให้เกิดขึ้นกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้พวกเขาได้เกิดการยอมรับว่าสถานศึกษาเป็นของชุมชน เป็นของคณะกรรมการ ไม่ใช่เป็นของคนหนึ่งคนใด เป็นของครู หรือเป็นของบุคลากรในโรงเรียนเพียงเท่านั้น ต้องเปิดโอกาสให้ทุกคน ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับทางโรงเรียนให้มากขึ้น”

สอดคล้องกับคำกล่าวของ ผู้แทนศิษย์เก่า กล่าวว่า “ทางโรงเรียนควรมีการรายงานผลการดำเนินงาน ผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนในแต่ละปีการศึกษาให้คณะกรรมการ และผู้ปกครองได้รับทราบ และจัดประชุมร่วมกันเพื่อช่วยกันระดมความคิด เพื่อหาแนวทางพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้น” และคำกล่าวของ ผู้แทนครู กล่าวว่า “ในเรื่องการจัดการศึกษาทางโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความต้องการของชุมชน จะต้องสนองความต้องการของชุมชน เช่น พัฒนาด้านวิชาการให้มีคุณภาพสูงขึ้นเพื่อแข่งขันกับโรงเรียนอื่นๆ ได้ ต้องพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถที่ดีขึ้น โรงเรียนก็จะได้รับการพัฒนาตามไปด้วย” สถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างสถานศึกษา กับชุมชน ความสัมพันธ์ส่วนตัวของผู้บริหาร และครูในสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน การที่ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีกับคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ก็จะทำให้การติดต่อประสานงานในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาและชุมชน เป็นไปด้วยดี โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้คอยประสานงานต่าง ๆ ให้ราบรื่น ประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ดังคำกล่าวของ ผู้แทนองค์กรชุมชน กล่าวว่า “การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียน กับ ชุมชน เป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่าง ผู้บริหาร ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็ควรจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันไว้ เวลาที่ทางโรงเรียน ต้องการความช่วยเหลือหรือติดต่อประสานงานกับทางชุมชนก็จะเป็น ไปด้วยดี โดยที่จะมีคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานคอยให้การช่วยเหลือติดต่อประสานงานต่างๆให้ราบรื่นขึ้น” นอกจากนั้น สถานศึกษาต้องยอมรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นำความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาพิจารณาว่ามีแนวทางใดที่สามารถจะนำมาทำให้เกิดการพัฒนา คุณภาพของสถานศึกษาได้ ก็ควรนำมาทำอย่างจริงจัง ดังคำกล่าวของ ผู้แทนผู้ปกครอง กล่าวว่า “ก็อยากจะให้ทางโรงเรียนรับฟังความเห็น ข้อเสนอแนะของพวกคณะกรรมการบ้างแล้วนำมาดูซิว่าจะมีแนวทางไหนที่สามารถนำมาใช้พัฒนาโรงเรียนได้บ้าง ก็น่าจะเอามาทำอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียน” สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาใช้บริการต่าง ๆ ได้ เช่น ส่งเสริม การออกกำลังกาย ส่งเสริมการเล่นกีฬา เปิดโอกาสให้ใช้อาคารสถานที่ในการทำกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่าง ๆ ได้ ต้องสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเห็นว่าสถานศึกษาเป็นของชุมชนควรที่จะ มาร่วมกันพัฒนา ให้การดูแลช่วยเหลือให้สถานศึกษาได้เจริญก้าวหน้า มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่ดำเนินการอยู่หรือทำเสร็จสิ้นแล้ว ให้ชุมชนได้รับทราบ ดังคำกล่าวของ ผู้แทน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวว่า “ทางโรงเรียนน่าจะเปิดโอกาสและส่งเสริมให้คนในชุมชนได้เข้า มาใช้บริการ ใช้สถานที่ของโรงเรียนได้ เช่น ให้เด็กๆในชุมชนเข้ามาใช้สนามกีฬา มาเล่นกีฬา กัน ให้คน ในชุมชนมาออกกำลังกายกันได้ และในบางครั้งคนในชุมชนอาจจะต้องการใช้อาคารสถานที่ในการขอ

จัดงาน จัดกิจกรรมกันก็ควรจะเปิดโอกาสให้พวกเขาได้มาใช้สถานที่กันได้” สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ทรงคุณวุฒิ กล่าวว่า “ผู้บริหารโรงเรียนก็ต้องสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนได้ร่วมกันรับรู้ว่าเป็นโรงเรียนเป็นของทุกคน เป็นของชุมชน ควรที่จะเข้ามาร่วมกันช่วยพัฒนาโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้า และก็ต้องพยายามประชาสัมพันธ์กิจกรรม งานต่างๆที่โรงเรียนกำลังทำอยู่หรือได้ทำเสร็จไปแล้วให้คนในชุมชนได้รับทราบด้วย” กิจกรรมของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี เช่น วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันสงกรานต์ ต้องให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้ามามีส่วนร่วมประสานงานกับชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม กับทางสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กับทางสถานศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น ดังคำกล่าวของผู้แทนพระภิกษุ กล่าวว่า “อาตมาคิดว่ากิจกรรมของโรงเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับ ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือ วันสำคัญทางศาสนาต่างๆ เช่น วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น ก็ควรให้พวกคณะกรรมการได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือ ช่วยประสานงานกับทางชุมชน ช่วยบอกให้คนในชุมชนเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน ก็จะเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนมากขึ้น”

ในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียน และนักเรียนได้รับการจัดการศึกษาที่พร้อมเพรียงมากขึ้น จัดหาอุปกรณ์การศึกษาที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ ให้แก่ทางโรงเรียน ปรับปรุงสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ของโรงเรียนให้ดีขึ้น เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพเพิ่มขึ้นก็จะเป็นการช่วยให้โรงเรียนได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น ผู้ปกครองก็จะส่งลูกหลานมาเรียนในโรงเรียนของท้องถิ่นตนเองกันมากขึ้น การเข้าไปมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีส่วนช่วยให้โรงเรียนและชุมชนได้รับการพัฒนา นักเรียนก็จะได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเอง ก็มีความภูมิใจที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และได้รับการยกย่องชมเชยจากโรงเรียนและชุมชน จากการสนทนากลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ให้แนวทางการมีส่วนร่วม คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีความสามัคคีกัน มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียนอย่างเต็มที่ ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวมยอมรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม และนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน ช่วยกันส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพ จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ โรงเรียนควรพัฒนาครูผู้สอนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้ช่วยกันพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ดี สามารถสอบเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาที่ดีมีคุณภาพได้ ช่วยสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนเป็นที่รู้จัก และได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ดำเนินการสถานศึกษา

กล่าวว่า “ในการทำงานคณะกรรมการควรมีความสามัคคีกัน ช่วยเหลือกัน ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม รับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียนร่วมกันอย่างเต็มที่” สอดคล้องกับคำกล่าวของ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวว่า “ต้องช่วยกันจัดหาอุปกรณ์ การเรียน การสอน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ มาให้นักเรียนได้ใช้กันอย่างพอเพียง อาคารเรียน สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในโรงเรียนก็ต้องจัดสร้าง จัดหามาให้อย่างเพียงพอ” และคำกล่าวของผู้ทรงคุณวุฒิ กล่าวว่า “ครูผู้สอนก็ต้องพัฒนาตัวเองด้วย โดยที่โรงเรียนควรมีส่วนช่วยกระตุ้น ส่งเสริม ให้ครูผู้สอนพัฒนาการเรียน การสอนของตนเองให้มีคุณภาพมากขึ้น เด็กนักเรียนก็จะได้รับการเรียนรู้ที่ดี พัฒนาได้เร็ว สามารถสอบเข้าเรียนต่อในโรงเรียนที่ดีๆมีชื่อเสียงต่อไปได้ ก็จะเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน และได้รับการยอมรับจากชุมชน เมื่อในโรงเรียนมีครูเก่งๆ มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ก็จะเป็นที่สนใจของผู้ปกครองที่จะนำลูกหลานมาเข้าเรียนกันมากขึ้น”

ในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม การดำเนินการตามแผนของโรงเรียน ช่วยเหลือ แก้ปัญหา และส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มีส่วนร่วมรับทราบรายงานผลการปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินการประจำปีของโรงเรียน ให้คิดเห็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนากิจการของสถานศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการสนทนากลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มให้แนวทางการมีส่วนร่วม คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งให้การช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะและส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โรงเรียนต้องรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับทราบทุกครั้ง เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้พิจารณาให้ความเห็นชอบ และ ประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อจะได้นำผลการประเมินหรือปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานไปปรับปรุง แก้ไขในการจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในปีต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ดังคำกล่าวของ ผู้แทนครู กล่าวว่า “คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องร่วมมือกัน กำกับ ติดตาม การทำงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และให้การช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์กับโรงเรียน สนับสนุนให้โรงเรียนจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ” สอดคล้องกับคำกล่าวของ ผู้แทนศิษย์เก่า กล่าวว่า “ทางโรงเรียนต้องรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ให้คณะกรรมการได้รับทราบ เพื่อให้ความเห็นชอบและร่วมกันประเมินผลการทำงานของโรงเรียน ถ้ามีปัญหา อุปสรรค เกิดขึ้นจะได้นำไปแก้ไข ปรับปรุงและช่วยกันแสดงความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในปีต่อไปให้ดียิ่งขึ้น”

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสม(Mixed Methodology) ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน (2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวม และรายด้าน เมื่อจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ (3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 1,608 คน จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 142 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 288 คน จาก 36 โรงเรียน ซึ่งได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของไลเคอร์ท (Likert's Rating Scale) จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ (4) การมี

ส่วนร่วมในการ ประเมินผล ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามแบบปลายเปิด และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้แทนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 8 คน เกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน 4 ด้าน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การเลือกกลุ่มสนทนา โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' Method) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 288 คน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 75.0 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 25.0 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.0 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมา ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 21.5 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 45.8 รองลงมา คือ มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 14.6

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ (1) มีส่วนร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำ (2) มีส่วนร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน (3) มีส่วนร่วมพิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนและพบว่ามี 2 ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ (1) มีส่วนร่วมพิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะกรรมการตามภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความจำเป็นและความเหมาะสม และ (2) มีส่วนร่วมพิจารณาเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

2.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ (1) สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ (2) ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนและ (3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนระดับปานกลางมีจำนวนหนึ่งข้อ คือ ศึกษาข้อมูลเด็กหรือนักเรียนที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษในท้องถิ่นเพื่อเสนอข้อมูลให้กับโรงเรียน

2.3 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ (1) ท่านมีความภูมิใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน (2) สถานศึกษาของท่านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากชุมชน และ (3) การมีส่วนร่วมของท่านทำให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

2.4 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก

มากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ (1) มีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของโรงเรียน (2) มีส่วนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น กับ มีส่วนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนากิจการของสถานศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (3) มีส่วนร่วมติดตาม ดูแล ช่วยเหลือแก้ปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ระหว่าง เพศชาย กับ เพศหญิงโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพศชาย และ เพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกันทุกด้าน

3.2 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ระหว่าง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุต่างกันโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน

3.3 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ระหว่าง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ระหว่าง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.5 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ระหว่าง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนประเภท ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ผู้แทนพระภิกษุและหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

4.1 สภาพปัญหา อุปสรรค การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าที่ควร ในการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน เนื่องจากต้องทำงาน มีภารกิจมากไม่มีเวลาร่วมประชุม ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะให้กับสถานศึกษา ไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่เข้าใจเกี่ยวกับระบบราชการ กฎ ระเบียบต่างๆ หรือบริบทของสถานศึกษา ขาดประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจในการทำงานด้านการศึกษา ขาดความร่วมมือและประสานงานกันระหว่างสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดแคลนงบประมาณ บุคลากร ทรัพยากร ภายในท้องถิ่นและชุมชน เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา และในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ของทางสถานศึกษา ขาดการนิเทศติดตามผล และ ประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนและผู้ปกครองเพื่อให้เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน รวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาให้ชุมชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4.2 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า คณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้ความร่วมมือกับทางสถานศึกษาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่ กล่าวที่จะแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ แก่ทางสถานศึกษา ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าใจบทบาทหน้าที่และความสำคัญของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีส่วนร่วมในการประชุมอบรม สัมมนาการศึกษาหรือศึกษาดูงาน เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นโยบายการศึกษาระดับต่าง ๆ แนวทางที่สำคัญอันจำเป็นในการเสริมสร้างพัฒนาความรู้ด้านการศึกษา ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาและชุมชน ในการสรรหาบุคคลที่จะมาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะด้านพื้นฐานทางการศึกษา มีความพร้อมในการทำงานร่วมกับสถานศึกษา และมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษามากกว่าคนที่มีความรู้ดี และควรมีการประสานงานกันให้มากขึ้นระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับทางโรงเรียน สถานศึกษาควรเปิดเผยข้อมูลทุกด้านให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับทราบ เช่น นโยบายการจัดการศึกษา กระบวนการเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษา และ ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยหน่วยงานที่เป็นกลางควรจัดให้มีการประชุมปรึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้บ่อยขึ้น และรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย สถานศึกษาควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนในแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน ในการทำงานด้านวิชาการ เรื่องการเรียนการสอนควรให้เป็นหน้าที่ของครู ส่วนในด้านการสนับสนุน ร่วมมือ ควรให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเรื่องงบประมาณควรให้ทางราชการจัดให้เพียงพอและทั่วถึง ไม่ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาบริจาค เพราะจะไม่มีใครอยากเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจะมีเงินตอบแทนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และค่าตอบแทนในการเข้าร่วมประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรเข้ามาเยี่ยมชมเยียนโรงเรียนในบางโอกาส นอกเหนือจากการเรียกประชุมตามวาระ เพื่อจะได้เข้าถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ อย่างแท้จริง และมีสัมพันธภาพอันดีแก่ครูและนักเรียนให้มากขึ้น ผู้บริหารและครูต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา ควรมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และผู้ปกครอง เพื่อให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกัน ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น และควรมีแผนการติดตาม นิเทศ ประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง

5. แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสรุปแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 4 ด้าน คือ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากการสนทนากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แนวทางการมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้

5.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สถานศึกษาควรจัดการประชุมเพื่อชี้แจงแนวนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการทำแผนปฏิบัติการประจำปี ก่อนให้ความเห็นชอบ ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายและนำความคิดเห็นจากส่วนรวมมาร่วมวางแผนในการกำหนดนโยบาย และ แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดให้มีการพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการจัดประชุมปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผน กำหนดนโยบาย การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และต้องให้ความรู้เรื่องบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ชัดเจน จะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทด้วยความมั่นใจและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

5.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ยอมรับว่า สถานศึกษาเป็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นของชุมชน ไม่ใช่เป็นของครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาเท่านั้น เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ควรมีการรายงานผลการจัดการศึกษา ผลการดำเนินงานต่าง ๆ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองได้รับทราบในแต่ละปีการศึกษา จัดให้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น สถานศึกษาต้องยอมรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำมาพิจารณาว่า มีแนวทางใดที่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ก็ควรนำมาทำอย่างจริงจัง สถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและครูในสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็จะทำให้การติดต่อประสานงานในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และชุมชนเป็นไปด้วยดี โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐานเป็นผู้คอยประสานงานต่าง ๆ ให้ราบรื่น ประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ต้องสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเห็นว่าสถานศึกษาเป็นของชุมชน ควรที่จะมาร่วมกันพัฒนาให้สถานศึกษาได้เจริญก้าวหน้า ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่ดำเนินอยู่หรือทำเสร็จสิ้นแล้วให้ชุมชนได้รับทราบกิจกรรมของสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับสถานศึกษามากขึ้น

5.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีความสามัคคีกัน มีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะเข้ามาช่วยพัฒนาสถานศึกษาอย่างเต็มที่ ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม ยอมรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวมและนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา ช่วยกันส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและสถานศึกษาควรพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อจะได้ช่วยกันพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ดีและได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น

5.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ให้การช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะและส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบทุกครั้ง เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้พิจารณาให้ความเห็นชอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อจะได้นำผลการประเมินหรือปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานไปปรับปรุงแก้ไขในการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาในปีต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ประเด็นที่ค้นพบและน่าสนใจซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการ และจากการ

ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ซึ่งได้ระบุบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป นอกจากนี้บางโรงเรียนดำเนินการจัดประชุม อบรม สัมมนา บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดความตื่นตัว และมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้นจึงเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เสาวนีย์ สว่างอารมณ์ (2546 : 83) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับการวิจัยของ สายันท์ วิจิตรโชติ (2547 : 117) ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดโรงเรียนประถม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามหลักการบริหารของวงจรมิง (Deming Cycle) พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ส่วนใหญ่มีการศึกษาค่อนข้างสูง กล่าวคือ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 288 คน มีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากถึง 132 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 และประกอบอาชีพรับราชการมากถึง 119 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 จากการที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีการศึกษาค่อนข้างสูง และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ จึงอาจส่งผลให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 จึงเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมาก ซึ่งขัดแย้งกับการวิจัยของ กมลชัย ศิริศรี (2546 : 71) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับปานกลาง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมพิจารณาเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมพิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ ตามภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความจำเป็นและความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาบางส่วนยังไม่มี ความเชื่อมั่นในความสามารถของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมกับทางสถานศึกษาเท่าที่ควร

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรมเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถพื้นฐานที่ช่วยให้การดำรงชีวิตในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข และนำความรู้ไปพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้ ซึ่งโรงเรียนเป็นองค์กรหรือสถาบันหลักของชุมชนที่จะช่วยอบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้ ช่วยส่งเสริมพัฒนาให้บุคลหลานของตน และคนในชุมชนได้มีวิชาความรู้ ความสามารถ มีความพร้อมในทุกด้านเพื่อเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต อีกทั้งการจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับโรงเรียน ผู้บริหารและครูเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายทั้ง ผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมกันในการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพได้ ซึ่งจะเป็นการช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้ดีขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งขัดแย้งกับการวิจัยของ แวน วิรุฬห์เลิศ (2546 : 90) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุพร พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุพร ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องของการศึกษาข้อมูลเด็ก หรือนักเรียนที่มีความพิการ เด็กด้อย

โอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษในท้องถิ่นเพื่อเสนอข้อมูลให้กับสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเด็กเหล่านั้นเป็นเด็กส่วนน้อยจึงมักจะถูกละเลยจากสังคม และสถานศึกษา

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีส่วนร่วมในความภาคภูมิใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน สถานศึกษามีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากชุมชน ทำให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และมีความรู้สึกเสมือนเป็นเจ้าของสถานศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ทางสังคม และเป็นผลประโยชน์ส่วนบุคคล ที่บุคคลสามารถปฏิบัติได้ถ้ามีปัจจัยจูงใจ ได้แก่ การได้รับโอกาส มีความสามารถ ได้รับการสนับสนุน งานที่ทำน่าสนใจ ได้รับการยอมรับนับถือจากสถานศึกษา ได้รับการยอมรับในความสามารถเมื่อทำงานได้สำเร็จ และมีความพึงพอใจในผลงานที่ทำและประสบผลสำเร็จ จากปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษา ได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีความสอดคล้องตามทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอรัชเบอร์ก (อ้างถึงใน สาคร คุณชื่น 2543 : 25-26) ที่กล่าวถึงปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน มีความสอดคล้องกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกคนในหน่วยงาน ได้มีส่วนร่วมในการคิด ร่วมทำ ทำให้งานบรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพ เป็นการสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับตนเอง และเพื่อนร่วมงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน และประสิทธิภาพของงานมีมากขึ้น และยังคงสอดคล้องกับการวิจัยของ กมลชัย คีรีศรี (2546 : 72) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในสถานศึกษา ความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษา และสถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงาน

ประจำปีของโรงเรียน มีส่วนร่วมให้ความเห็น และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการ ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนาการศึกษาของ สถานศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบางโรงเรียนได้ดำเนินการจัดประชุม อบรม สัมมนา ให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่องบทบาท หน้าที่ ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น จึงเข้าไปมีส่วนร่วมกำกับ ติดตาม การทำงานของ โรงเรียนและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมากขึ้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สายันท์ วิจิตรโชติ (2547 : 117) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางคนที จังหวัด สมุทรสงครามพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก

2. จากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 เมื่อจำแนกตามลักษณะส่วน บุคคลด้าน เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สามารถนำมาอภิปรายได้ในประเด็น ต่อไปนี้

2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพศชายกับ คณะกรรมการสถานศึกษาเพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่ ตั้งไว้ว่า ลักษณะส่วนบุคคลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านเพศที่แตกต่างกันมีส่วนใน การจัดการศึกษาแตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเพศชายและเพศหญิงที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานต่างก็มาจากคนในพื้นที่ชุมชนนั้น ๆ อยู่ใกล้ชิดกับโรงเรียน และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ใน การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 ซึ่งต่างก็ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญของการศึกษา จึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่าง กัน ซึ่งการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชัย คีรีศรี (2546 : 51) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพศชาย กับ เพศหญิงไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพศชาย และ เพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกันทุกด้าน

2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีลักษณะส่วนบุคคลด้าน อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั้นสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ลักษณะส่วนบุคคลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้าน อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และประเภทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของ นคร สำเภาทิพย์ (2542 : 18, อ้างถึงใน กมลชัย คีรีศรี 2546 : 77) ที่ว่า ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมสูง ได้แก่ รายได้สูง ระดับการศึกษาสูง จึงน่าจะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโครงการ เพราะมีความพร้อมดังกล่าว ดังนั้นผู้ที่มีความพร้อมในด้าน อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ จึงมีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากกว่า และสอดคล้องกับการวิจัยของ ศุภมาส ภาวะเกตุ (2546 : 82) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นผู้แทนต่างประเภทกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. จากผลการศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

3.1 สภาพปัญหา อุปสรรค การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ส่วนใหญ่มีปัญหาที่เกี่ยวกับไม่ค่อยมีเวลามาร่วมประชุม ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะให้โรงเรียน และ ขาดแคลนงบประมาณเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการดำเนินการกิจกรรมต่างๆของทางโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ เกษม วัฒนชัย (2545 : 18) ได้กล่าวว่าปัญหาการศึกษาไทยในปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก กรรมการโรงเรียนไม่มาร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และ ขาดเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องทำงาน มีภารกิจส่วนตัวหรือภารกิจประจำที่ต้องปฏิบัติ จึงไม่ค่อยมีเวลามาร่วมประชุม และเวลาว่างไม่ตรงกับเวลาที่โรงเรียนจัดกิจกรรม จึงไม่ค่อยได้มีส่วนร่วม

ทำกิจกรรมต่าง ๆ กับทางโรงเรียนเท่าที่ควร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางคนยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับระบบราชการ กฎ ระเบียบต่าง ๆ บริบทของโรงเรียน นโยบายการศึกษาในระดับต่างๆ ขาดประสบการณ์การทำงานด้านการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางคน มีความสนิทสนมกับผู้บริหาร บางคนเคยเป็นลูกศิษย์มาก่อน จึงไม่กล้าขัดแย้งไม่ว่าตามกัน ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะให้กับโรงเรียน และหน่วยงานทางราชการยังจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนไม่เพียงพอ และจากสภาพชุมชนหรือท้องถิ่นของบางโรงเรียนมีรายได้น้อย ฐานะยากจน ปัญหาการว่างงาน เป็นต้น จึงส่งผลให้ขาดแคลนคนมาสนับสนุนทางด้านงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เพียงพอ

3.2 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถส่งตัวแทนมาเข้าร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมกับทางโรงเรียนแทนตนได้ในกรณีที่ไม่ว่างมาประชุมหรือทำกิจกรรมกับทางโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนไม่ควรจัดกิจกรรมในวันราชการ เพราะว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ มากถึงร้อยละ 41.3 รองลงมา ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 21.5 จึงทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางคนอาจติดภารกิจส่วนตัวหรือมีภารกิจประจำที่ต้องปฏิบัติ เป็นผลให้ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมหรือเข้าร่วมทำกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ควรมีการประสานงานกันให้มากขึ้นระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และประสาน ความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อดึงให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับทางโรงเรียนให้มากขึ้น ควรจัดให้มีการ ประชุม อบรม สัมมนา ให้ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับทราบแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนมากขึ้น และมีส่วนร่วมรับทราบ แผนงานต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อจะมาร่วมกันแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้นในเรื่องงบประมาณทางหน่วยงานราชการ ควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือ จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ และทั่วถึง ไม่ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาบริจาคเพียงฝ่ายเดียว เพราะจะไม่

มีใครอยากเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลัวการขอบริจาคจากทางโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการประสานกับทางชุมชน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้เข้ามาร่วมกันพัฒนา ให้การสนับสนุนทางโรงเรียนให้สามารถจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

4. จากผลการสนทนากลุ่ม เพื่อสรุปแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 สามารถนำมาอภิปรายแนวทางการมีส่วนร่วม ได้ดังนี้

4.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สถานศึกษาควรจัดการประชุม เพื่อชี้แจงแนวนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะแนวทางการทำแผนปฏิบัติการประจำปี ก่อนให้ความเห็นชอบผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบาย และนำความคิดจากส่วนรวมมาร่วมวางแผนในการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : 184) ที่กล่าวว่าด้านการกำหนดนโยบายของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูจะเป็นผู้กำหนดนโยบายของโรงเรียน แล้วนำมาเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการโรงเรียน บทบาทของคณะกรรมการก็คือ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุน เสริมสร้างช่วยเหลือ ตัดสินใจ เลือกดำเนินการในการจัดทำแผนและโครงการของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน มีความสำคัญต่อโรงเรียนเปรียบเสมือนเข็มทิศนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ โรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้องกำหนดสิ่งที่คาดหวังหรือเป้าหมายร่วมกัน เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จดังที่ตั้งเป้าหมายไว้

4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน ได้ยอมรับว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน ไม่ใช่เป็นของครูหรือบุคลากรในโรงเรียนเท่านั้น ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับประเวศ วะสี (2544 : 8) ได้เสนอหลักการปฏิรูปการศึกษาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง คือ หลักการที่ให้คนทั้งหมดเพื่อการศึกษา (All for Education) หมายความว่า การศึกษาไม่ได้เป็นเรื่องของโรงเรียนและครูเท่านั้นแต่สรรพกำลังทั้งหมดในสังคมมีหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อการศึกษา เช่น ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ สื่อ กองทัพ สถาบันทางศาสนา เป็นต้น และสอดคล้องกับสงบ ประเสริฐพันธ์ (2543 : 85- 86) ที่ได้สรุปผลการศึกษาโรงเรียนดีมีคุณภาพว่าโรงเรียนดีมีคุณภาพเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โรงเรียนเปิดให้มีภาคีในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน เชื้อเชิญชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยเชิญประชุมหรือเป็น

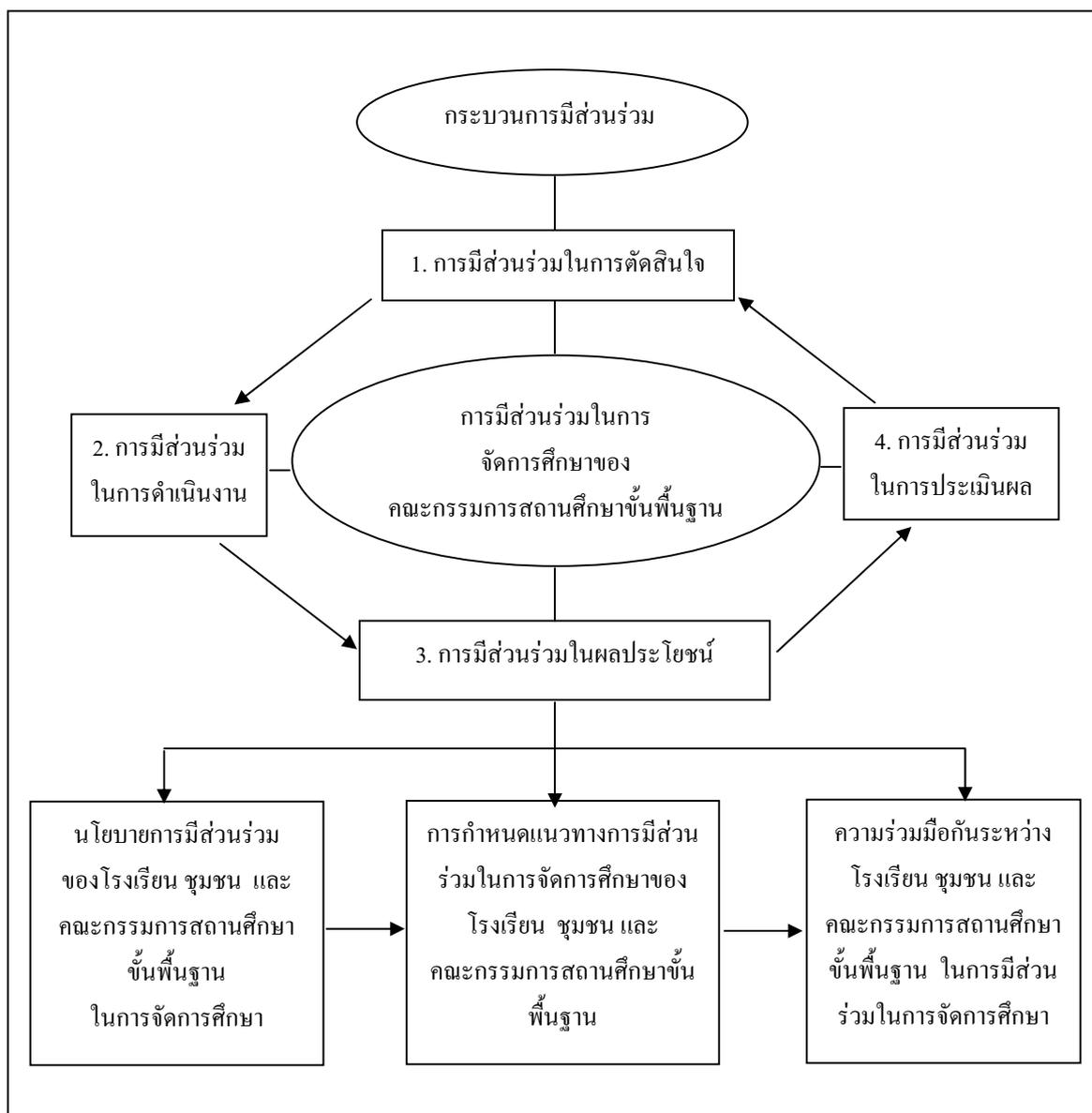
กรรมการในการตัดสินใจ ในการดำเนินงานของโรงเรียน โรงเรียนควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งจะทำให้การติดต่อประสานงานในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียน และชุมชนเป็นไปด้วยดี ควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับทราบ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับทางโรงเรียนมากขึ้น

4.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีความสามัคคีกัน เสียสละเพื่อส่วนรวมยอมรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม ช่วยกันส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพ และโรงเรียนควรพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อจะได้ช่วยกันพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอนให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ช่วยยกระดับของโรงเรียนให้มีคุณภาพ และได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดกับโรงเรียน เป็นการทำประโยชน์ให้กับสังคม ทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนา นักเรียนก็จะได้รับการเรียนรู้ที่ดี ประโยชน์เหล่านี้ก็เกิดกับคนในชุมชน ทำให้ชุมชนได้รับการพัฒนาไปด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็จะเกิดความภูมิใจ และได้รับการยกย่องจากโรงเรียนและชุมชน

4.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานในด้านต่างๆ และ รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับทราบทุกครั้ง เพื่อเสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้พิจารณาให้ความเห็นชอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถดำเนินงานตามขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะแผนปฏิบัติงานจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย และมีการติดตามอย่างใกล้ชิดทุกระยะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนซึ่งเป็นไปตามความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อได้ดำเนินการไปแล้วผลการดำเนินการเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นหรือไม่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีส่วนร่วมได้รับรู้เพื่อจะได้ช่วยกันให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ในการจัดการศึกษา การดำเนินงานในด้านต่างๆของโรงเรียนสามารถบรรลุผลได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

กรอบมโนทัศน์เชิงทฤษฎีที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปสิ่งที่ได้จากการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 เป็นตัวแบบในการคิด (Conceptual Model) ดังแบบการอธิบายเชิงทฤษฎี (Theoretical Model) ได้ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 กรอบมโนทัศน์เชิงทฤษฎีที่ได้จากการวิจัย

จากกรอบมโนทัศน์เชิงทฤษฎีที่ได้จากการวิจัย พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยภารกิจสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ประการนี้จะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการนำไปสู่การกำหนดนโยบาย แนวทางการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ชุมชน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยยึดหลักการให้ทุกฝ่ายทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริงและยั่งยืน

การปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในสถานศึกษา ให้ก้าวหน้า และประสบความสำเร็จได้ ประการหนึ่งคือ โรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา ระเบียบ และกฎกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้อง ยิ่งในสภาพปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัย ความร่วมมือ ร่วมใจ จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือว่าเป็นองค์คณะบุคคลที่มีความพร้อม ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากกว่าหน่วยงานอื่นๆ หากได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล กำกับ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาอย่างเต็มที่ ผู้ที่จะได้รับประโยชน์แท้จริง คือ บุตรหลาน และ ประชาชนทุกคน นั่นเอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกระจายอำนาจทางการศึกษา การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับทางโรงเรียน ก็จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน และ ชุมชน และจะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีส่วนในการเป็นเจ้าของโรงเรียน ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างจะสำเร็จได้ ทุกฝ่าย ทุกภาคส่วนจะต้องเสียสละ และ ให้ความร่วมมือ ร่วมใจกันเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้า ให้มีคุณภาพที่ดี เพื่อให้โรงเรียนเป็นแหล่งให้วิชาความรู้แก่คนในชุมชน ซึ่งการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม เป็นการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถพื้นฐาน ที่ช่วยให้การดำรงชีวิตในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข เป็นการถ่ายทอดวิทยาการ และ เทคโนโลยีให้กับคนในสังคม เพื่อสร้างสรรค์ พัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า และ แข่งขันกับนานาอารยประเทศได้ โรงเรียนไม่เพียงแต่พัฒนาคน แต่ต้องพัฒนาชุมชน และ สังคมควบคู่ไปด้วย เพื่อให้การดำรงชีวิตของคนในสังคมเป็นไปอย่างราบรื่น และมีสมดุลในชีวิต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

จากผลการวิจัย การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำ
ผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องการมีส่วนร่วม
พิจารณาเห็นชอบ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน และมีส่วนร่วม
พิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษา และ/หรือ คณะอนุกรรมการตามภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาตาม
ความจำเป็น และความเหมาะสม ดังนั้น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวให้มากขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางในเรื่อง ศึกษาข้อมูลเด็ก
หรือนักเรียนที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในท้องถิ่นเพื่อเสนอข้อมูล
ให้กับโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้าไปมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมดังกล่าวให้มากขึ้น

3. ควรให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ตามที่
กำหนดไว้ในระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543
เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและเห็นความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของการเป็นคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เพิ่มมากขึ้น

4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรศึกษา และทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่
ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างละเอียด และเสียสละเวลาเข้ามามีส่วนร่วมทำ
กิจกรรมต่าง ๆ กับทางโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

5. ในกรณีที่ทางโรงเรียนมีการจัดประชุมบ่อย ทางโรงเรียนควรให้ความสำคัญโดยเชิญ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าร่วมการประชุมประจำเดือนทุกครั้ง เพราะจะทำให้
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทราบความเคลื่อนไหวทางการศึกษาของโรงเรียนและให้

ข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญ และรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. โรงเรียนต้องสร้างแรงจูงใจ และ ให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับทางโรงเรียน ควรจัดให้มีสวัสดิการ ค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่เอื้อต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับ โรงเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับ รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาส หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

2. ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งเสริม และ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริบทของชุมชนที่แตกต่างกัน เช่น ชุมชนชนบท ชุมชนเมือง ชุมชนอุตสาหกรรม เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการเป็นคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางในการจัดสวัสดิการ ค่าตอบแทน หรือ ผลประโยชน์ที่เอื้อต่อ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา และ มัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมสามัญศึกษา. กองการมัธยมศึกษา. กลุ่มวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษา. รายงานการวิจัยการ
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์การศาสนา, 2540.

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.

_____ . ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา พ.ศ. 2545.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2545.

_____ . คู่มือการสรรหาและการเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ), 2546.

กลุ่มนโยบายและแผน. ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา ปีการศึกษา 2549. นครปฐม : สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1, 2549.

กาญจนา สกุลพอง. “บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการ
ศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนสำโรงวิทยาคาร อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2544.

เกษม วัฒนชัย. การปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ 216 เซ็นจูรี จำกัด, 2545.

จूरรัตน์ ภารา. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านในการป้องกันโรคเอดส์
กรณีศึกษาอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

เฉลิม นิลแก้ว. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

ชัยพนธ์ รังงาม. “การบริหารแบบยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง (SBM- School- Based Management).”
วารสารวิชาการ 4, 3(มีนาคม 2544) : 13-16.

- ชำนาญ ปาณาวงศ์. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร : การศึกษา
พหุกรณี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนา
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2543.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- จิตติมา แดงทอง. “บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.” สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- ทงศ์ศักดิ์ คุ่มใจน้ำ. หลักการพัฒนารวมชน. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.
- ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต. “การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทและหน้าที่ของ
คณะกรรมการโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
- ทัศนาศว สว่างศักดิ์. “รายงานการวิจัยรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระยะสั้น
ช่างอุตสาหกรรม กรมอาชีวศึกษา.” 2538.
- ทิพย์วิภา เทศวิศาล. “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542.” ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2543.
- ธเนศ ปานอุทัย. “การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนแตกต่างกัน.” สารนิพนธ์ปริญญาศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- นดา คำรหัสเลิศ. “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนของประชาชนในชุมชน
บ้านครัว กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542. (อัครสำเนา)
- น้ำทิพย์ เสือสารรัตน์. “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชน
กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.
- ประเวศ วะสี. ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษาที่พาประเทศพ้นวิกฤต.
กรุงเทพมหานคร : 프리ทวอนกราฟฟิค จำกัด, 2544.

- ปราโมทย์ กิ่งแก้ว. “การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดภูเก็ต.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิต-
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544.
- พนม พงษ์ไพบูลย์ และคณะ. รวมกฎหมายการศึกษาเข้าสู่โครงสร้างใหม่ กระทรวงศึกษาธิการ.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2546.
- พรนิภา โรจน์วิลาวัลย์. “การมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของ
สถานศึกษากลุ่มภาคกลางสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.
- พรสวัสดิ์ เพชรแสง. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฟิสิกส์
เซ็นเตอร์, 9-10.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล,
2540.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. “การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษา ประจำ
โรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2541.
- เยาวลักษณ์ เขียรเชาวน์. การมีส่วนร่วม. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- รักษนก โสภาศิต. “การมีส่วนร่วมและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการอาชีวศึกษาของ
โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.
- รุ่ง แก้วแดง. โรงเรียนนิติบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด,
2546.
- วันพร จันท์เวโรจน์. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ในการ
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณี กพสม. ในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543. (อัครานา)

วิชาญ วงศ์วรทัตถุญ และคณะ. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตอินทนนท์ สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.” การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2543.

วิเชียร เกตุสิงห์. บรรยาย, การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย. 27 พฤศจิกายน 2543.

แวน วิรุพห์เลิศ. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546.

ศาสตราจารย์ ชินโน. “การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตนิเทศที่ 4 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏมหาสารคาม, 2545.

ศิริกาญจน์ โกสุม. “การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.

ศรีสวรรค์ จันทร์มาศ. “การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2544.

ศุภมาศ การะเกตุและคณะ. “รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก.” 2546.

สงบ ประเสริฐพันธุ์. ร่วมกันสรรค์สร้างคุณภาพโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : สุวีวิทยาสาส์น, 2543.

สมชิต ชันขวา. “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมวิทยาชุมชน. ขอนแก่น : คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. พฤติกรรมองค์กร : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. “รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา.” ข้าราชการครู 22, 1(ตุลาคม-พฤศจิกายน 2544) : 10.

สาคร คุณชื่น. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ โรงเรียนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

สายัณห์ วิจิตร โชติ. “การศึกษา สภาพ ปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. ปฏิรูปการศึกษาในมุมประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. คู่มือการประชุมสัมมนาคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : อรรถผลการพิมพ์, 2539.

_____. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2543.

_____. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2549) : ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545.

_____. แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.

_____. การเรียนรู้ : ชุมทรัพย์ในตน. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

_____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิคจำกัด, 2545.

_____. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.

_____. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพมหานคร : อรรถผลการพิมพ์, 2540.

สำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2547.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) :ฉบับสรุป.
กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, 2545.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2540.
_____ .สำนักงานปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
กรุงเทพมหานคร : บุญศิริการพิมพ์, 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพมหานคร : เม็ดทรายพริ้นท์ติ้ง, 2540.
_____ .แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2540-2549).กรุงเทพมหานคร :
เม็ดทรายพริ้นท์ติ้ง, 2545.
- สำราญ หาญประเสริฐ. “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเวียง
จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.
- สิรินทิพย์ เกสร. “บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของ
โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏพระนคร, 2545.
- สุทธิวัฒน์ เททะสังข์. “การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏมหาสารคาม,
2545.
- สุวัฒน์ เงินฉ่ำ. “แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ พื้นฐานการปฏิรูปการศึกษาเพื่อ
ประชาชน.” ใน การปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ , 30-31.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. “หน่วยที่ 7 ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การบริหารการศึกษา” ใน ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการ
บริหารการศึกษา, 178-215. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537.

- เสาวภา สุขาทิพย์. “การพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดไม้เรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- อนงค์ พัฒนจักร. “การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2535. (อัดสำเนา)
- อภิชาติ กุลไทย. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกิจกรรมด้านวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- อภิศักดิ์ ใฝ่ทาคำ. หลักการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539.
- อินทิรา มณีคุณ. “การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ของประชาชนในหมู่บ้านจุฬาลงกรณ์พัฒนา จังหวัดนราธิวาส.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.
- อุทัยวรรณ มรรคประเสริฐ. “การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543. (อัดสำเนา)
- อุทัย คุณเกษม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. ระบบการศึกษากับชุมชน : กรอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการศึกษาวิจัย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เคล็ดไทย จำกัด, 2540.
- เอกรินทร์ สัมहाสาล. กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : แนวคิดสู่ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด, 2545.

ภาษาต่างประเทศ

- Best, John W., and James V. Kahn. Research in Education. 10 th ed. Boston, Mass : Allyn and Bacon, 2006
- Boyle, Clifton John. “Factors Influencing The Implementation of School-Site Management : The Rhode Island Experience.” Dissertation Abstracts International 52(10) (Aprill 1992) : 177.

- Brittle, L.V. .Attitude of elementary principals toward parent involvement in school in the common werlith of Verginia [CD-ROM] Abstract from Proquest File : Dissertation Abstracts Item : Item : AAC 9513887, 1995.
- Brosnihan, Patricia. The Effects School Council Participation on The Expectations of School Teachers Perceived by Elementary School Teacher [CD-ROM]. March, 1997. Abstract from ProQuest File : Dissertation Abstracts Item : 9706648.
- Cohen, John M., and T.N. Uphoff. Rural Development Participation : Concepts and Measure for project design implementation and evaluation. New York : Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University, 1977.
- . “Participation place in Rural Department: Seeking Clarity.” Through Specificity.” World Development 8,3(1980) : 213-235, 223.
- Cronbach, Lee J. Essentials of Psychological Testing. 3 rd ed. New York : Harper & Row Publishers, 1974.
- Ervin, William. Participation Management :Concept and Implementation. Atlanta, GA : Georgia State University, 1976.
- Foster, F.E. Tryp of parent involvement : Effects on parent rating of school [CD-ROM] Abstract from : Proquest File : Dissertation Abstract Item : MM 91110, 1993.
- Macda, John H. Present Organization and Participation in Tansania in Studies in Rural Participation. New Delhi : Oxford IBM Publishing, 1982.
- McCollor, Frederick Michael. “Case Studies of School Based Management in Three Urban Middle Schools.” Dissertation Abstracts International, 58 (01) (January 1998) : A:40.
- Rideout, Frederick David. “School-Based Management for Small School in Newfoundland And Labrador.” Dissertation Abstracts International 57(08) (February 1997) : 3348.
- Rock, Catherine F. “School board types and Community participation in Decision-making.” Dissertation Abstracts International 56 (09) (March 1996) : 3403-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. นาย สุรชัย พิภนวม   ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
2. นาง ประทีป ตรีปัญญา   ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
3. นาง มณฑา ลำเจียกหนู   นักวิชาการศึกษา8 หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ต่างๆ

ที่ ศธ 0520.107(นฐ) / 4101

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

11 กรกฎาคม 2550

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ประทีป ตรีปัญญา

ด้วย นายทศพร ผลทวิญกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาศึกษา
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัด
การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม
เขต 1” มีความประสงค์จะขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือ เพื่อประกอบ
การทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรด
เป็นผู้ตรวจเครื่องมือให้นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3421-3455

ที่ ศธ 0520.107(นฐ) / 4264

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

24 กรกฎาคม 2550

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเกาะวังไทร

ด้วย นายทศพร ผลทวีบุญกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา” มีความประสงค์จะขอตกลงเครื่องมือวิจัยกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนของท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นักศึกษาดังกล่าวได้ทดลองเครื่องมือวิจัยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3421-3455

ที่ ศธ 0520.107(นฐ) / ว 4279

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

6 สิงหาคม 2551

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วย นายทศพร ผลทวีบุญกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาศึกษา
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการ
จัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนของท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดแจ้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ
เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3421-3455

ที่ ศธ 04058 / 4369

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

ถนนเพชรเกษม อำเภอเมือง จ.นครปฐม 73000

2 สิงหาคม 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วย นายทศพร ผลทวีบุญกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1” เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในกรณีนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 พิจารณาแล้ว เห็นว่า ควรให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาดังกล่าว จึงขอความร่วมมือจากท่านตอบแบบสอบถาม และเมื่อตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ส่งแบบสอบถามคืนนักศึกษาโดยตรง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายโสภณ เพ็ชรพวง)

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ปฏิบัติราชการแทน

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

กลุ่มอำนาจการ

กลุ่มงานประสานงาน

โทร/โทรสาร 0-3430-6504

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ esanpt 1 @ yahoo.com

ที่ ศธ 0520.107(นฐ) / 0591

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

8 กุมภาพันธ์ 2551

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สถานที่

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลำพญา

ด้วย นายทศพร ผลทวีบุญกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาศึกษา
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการ
จัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1”
มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์ใช้สถานที่ของโรงเรียนบ้านลำพญา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
ในการสนทนากลุ่ม เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาใช้สถานที่ดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3421-3455

ที่ ศธ 0520.107(นฐ) / ว.0589

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

8 กุมภาพันธ์ 2551

เรื่อง เชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

เรียน .....

ด้วย นายทศพร ผลทวีบุญกุล นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการ
จัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1”
มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ณ โรงเรียนบ้านลำพญา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์
จากท่านโปรดเข้าร่วมสนทนากลุ่มตามสถานที่ดังกล่าวด้วย ทั้งนี้นักศึกษาจะแจ้ง วัน เวลาให้ท่านทราบ
ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3421-3455

ภาคผนวก ค

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

รายชื่อผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1. โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย	19. โรงเรียนวัดวังน้ำเขียว
2. โรงเรียนอนุบาลนครปฐม	20. โรงเรียนวัดสองห้อง
3. โรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์	21. โรงเรียนวัดปลักไม้ลาย
4. โรงเรียนสระกระเทียมวิทยาคม	22. โรงเรียนวัดหนองปลาไหล
5. โรงเรียนราชินีบูรณะ	23. โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน
6. โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์	24. โรงเรียนประถมฐานบินกำแพงแสน
7. โรงเรียนวัดไผ่ล้อม	25. โรงเรียนสาเลาศึกษาวิทยา
8. โรงเรียนบ้านลำพญา	26. โรงเรียนวัดหนองศาลา
9. โรงเรียนวัดห้วยจรเข้มหาวิทยาลัย	27. โรงเรียนวัดนิยมธรรมวราราม
10. โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา	28. โรงเรียนบ้านอ้อกระทิง
11. โรงเรียนโพรงมะเดื่อวิทยาคม	29. โรงเรียนวัดบ่อน้ำจืด
12. โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย	30. โรงเรียนคงทองวิทยา
13. โรงเรียนวัดลาดปลาเค้า	31. โรงเรียนวัดสามง่าม
14. โรงเรียนวัดวังตะกู	32. โรงเรียนวัดลำเหย
15. โรงเรียนวัดหนองเสือ	33. โรงเรียนบ้านหลวงวิทยา
16. โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา	34. โรงเรียนวัดบ้านหลวง
17. โรงเรียนอนุบาลกำแพงแสน	35. โรงเรียนวัดกงลาด
18. โรงเรียนวัดลาดหญ้าไทร	36. โรงเรียนวัดตะโกสูง

รายชื่อผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

1. นายเสวก ธรรมศิริพงษ์	ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
2. นายศักดิ์ชัย พิริยานิมิต	ผู้แทนผู้ปกครอง
3. น.ส.บุญมี ชาญชัยเดชาชัย	ผู้แทนครู
4. นายประสาร ปฐมสุริยะพร	ผู้แทนองค์กรชุมชน
5. นายศักดิ์ชัย คงวัฒนกุล	ผู้แทนศิษย์เก่า
6. นายธงชัย ศิริเกียรติทอง	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7. พระมหาอำนาจ อภิญาโน	ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น
8. นายชวรัตน์ ฐปสุวรรณ	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านลำพญา

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

เรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกท่าน

ด้วยกระผม นายทศพร ผลทวีณกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชา
พื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1” ซึ่งการวิจัยครั้งนี้
กำลังอยู่ในช่วงของการเก็บรวบรวมข้อมูล ในฐานะที่ท่านเป็นหนึ่งในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประจำ
โรงเรียน จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านช่วยกรุณาตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ตามสภาพความเป็นจริงให้ครบทุกตอน
ข้อมูลที่รวบรวมได้ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์และนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น คำตอบของท่านจะเก็บไว้เป็นความลับจะ
ไม่มีการเปิดเผยเป็นรายบุคคล และผู้ตอบจะไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นจากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ เมื่อท่าน
ดำเนินการตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว ขอความกรุณาส่งคืนให้ทางโรงเรียนที่ท่านเป็นคณะกรรมการเพื่อรวบรวม
ส่งคืนผู้วิจัยต่อไป

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน
- ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการ
จัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือ และความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ในการตอบ
แบบสอบถาม จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายทศพร ผลทวีณกุล)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนศึกษา

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษา

ด้วยกระผม นายทศพร ผลทวีบุญกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1” ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะประสบความสำเร็จได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประจำโรงเรียนของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาแจกแบบสอบถามที่แนบมาพร้อมกันนี้ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประจำโรงเรียน จำนวน 8 ท่าน ดังนี้

1. ผู้แทนครู	จำนวน 1 ท่าน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิ	จำนวน 1 ท่าน
3. ผู้แทนศิษย์เก่า	จำนวน 1 ท่าน
4. ผู้แทนผู้ปกครอง	จำนวน 1 ท่าน
5. ผู้แทนองค์กรชุมชน	จำนวน 1 ท่าน
6. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน 1 ท่าน
7. ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น	จำนวน 1 ท่าน
8. ผู้อำนวยการสถานศึกษา	จำนวน 1 ท่าน

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอในภาพรวมซึ่งจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม และสถานศึกษาทั้งสิ้น แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ขอความกรุณาจากท่านรวบรวมแบบสอบถามส่งคืนผู้วิจัย **ภายในวันที่ 24 สิงหาคม 2550**

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายทศพร ผลทวีบุญกุล)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนศึกษา
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 3 สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

คำชี้แจง โปรดเขียนความคิดเห็นเพิ่มเติมของท่านตามความเป็นจริง ในหัวข้อเกี่ยวกับ สภาพ ปัญหา
อุปสรรคและข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

1. ท่านพบปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

3. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ
ที่มีต่อแบบสอบถามเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถามนี้ มีความสอดคล้อง สามารถวัดได้ตรงกับ
 เนื้อหาที่กำหนดหรือไม่ ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเขียนผลการพิจารณาโดยใส่เครื่องหมาย ✓
 ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนนเท่ากับ +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง
 ให้คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อไม่แน่ใจหรือตัดสินใจไม่ได้ว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง
 ให้คะแนนเท่ากับ -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้อง

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
	<u>การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ</u>				
1.	ศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผนและการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจากเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ				
2.	ศึกษานโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน				
3.	ศึกษาแนวทางการดำเนินการและกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน				
4.	มีส่วนร่วมพิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน				
5.	มีส่วนร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำ				
6.	มีส่วนร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน				
7.	มีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการ ในการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน				
8.	มีส่วนร่วมพิจารณาเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน				

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
9.	มีส่วนร่วมพิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือ คณะอนุกรรมการตามภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษา ตามความจำเป็นและความเหมาะสม				
10.	มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในท้องถิ่นเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา				
	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน				
11.	ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน				
12.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
13.	สนับสนุนการดำเนินการในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในชุมชนของเขตบริการของโรงเรียน				
14.	สนับสนุนช่วยเหลือเด็กหรือนักเรียนที่ขาดแคลน ที่มีความต้องการช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อให้สามารถได้เรียนจนจบหลักสูตร				
15.	สนับสนุนส่งเสริมเด็กหรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ				
16.	ศึกษาข้อมูลเด็กหรือนักเรียนที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษในท้องถิ่นเพื่อเสนอข้อมูลให้กับโรงเรียน				
17.	ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำเสนอให้โรงเรียนไว้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำสาระหลักสูตร				
18.	ส่งเสริมสนับสนุนให้มี เครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียน เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในลักษณะต่าง ๆ				
19.	มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนการศึกษา เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาครู และสถานศึกษา				
20.	สร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป และผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญในการศึกษา				

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
21.	ประสานกับประชาชนและองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน				
22.	ประสานสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรภายนอกในฐานะตัวแทนของโรงเรียนให้ทราบความสำคัญของโรงเรียนและใช้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนและเป็นแหล่งบริการชุมชน				
23.	ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นฐาน ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความรู้ และความเป็นอยู่ของประชาชน				
24.	ส่งเสริมการใช้วิทยากรจากภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ด้านวิชาชีพในท้องถิ่นมาให้ความรู้กับนักเรียน โดยจัดหาและเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร				
25.	สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ				
26.	ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง				
27.	มีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการบริหารและการจัดการในด้านงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไปของโรงเรียน				
28.	มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของโรงเรียน ในด้านงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไปของโรงเรียนเพื่อให้การบริหาร และการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ				
29.	ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการในภารกิจที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติตามงานที่ได้รับมอบหมายให้บังเกิดผลสำเร็จ				

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
	<u>การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์</u>				
30.	สถานศึกษาของท่านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากชุมชน				
31.	การมีส่วนร่วมของท่านทำให้โรงเรียนและชุมชนได้รับการพัฒนาและการจัดการศึกษาอย่างพร้อมมูล				
32.	การมีส่วนร่วมของท่านทำให้ท่านได้รับคำยกย่องชมเชย และก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันกับสถานศึกษา				
33.	ท่านมีความภูมิใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน				
34.	การมีส่วนร่วมของท่านทำให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีขึ้น				
35.	การมีส่วนร่วมของท่านทำให้เกิด ความสัมพันธ์ และ ความสามัคคีที่ดี เพื่อลดความขัดแย้งภายในหมู่คณะ				
36.	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทำให้ท่านมีความรู้สึกเสมือนเป็นเจ้าของสถานศึกษา				
37.	การมีส่วนร่วมของท่านทำให้เกิดเครือข่ายของการมีส่วนร่วมมากขึ้น และมีจำนวนผู้เต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนมากขึ้น				
	<u>การมีส่วนร่วมในการประเมินผล</u>				
38.	มีส่วนร่วมกำกับ ติดตาม การดำเนินการตามแผนของโรงเรียน				
39.	มีส่วนร่วมรับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ				
40.	มีส่วนร่วมติดตาม ดูแล ช่วยเหลือแก้ปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ				
41.	มีส่วนร่วมในการสนับสนุน และ ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน รวมถึงสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ในชุมชนและท้องถิ่น				

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
42.	มีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของโรงเรียน				
43.	มีส่วนร่วมเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน				
44.	มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะแก่คณะอนุกรรมการ ให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพในการช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน				
45.	มีส่วนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามภารกิจที่หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนมอบหมาย				
46.	มีส่วนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น				
47.	มีส่วนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนากิจการของสถานศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น				
รวม					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

**ประเด็นในการสนทนากลุ่ม ในหัวข้อเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต1**

1. ท่านมีบทบาท หน้าที่ของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไรบ้าง
2. ท่านเข้าสู่ตำแหน่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนได้อย่างไร
3. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในด้านการตัดสินใจ การดำเนินงาน ผลประโยชน์ และ การประเมินผล อย่างไรบ้าง
4. ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน และให้การช่วยเหลือ กิจกรรมของโรงเรียน อย่างไรบ้าง
5. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการบริหาร การจัดการและ เข้าร่วมเป็น คณะทำงานในด้านงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และงานบริหารทั่วไป ของโรงเรียนอย่างไรบ้าง
6. การดำเนินงานที่ผ่านมาได้รับผลสำเร็จในเรื่องใดบ้าง
7. การดำเนินงานที่ผ่านมา ท่านได้มีการติดตาม ประเมินผล อย่างไรบ้าง
8. ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานมีอย่างไรบ้าง
9. ท่านมีข้อเสนอแนะ และแนวทางในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้าน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมี ส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างไรบ้าง
10. ท่านมีข้อเสนอแนะที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษา อย่างไรบ้าง

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญจากการประเมินแบบสอบถาม
เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ			IOC	ความหมาย
		ผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3		
	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
1.	ศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผนและการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจากเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
2.	ศึกษานโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
3.	ศึกษาแนวทางการดำเนินการและกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
4.	มีส่วนร่วมพิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
5.	มีส่วนร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำ	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
6.	มีส่วนร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
7.	มีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการ ในการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
8.	มีส่วนร่วมพิจารณาเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
9.	มีส่วนร่วมพิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือ คณะกรรมการตามภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษา ตามความจำเป็นและความเหมาะสม	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
10.	มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการระดมทรัพยากรต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในท้องถิ่นเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ			IOC	ความหมาย
		ผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3		
11.	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
12.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
13.	สนับสนุนการดำเนินการในการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน ของเด็กในชุมชนของเขตบริการของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
14.	สนับสนุนช่วยเหลือเด็กหรือนักเรียนที่ขาดแคลนที่มี ความต้องการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถได้ เรียนจนจบหลักสูตร	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
15.	สนับสนุนส่งเสริมเด็กหรือนักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
16.	ศึกษาข้อมูลเด็กหรือนักเรียนที่มีความพิการ เด็กด้อย โอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษในท้องถิ่น เพื่อเสนอข้อมูลให้กับโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
17.	ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ นำเสนอให้โรงเรียน ไว้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำ สาระหลักสูตร	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
18.	ส่งเสริมสนับสนุนให้มี เครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนและ สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียน เพื่อช่วยเหลือเด็กที่ ที่มีความต้องการพิเศษในลักษณะต่าง ๆ	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
19.	มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนการศึกษาเพื่อการ ช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาครู และสถานศึกษา	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
20.	สร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป และผู้ปกครอง ของนักเรียนเพื่อให้เห็นความสำคัญในการศึกษา	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ			IOC	ความหมาย
		ผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3		
21.	ประสานกับประชาชนและองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
22.	ประสานสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรภายนอกในฐานะตัวแทนของโรงเรียนให้ทราบความสำคัญของโรงเรียนและใช้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและเป็นแหล่งบริการชุมชน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
23.	ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นฐาน ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความรู้และความเป็นอยู่ของประชาชน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
24.	ส่งเสริมการใช้วิทยากรจากภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ด้านวิชาชีพในท้องถิ่นมาให้ความรู้กับนักเรียนโดยจัดหาและเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
25.	สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
26.	ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
27.	มีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการบริหารและการจัดการในดำเนินงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไปของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
28.	มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของโรงเรียน ในดำเนินงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไปของโรงเรียนเพื่อให้การบริหาร และการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ			IOC	ความหมาย
		ผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3		
29.	ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการในภารกิจที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติตามงานที่ได้รับมอบหมายให้บังเกิดผลสำเร็จ	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
30.	การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ สถานศึกษาของท่านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากชุมชน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
31.	การมีส่วนร่วมของท่านทำให้โรงเรียนและชุมชนได้รับการพัฒนาและการจัดการศึกษาอย่างพร้อมมูล	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
32.	การมีส่วนร่วมของท่านทำให้ท่านได้รับคำยกย่องชมเชยและก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันกับสถานศึกษา	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
33.	ท่านมีความภูมิใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
34.	การมีส่วนร่วมของท่านทำให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีขึ้น	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
35.	การมีส่วนร่วมของท่านทำให้เกิด ความสัมพันธ์ และความสามัคคีที่ดี เพื่อลดความขัดแย้งภายในหมู่คณะ	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
36.	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทำให้ท่านมีความรู้สึกเสมือนเป็นเจ้าของสถานศึกษา	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
37.	การมีส่วนร่วมของท่านทำให้เกิดเครือข่ายของการมีส่วนร่วมมากขึ้นและมีจำนวนผู้เต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนมากขึ้น	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
38.	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีส่วนร่วมกำกับ ติดตาม การดำเนินการตามแผนของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ			IOC	ความหมาย
		ผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3		
39.	มีส่วนร่วมรับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
40.	มีส่วนร่วมติดตาม ดูแล ช่วยเหลือแก้ปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
41.	มีส่วนร่วมในการสนับสนุน และ ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนรวมถึงสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ในชุมชนและท้องถิ่น	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
42.	มีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
43.	มีส่วนร่วมเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
44.	มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะแก่คณะอนุกรรมการให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพในการช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
45.	มีส่วนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามภารกิจที่หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนมอบหมาย	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
46.	มีส่วนร่วมให้ความเห็น และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง
47.	มีส่วนร่วมให้ความเห็น และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนากิจการของสถานศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	1	1	1	1	มีความสอดคล้อง

ภาคผนวก ฉ

ภาพการสนทนากลุ่ม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านลำพญา

ภาพการสนทนากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านลำพญา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1
วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2551

.....

ห้องจัดสนทนากลุ่ม

เตรียมสถานที่พร้อมสำหรับการสนทนากลุ่ม

ดำเนินการสนทนากลุ่ม

ผู้อำนวยการโรงเรียนแนะนำ
คณะกรรมการสถานศึกษา

ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น

ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนบ้านลำพญา อภิปรายเสนอความคิดเห็น

ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาให้ข้อเสนอแนะ

อภิปรายผลเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน

ประธานคณะกรรมการสถานศึกษากล่าวสรุป

ผู้ดำเนินการกล่าวขอบคุณและปิดการสนทนากลุ่ม

ผู้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม มอบของที่ระลึกแก่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกท่าน

ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา รับของที่ระลึก

ผู้อำนวยการ โรงเรียนรับของที่ระลึก

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับของที่ระลึก

ผู้แทนครูรับของที่ระลึก

ผู้แทนองค์กรชุมชนรับของที่ระลึก

ผู้แทนศิษย์เก่ารับของที่ระลึก

ผู้ดำเนินรายการ ถวายของที่ระลึกแด่พระสงฆ์

ผู้แทนผู้ปกครองรับของที่ระลึก

บรรยากาศแบบสบาย ๆ ก่อนเริ่มสนทนากลุ่ม

พระคุณเจ้าให้ความเป็นกันเองกับผู้ดำเนินรายการ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล ที่อยู่	นายทศพร ผลทวิ์นุกูล 122 ถนนทรงพล ตำบลลำพญา อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2546	ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยสยาม กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2547	ศึกษาต่อระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัย ศิลปากร จังหวัดนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2546-2547	เจ้าหน้าที่บริการลูกค้า บริษัท อีจีวี เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด มหาชน